

1058

FALDA

KARVY 52

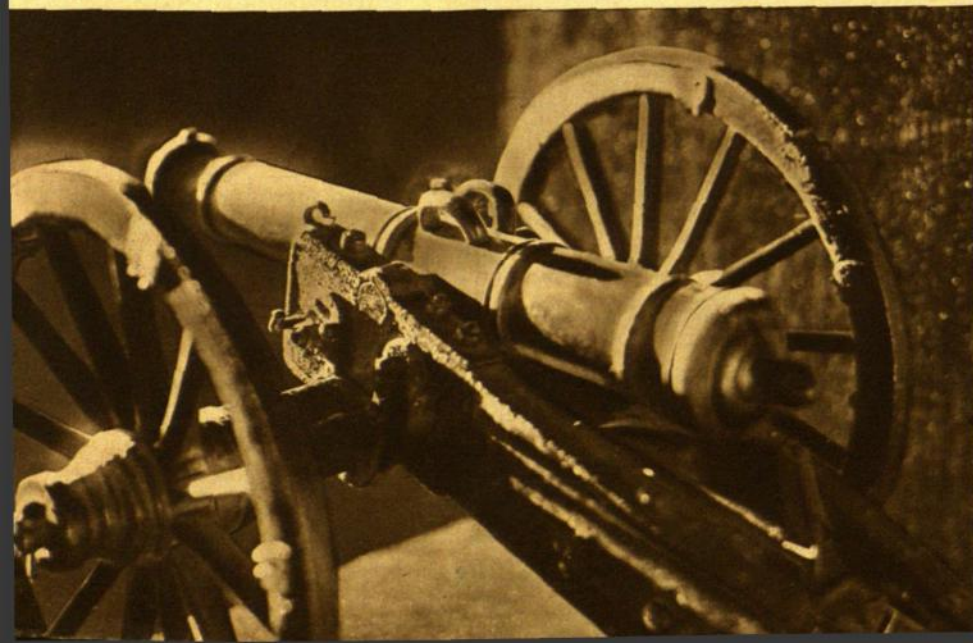
Lietuviškieji karo paukščiai mūsų padangių sargyboje
Jul. Miežlaiškio nuotr.

Mūsų kariai Žaslių stotyje Nepriklausomybės kovų metu

Mūsų raitininkai per Žiežmarius žygiuoja į frontą

VIRŠELYJE: 1 PSL. — VL. NORKAUS PIEŠINYS IR
KARO POL. MOK. NUOTRAUKA, 4 PSL. — O. MILA-
ŠEVICIAUS NUOTRAUKŲ MONTAŽAS.

NE SUDIEV, BET IKI PASIMATYMO VISIEMS SU 1939 M. PIRMUOJU „KARIO“ NUMERIU!

Kaina 30 ct.

1938. XII. 29. Nr. 52

**Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis**
Kaunas, Miškų g-vė 18. „K A R Y S“
Telef. per Kar. Št. 58

Leidžia
Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.
Redaktorius
kpt. S. Urbanavičius

Honorarų gauti ir visais kitais reika-
lais redakcija ir administracija priima
ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeš-
tadieniais. Išimtis — atvykusiems iš
provincijos.

Prenumeratoriai, puskarininkiams,
kareiviams ir mokslieviams metams —
5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt.
Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. —
4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be
Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

Pabūklo modelis V. D. Karo
muziejuje, Iz. Girčio nuotr.

Naujuosius Metus

Kultūringojo žmogaus protas neaprepiamą laiko begalybę sumanė matuoti atitinkamais laikotarpiais, metais vadinamais. Tuo būdu tam pačiam žmogui susidaro įspūdis, kad tie laikotarpiai keičiasi, kad vieni baigiasi, o kiti prasideda, kad senajam besibaigiant — laukiama naujojo pradžios. Ir taip mes gyvendami paskutines vadinamų senųjų metų dienas, pilni naujų vilčių, masinančios nežinomybės ir naujų pasiryžimų, pakilia nuotai — ir savotišku iškilmingumu laukiame ir sutinkame Naujuosius Metus, nors tai yra ne kas kita, kaip tik nepertraukiama, neprasidedanti ir nepasibaigianti laiko tąsa, kurioje gimsta, auga, kuriasi ir miršta atskiras žmogus, šeima, ištisos tautos bei valstybės.

Nuolatinė gėrio ir blogio kova, reikalas po tam tikro laiko žmogui vėl atsinaujinti savo darbuose, pasiryžimuose ir nusiteikime, reikalas vis naujomis gairėmis, naujais reikalavimais ir naujais planais vesti tautos, šeimos ir savo asmens formavimo bei tobulinimo darbus, — sudaro didelę, reikšmingą ir nepakeičiamą senųjų ir Naujųjų Metų esmę ir prasmę. Be jokio konkretaus mato laiko begalybėje gyvendamas žmogus, iš tikrųjų, pasidarytų kažkoks pasyvus, be jokio dinamizmo, be naujų minčių, pasiryžimų ir be naujų laimėjimų. Taigi, jau pačioje gamtoje viskas remiasi ir amžinai juda nuolatinio keitimosi ir atsinaujinimo linkme. Naktis pasikeičia diena, po vasaros ateina žiema, o jaunatvė laukia senatvės, kurią vėl pakeičia naujos jaunosios kartos žmonės, jų jaunatvė. Svarbiausia, žinoma, laiko matas yra būtinas kasdieniniam, sudėtingam, neaprepiamai plačiam visos žmonijos gyvenimui jo da-

barties santvarkai, bendradarbiavimui ir praeties istorijai. Kiekvienas žmogus kiekvieną kartą, baigdamas Senuosius metus ir stovėdamas Naujųjų Metų angone, su skaidresne viltimi naujai ryžtasi savo tolimesnio gyvenimo darbams ir žygiams. Dažnai savęs klausiamo, ką man lemia šie ateinantieji metai.

Visi laikai, visi amžiai, visų žmonių ir tautų gyvenimas ir istorija ryškiausiai įrodo, kad ateities, taigi kasmet laukiamų Naujųjų Metų, pasisekimai ir pralaimėjimai, džiaugsmas ir nelaimės — didžiąja dalimi pareina nuo to pačio Naujųjų Metų ateitimi susirūpinusio ir besidominčio žmogaus, nuo jo valios, pasiryžimo ir sugebėjimo. Visi nesunkiai galime suprasti, kad kiekvienas žmogus nusikala savo likimą, kad ne kas kitas jam sukuria vienokią arba kitokią ateitį, o tik jo pačio sugebėjimas ar nesugebėjimas, pasiryžimas ar gyvenimas be jokių siekimų, be kilnių idealų, be aukšto žmogiškojo prasmingumo. Stiprios valios žmogų lydi pasisekimai, giedresnė ateitis, savo asmens, šeimos ir tautos bei valstybės gerovė ir prasminga laimė. Tuo tarpu bevalis ištižėlis, gyvenimo sukurių negailestingai blaškomas, inertiškai ir beprasmiškai rieda iš senųjų į Naujuosius Metus ir taip per visą gyvenimą.

Jeigu kurioje tautoje ar valstybėje tokių žmonių būtų žymi dauguma, tai skurdū, menka ir nelaiminga būtų tokios tautos ar valstybės ateitis. Tvirtas, ryžtingas ir sąmoningas žmogus, sveika, veikli, galvojanti ir kurianti visuomenė — ir sunkiausiomis aplinkybėmis sugebės išsaugoti, apginti ir visos tautos laisvę ir laimę. Tokių aplinkybių, kuriomis „visti kiek nieko negalima padaryti“, vieningai, drausmingai,

**1938-SIUS
PALYDINT**

*Seniems Metams jau netrukus
Išmuš pusiaunakčio din, din...
Jie nyksta pamažu, lyg rūkas,
Jie tyliai žengia praetint.*

*Juos amžių vieškely palikę,
Ryžtingai žengsime tolyn,
Be baimės jų audras sutikę
Ramiai juos lydym nebūtin.*

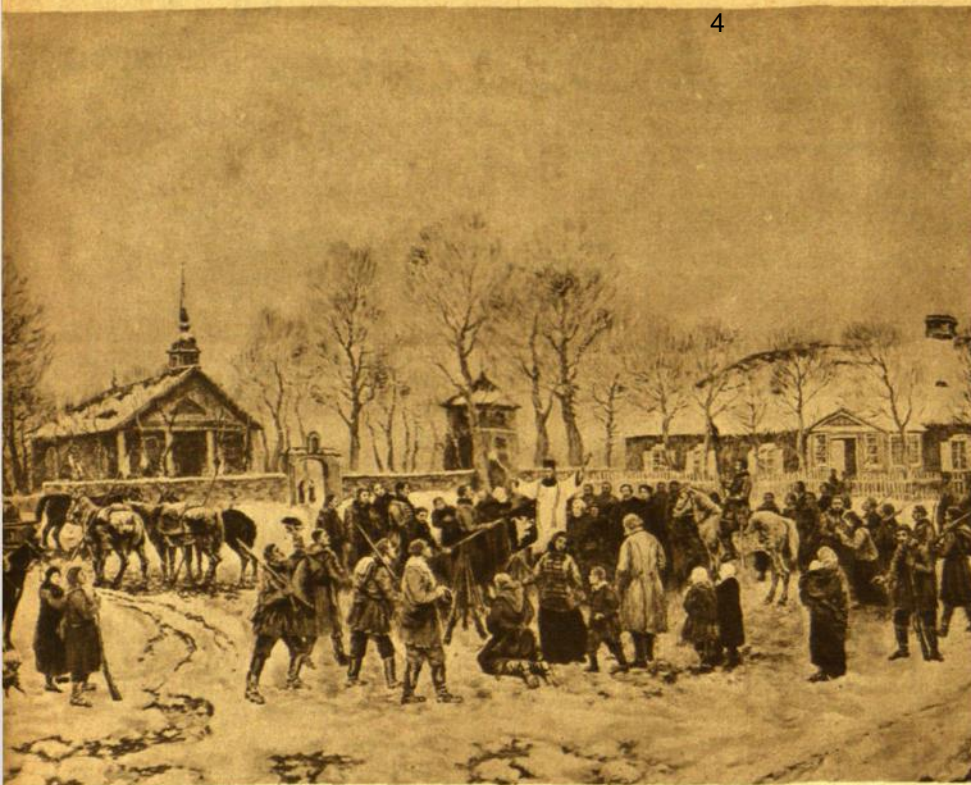
*Erdvė ir žemė audrai kelią
Užstosim mes, jei ji atūs —
Į mūs plieninę kietą valią
Rūsti audra sugniuš, suduš.*

*Plieniniai vyčiai suka ratą,
Pakilę į dangaus erdves.
Patrankos, tankai ir granatos —
Plienu šarvuoti ramūs mes!*

*Languos ledų lelijos žydi.
Skardus pusiaunakčio din, din...
Senieji Metai, jus jau lydi
Prarajon amžių vis gilyn...*

*Naujųjų Metų aušrą matom,
Sargyboj ramūs budim mes.
Baltieji vyčiai suka ratą,
Pakilę į melsvas erdves.*

LIUDAS SAKALINIS

1863 m. sukilėlių vadas kun. Mackevičius šventina sukilėlių vėliavas
Paveikslas V. D. Karo Muziejuje, Iz. Girčio nuotr.

pasiryžusiai ir atitinkamai morališkai ir fiziškai pasirengusiai tautai — vargu begali būti. Bet užtat ir yra labai svarbu, kad kiekvienas tos bendruomenės, tos tautos narys būtų pažangus, sąmoningas, dinamiškas savo darbuose ir žygiuose, kad nuolatos atsinaujintų ir ryžtųsi sukauptomis jėgomis veržtis pirmyn savo tautos ir asmeninei gerovei. Nuo mūsų pačių turimų blogybių, nerangumo ar kartais piktos valios didžiąją dalimi ateina tos sunkiosios aplinkybės, kurias dažnai siunčiame kitų adresu, kurias, esą, „jokiu būdu negalima nugalėti“.

Visa, kas blogo, netobulo buvo praeityje, kas buvo šiais praėjusiais metais — turi būti kiekvienam žmogui ir kiekvienam kariui brangia, tačiau geriausia

drašiam Lietuvos kariui. Valios ir stiprybės mūsų kilniems pasiryžimams įgyvendinti — turime semtis iš dažnų gyvenimo pavyzdžių, iš atskirų žmonių ir šeimų gyvenimo, iš mūsų pirmųjų Nepriklausomybės kovų meto karių išgyvenimų, darbų bei žygių. Visi tie pavyzdžiai duos mums ryškiausių įrodymų, kad niekam ir niekuomet kilnios pastangos, pasiryžimas, tvirta valia, narsumas ir kietas vargas nenuėjo veltui, kai tuo tarpu visi blogieji darbai nulėmė liūdną likimą.

Žengiant į Naujuosius Metus mums viena turi būti aišku, kad jie bus tokie, kokie būsime mes patys. Tad besiantinančių 1939 metų proga, vyrai, dar kartą visu gilumu įsisąmoninkime tą vedamąją mūsų moralinių pajėgų auklėjimo statutinę mintį:

pamoka ateičiai, kad panašių klaidų, darbų ar žygių nepakartotume, kad turimas silpnybes, netobulumus ar trūkumus išrautume ir pašalintume iš savo širdžių, iš savo šeimų, iš bendruomenės tarpo.

Kilniai ir ryžtingai nusi-
teikę žengdami į besiantinančius Naujuosius Metus, ypač mes, kariai, naujomis jėgomis ir naujais pasiryžimais griežčiausiai pasmerkime visus savyje ir savo tarpe jaučiamus blogumus, blaivia mintimi ir atvira širdimi kiau-
rai perskirkime savo kasdieninio gyvenimo realybę, ir visas sielos užkampių štukšles tikrai vyriškai kariniu griežtumu brukime laukan, kad jos nemestų jokios dėmės tikram, kultūringam, narsiam ir

*Drausmingas, karštai mylįs Tėvynę ir pasiryžęs dėl jos mirti,
narsus, stiprios dvasios ir nepalaužiamos valios, pasitikįs savimi ir
savo vadais, kantrus, patvarus ir atkaklus — toks buvo Lietuvos kovo-
tojas Nepriklausomybės kovose, toks jis turi būti visada ir toks jis bus!*

Paverigus Lietuvą svetimiesiems, lietuviams teko ilgus amžius kentėti, nešti sunkų vergijos jungą, nuolat kovoti dėl savo teisių ir laisvės. Prieš 20 metų pasibaigė lietuvių tautos vargai — Lietuva tapo nepriklausoma. Nepriklausomybė įgyta ne kieno nors malone, bet Lietuvos sūnų krauju ir visos tautos pasiryžimu.

Lietuva ir Lenkija daug kartų mėgino vaduotis iš svetimųjų priespaudos, bet galingesnis priešas nugaldavo — sukilimai nepasisekdavo.

Šiais metais sucina 75 metai nuo 1863 metų sukilimo Lietuvoje. Šimtai, tūkstančiai mūsų brolių žuvo tame sukilime dėl Tėvynės laisvės. Jie svajoto išvysti savo tėviškę atvaduotą — laisvą, bet nelemta jiems buvo išvysti tą laimingą rytą. Juos priglaidė žalios Lietuvos girios ir krauju nušlakstytos dirvos. Taip pat ne vienas žuvo nuo žiaurios koriko rankos arba ištremtas į šaltąjį Sibirą.

Sukilimo priežastys

Lietuva, atsidūrusi Rusijos valdžioje, neteko laisvės ir nepriklausomybės. Norėdami atgauti laisvę, lietuviai nuolat brudėjo ir kovojo dėl savo teisių. Lietuvos sukilimuose dalyvavo visi luomai. Visi jie norėjo laisvės, tačiau luomų interesai buvo priešingi.

tiečiais, padėjo jiems kovoti dėl savo teisių. Pats vysk. Valančius rašė knygeles lietuvių kalba, kurias kunigai platino liaudyje. Vysk. Valančius dėjo pastangas įsteigti lietuvišką laikraštį, tačiau tiek Lietuvos dvarininkai, tiek rusų valdžia bijojo liaudies apsišvietimo ir valdžia nedavė leidimo lietuvių laikraščiui. Simanas Daukantas svajoto įkurti lietuvių gimnaziją, kurioje galėtų šviestis liaudis. Sulenkėję Lietuvos ponai, nepatenkinti lietuviška inteligentija, su ja kovojo. Luomų interesų skirtingumas ir visuomenės nesantaika — buvo viena iš svarbiųjų priežasčių, kurios trukdė sukilimo pasisekimą.

Rusų valdžia, malšindama 1831 m. sukilimą, buvo žadėjusi valstiečiams socialinių reformų, tačiau, praėjus sukilimo audrai, valdžia pamiršo savo pažadus ir apie jokiais reformas negalvojo ir toliau varė savo despotišką politiką. Pavergtosios Rusijos tautos ir atskiri luomai nenurimo, visokiais būdais kovojo dėl savo teisių ir laukė progos sukilti.

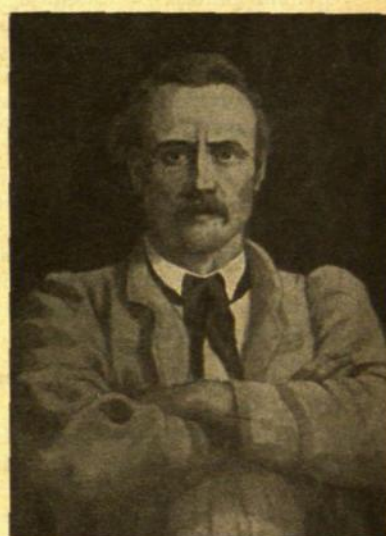
Pralaimėjęs Rusijai Krimo karą, pašlijo jos vadaus padėtis, o valdžia pasidarė nuolaidesnė. Caras Aleksandras II, norėdamas nuraminti visuomenę, 1856 m. amnestavo politinius kalinius, tačiau toji amnestija nepatenkino nei Lietuvos, nei Lenkijos visuomenės, nes jos siekė socialinių reformų, laisvės ir nepri-

Kun. Mackevičius

Kostas Kalinauskas

Karininkas Sierakauskas

Valstiečiai buvo beteisai vergai, su kuriais ponas galėjo elgtis kaip tinkamas. Išviešpatavus rusams, Lietuvoje įsigalėjo rusų baudžiatvosa papročiai. Todėl valstiečiai, dalyvaudami sukilimuose, siekė ne tik tautinės laisvės, bet ir socialinių reformų, įgimtų žmogaus teisių, kurioms buvo priešinga bajorija.

Lietuvos ponai — dvarininkai buvo rusai arba dažniausiai sulenkėję lietuviai, kurie, paniekinę lietuvių kalbą ir papročius, kalbėjo lenkiškai ir sekė Lenkijos didikus. Nutautėjusi Lietuvos ponų dalis buvo suradus sau antrąją tėvynę — Lenkiją. Bajorija, dalyvaudama sukilimuose, stengėsi įgyti savo luomui dar daugiau laisvių ir teisių. Iš liaudies kilusieji inteligentai ir dvasiškiai lietuviai ėjo drauge su vals-

klausomybės. Lietuvos ir Lenkijos bajorija pradėjo brudėti ir rengėsi sukilimui, bet ji viena be valstiečių pagalbos nepasitikėjo savo jėgomis. Tačiau kaip prieiti prie valstiečių, kurie neša baudžiatvosa jungą ir bajoriją laiko savo didžiausiu priešu? Valstiečiai, pasinaudodami politiniais svyravimais, patys pradeda brudėti ir jau 1861 m. vienur kitur atvirai priešinasi ponams ir nebeina lažų. Bajorų tarpe atsiranda nuomonių, kad geresniam sukilimo pasisekimui bajorai patys turi panaikinti baudžiatvosa ir jungtis su valstiečiais.

Rusų valdžia, manydama, kad visų nerimų iniciatorė yra bajorija, nutarė patį panaikinti baudžiatvosa ir sutvarkyti žemės klausimą. Tuo būdu tikėtasi pavilio-

ti valstiečius ir reikale jais remtis prieš bajoriją. Valstiečiai turėtų būti dėkingi carui už baudžiamą panaikinimą ir neapkęstų savo buvusių engėjų — bajorų. Aleksandras II 1861 m. vasario 19 d. panaikino baudžiamą visoje Rusijos imperijoje, o valstiečiams davė teisę per 49 metus išsipirkti žemę. Tačiau tos reformos vykdymas ėjo nenaudinga valstiečiams linkme ir ja nebuvo patenkinti nei bajorai, nei valstiečiai.

Sukilimo išvakarės

Rusų caro Aleksandro II padarytos nuolaidos neramino visuomenės. Visoje Rusijos imperijoje prasidėjo bruzdėjimai. Sujudo ir lenkai. Lenkijoje buvo rengiamos tautinės-religinės manifestacijos, daromos eisenos su bažnytinėmis insignijomis ir giedamos patriotinės dainos. Tokios manifestacijos buvo rengiamos ir Lietuvoje — Vilniuje ir Kaune. 1861 m. rugpiučio 12 d. Kaune buvo sumanyta paminėti Lenkijos ir Lietuvos uniją. Iš Suvalkijos, kuri turėjo reikšti lenkus, ėjo demonstrantų minia į Kauną, o iš Kauno kita procesija (neva Lietuva) ėjo anosios (Lenkijos) pasitikti. Abi procesijos, skambinant varpams, susitiko ant Aleksoto tilto. Tokias demonstracijas valdžia pradėjo drausti, tačiau išsiūbavusią minią sunku sulaukyti. Bijodama didesnių riaušių, valdžia pasidarė dar nuolaidesnė ir Lenkijai davė autonomiją, bet Lietuva buvo išskirta, ir autonomija jos nepalietė.

Lenkai gautąją autonomiją nebuvo patenkinti, nes jie reikalavo nepriklausomybės. Lenkijos judėjimo vadai net buvo pabūgę, kad caro siūlomoji autonomija nenuslopintų revoliucinio visuomenės ūpo. Lenkija ir sulenkėję Lietuvos ponai reikalavo prijungti Lietuvą prie Lenkijos. Tačiau tikrieji lietuviai ėjo kitu keliu, jie siūlė kovoti su rusais, bet ir nesidėti su lenkais. Šitokios lietuvių pastangos erzinė sulenkėjusius Lietuvos bajorus. Vienas bajoras rašė kitam, klausdamas „kas gi ten pas jus Lietuvoje dedasi. Atsirado kažin kokios partijos, kurios nori atskiros Lietuvos. Tokia mintis galėjo atsirasti tik padūkėlių galvoje“. Tačiau lietuviai, nebudami lenkų, ėjo savu keliu.

Raudonųjų ir baltųjų nesantaika

Lenkijoje ir Lietuvoje buvo susidariusios dvi revoliucionierių partijos: raudonųjų ir baltųjų, kurios tarp savęs nesutiko. Raudonųjų partiją sudarė demokratiškas elementas, daugiausia smulkieji bajorai, valstiečiai ir miestelėnai. Jie visi kovojo prieš dvarininkus dėl savo teisių. Baltieji, daugiausia dvarininkai, ėjo į sukilimą gindami savo reikalus, savo dvarus. Abi partijos turėjo bendrą tikslą — pašalinti rusus, tačiau raudonieji kovojo už socialines reformas, už valstiečių laisvę ir žadėjo duoti valstiečiams nemokamai žemės. Raudonieji skelbė visų luomų lygybę, nenorėjo, kad vienas luomas išnaudotų kitą. Su šitokia programa negalėjo sutikti baltieji — dvarininkai.

Nebuvo taip pat sutarimo tarp Lenkijos ir Lietuvos. Lenkijos raudonųjų komitetas buvo paskyręs į Lietuvą savo komisarą, bet lietuviai priešinosi ir savo reikalus norėjo tvarkyti patys. Lietuvos raudonieji, pradžioje tvarkę sukilimo reikalus, buvo net nutarę atsiskirti nuo Lenkijos.

Žymiausiu Lietuvos raudonųjų komiteto veikėju buvo K. Kalinauskas. Jo nekentė Lietuvos baltieji — dvarininkai, nes jis visa savo siela buvo atsida- vęs

valstiečių reikalams. Baltieji dėjo pastangas išardyti raudonųjų komitetą. Ponams pasisekė klasta išardyti raudonųjų komitetą ir revoliucinio judėjimo vadovimą jė perėmė į savo rankas. K. Kalinauskas iš vyriausios sukilimo vadovybės buvo pašalintas ir pasiūstas į Gardiną.

Baltieji revoliucinį judėjimą vedė kita kryptimi. Jie dėjosi su Lenkija ir rūpinosi savo luomo reikalais. Lietuva jiems nerūpėjo, jie tik planavo, kaip prijungti Lietuvą prie Lenkijos, kaip išrauti iš lietuvių širdies tautinį jausmą, kaip išnaikinti lietuvių separatizmą.

Baltieji, bijodami socialinės revoliucijos, kad nenukentėtų jų dvarai, atsisakė nuo raudonųjų plano sukelti valstiečius. Baltųjų vadai vėliau prisipažino, kad jie, eidami į sukilimą, liaudį norėjo ne sukelti, bet ją pažaboti ir neleisti jai išgalėti. Ponai bijojo liaudies sukilimo. Jie tik norėjo inscenizuoti sukilimą, gąsdinti Rusų valdžią, laukė Europos įsikišimo ir inanė, kad rusai patys nusileis.

Vadai, kurie buvo sudarę būrius ir išėję į miškus, beveik visi buvo raudonieji (Mackevičius, Narbutas ir kiti). Tik vėliau paėmę baltieji valdžią pradėjo rengti savo žmones. Jų paskirtas Lietuvai kariuomenės vadas atsargos karininkas Sierakauskas į politiką nesikišo, tačiau dėjosi su raudonaisiais ir vykdė jų programą. Baltieji nuolatos blaškėsi, neturėjo jokio aiškaus plano. Pagaliau baltųjų vadovybė visiškai iširo ir raudonieji vėl turėjo perimti sukilimo vadovavimą į savo rankas.

Naujoje vadovybėje vėl randamas Lietuvos raudonųjų vadas K. Kalinauskas. Šitoks visuomenės susiskaldymas, luomų nesantaika ir tarpusavio kovos, — sukilimui pranašavo liūdną likimą.

Raudonieji, grįžę į sukilimo vadovybę, vėl stengėsi sukelti valstiečius. Buvo skleidžiami atsišaukimai, kuriuose skelbiama, kad nebūsią luominių skirtumų, kad valstiečiai esą lygūs bajorams, kad pastarųjų valdomoji žemė liksianti jų nuosavybe. Prasidėjus sukilimui, greta bajorų į sukilėlių eilės stėjo kunigai, nemaža amatininkų, dvarų darbininkų ir valstiečių. Tačiau darnaus luomų sutarimo nebuvo.

Sukilimo gaisras

1863 m. sukilimo gaisras jau buvo apėmęs Lenkiją ir Lietuvą ir kalbėta tik apie sukilimo terminą. Lenkijos raudonieji nutarė pradėti sukilimą 1863 m. sausio 22 d., tačiau Lenkijoje sukilimo pradžia nepavyko, o Lietuvoje niekas ir nesukrutėjo. Lenkijos dvarininkai pabūgo paskelbto sukilimo, nes valstiečiai atsisakė duoti duokles ir eiti lažą. Tie patys dvarininkai ne tik kad nestojo į sukilėlių eiles, bet patys padėjo rusams gaudyti sukilėlius.

Lenkijos sukilimo vadovybė norėjo tvarkyti ir Lietuvos sukilimą ir buvo nutarusi pradėti sukilimą Lietuvoje balandžio 30 d., tačiau Lietuvos raudonieji to termino nelaukė ir jau kovo mėnesį pradėjo bruzdėti ir užpuldinėti rusus.

Sukilėlių būriai, vadovaujami kun. Mackevičiaus, Narbuto ir kitų, traukė į miškus. Vyriausiu Lietuvos sukilėlių vadu buvo paskirtas rusų generalinio štabo ats. karin. Sierakauskas. Jis paruošė sukilimo planą. Sukilėliai turėjo mažais būreliais puldinėti rusus ir atiminėti iš jų ginklus, nes ginklų trūko. Sukilėlių tik maža dalis buvo ginkluota šautuvais, o

dauguma dalgiais, kuriuos Sierakauskas laikė galingu ginklu sukilėlių rankose.

Sukilėlių būreliai viener kitur pradėjo užpuldinti rusus, bet ir rusai padarydavo nemaža nuostolių sukilėliams. Sierakauskas, būdamas rusų generalinio štabo karininku, panoro sudaryti tikslesnį puolimo planą. Balandžio mėnesį Sierakauskas ruošėsi užimti Daugpilį, sudaryti nepereinamą rusams užtvarą ir turėti laisvą susisiekimą su jūra. Sukilėliai tikėjosi iš kitų valstybių gauti ginklų, o patogiausias kelias būtų jūra.

Balandžio mėnesį vienas sukilėlių būrys užpuolė gabenamą į Daugpilį ginklų transportą ir laimingai jį atėmė, bet vietiniai sentikiai išdavė sukilėlius. Rusai puolė sukilėlių būrį, jį sumušė ir atsiėmė ginklus. Valdžia, atsidėkodama sentikiams, leido jiems kankinti vietinius gyventojus ir grobti jų turtus.

Žemaičiuose Sierakauskas sumanė sudaryti visos kariuomenės branduolį. Iš Vilniaus jis vyko per Kauną į Šėtą ir čia rinko savo žinion veikiančius sukilėlių būrius. Kun. Mackevičiaus, Dulskio, Kalyškos ir kiti būriai pasidavė Sierakausko valdžion. Tuo būdu buvo sudarytas didelis pulkas partizanų, tik nebuvo kuo juos apginkluoti.

Pulkas nuo Šėtos vyko į Krementišchio girias, apie Kėdainius. Sukilėlių eilės pakeliui didėjo. Balandžio 19 d. sukilėliai prisiekė tarnauti Tėvynei ir ją ginti. Toliau visas pulkas traukė Vadaktų kryptimi. Tas žygis buvo panašus į procesiją. Kunigai iškilmingai sutikdavo sukilėlius ir juos laimindavo. Pasitinkant skambėdavo bažnyčių varpai ir buvo giedama „Te Deum laudamus“. Žmonės su džiaugsmu pasitikdavo sukilėlius, mergaitės berdavo gėles. Lietuvių viltys buvo nukreiptos į sukilėlius. Visi laukė tos valandos, kada subirės vergijos pančiai ir lietuviai bus laisvas.

Sukilėlių pulkas rinkosi į Raguvos miškus, apsiėjo ties Genitinių kaimu ir toliau manė eiti Daugpilio kryptimi ir sudaryti nuo rusų užtvarą. Tačiau rusai irgi sekė sukilėlių žygį ir ruošėsi užstoti jiems kelią. Sierakauskas, sužinojęs apie priešą artinimąsi, pasiskubino tinkamai sutikti Lietuvos engėjus ir pats juos užpulti. Kautynėms buvo parinkta pelkėta vieta, per kurią ėjo paprastas kelias. Šauliams vadovavo Kalyška ir Antanavičius. Jie turėjo pulti priešą abipusiai kelio, o dalgininkai, vadovaujami paties Sierakausko ir kun. Mackevičiaus, turėjo pulti priešą iš užpakalio ir neleisti jam atsitraukti.

Rusų priešakinės dalys nepastebėjo sukilėlių. Kazokų joja ramiai sau praslinko. Pasirodė pėstininkai. Jie važiuo vežimuose ir nesitikėjo sutikti priešą tokioje nepatogioje pozicijoje. Staiga pasigirdo šūviai, sutratėjo salvė. Miško aidas pakartojo šūvių garsus. Rusai pakriko ir norėdami atsitraukti metėsi į dešinią sparną, tačiau čia juos pasitiko kun. Mackevičiaus dalgininkai. Priešas visiškai pakriko ir pradėjo bėgti pelkėmis, tačiau ne vienas čia suklimpo ir buvo sukilėlių nudėtas. Tose kautynėse rusų žuvo per 40 karių ir 60 buvo sužeista. Sukilėlių buvo 2 užmušti ir 4 sužeisti.

Koks neapsakomas džiaugsmas apėmė Žemaičius. Sukilėliai su dalgiais sumušė reguliarią rusų kariuomenę. Visiems sužibo vilties kibirkštėlė, kad turimomis jėgomis galima laimėti.

Prieš didesnius sukilėlių būrius rusai sutelkdavo didesnes jėgas, tikslu pradėti atvirą kovą. Tačiau su-

Kariuomenės vadovybės sveikinimas švenčių proga

(Įsakymas kariuomenei Nr. 94)

Sveikinu karius, šaulius ir visus civilinius tarnautojus Kalėdų švenčių ir Naujųjų Metų proga.

Šiais metais baigėme jubiliejinis mūsų valstybės nepriklausomo gyvenimo 20-uosius metus. Tie metai — buvo sukrėtimo metai. Tai viener, tai kitur ėjo ir tebeina netgi kruvinos tautų grumtynės. Pasaulio padangė vis dar apsiniaukusi. Tad mes, kariai, turime būti ypatingai budrūs ir tinkamai pasiruošę atspirti bet kuriems nelaukiamiems įvykiams, kurie greistų mūsų šaliai.

Kariuomenė yra vienalytis, patriotiškai lietuviškas, darnus organizmas, paremtas sąmoninga drausme ir susiklausymu, joje neturi būti vietos bet kurioms politinėms srovėms bei aistroms reikštis. Kiekvieno atsitikimu turime prisiminti duotąją Tėvynei priesaiką ir atsidėjus daboti, kad ji niekuomet nebūtų pažeista.

Šia proga dėkoju visiems kariams, šauliams ir civiliniams tarnautojams už parodytą šioje srityje gražų pavyzdį net sunkesniuose šių jubiliejinųjų metų laikotarpuose.

Kalėdų švenčių ir Naujųjų Metų proga kviečiu visus ir toliau, kaip ir iki šiol, ištikimai pasišvęsti savo pareigoms, siekti kas kart didesnio darbo našumo ir spartesnės pažangos, linkėdamas visiems sveikatos, laimės ir pasisekimo, tiek tarnybiniame, tiek privatiniam gyvenime.

Pasirašė:

Brig. gen. MUSTEIKIS,
Krašto Apsaugos Ministras

Brig. gen. S. RAŠTIKIS,
Kariuomenės Vadas

kilėliai į atvirą kovą nestodavo, bet įvairiose vietose būreliais iš pasalų netikėtai užpuldavo rusus ir vėl pranykdavo. Rusai susikoncentruodavo vienoje kryptyje, o, žiūrėk, sukilėlių būreliai puola rusus iš kitos krypties.

Balandžio mėnesį sukilėlių būreliai visoje Lietuvoje puldinėjo rusus. Suvalkijoje sukilėlių būriams nesisekė. Nors Suvalkija geriau buvo aprūpinta ginklais ir raudonieji sutartiniau veikė su baltaisiais, tačiau jie turėjo mažiau laimės. Rusams pasisekdavo greičiau likviduoti atskirus būrius.

Šiaurės Lietuvoje laimė vis dar buvo sukilėlių pusėje. Sierakauskas su pulku perėjo į Indrioniškio miškus ir stovėjo ilgesnį laiką Knebių dvarelyje. Čia jis turėjo jau apie 2.500 žmonių ir padalino juos į 9 batalionus. Aštuoni batalionai buvo ginkluoti dalgiais ir tik vienas batalionas šautuvais.

Rusai jau žinojo apie Knebių stovyklą ir pasiuntė savo kariuomenę sukilėlius mušti. Sierakauskas, pabūgęs savo plano sudaryti ties Daugpiliu užtvarą, nutarė traukti į pajūrį, nes buvo gauta žinių, kad iš Švedijos atplauksias laivas su ginklais ir reikia jį pasitikti.

Gegužės 3 d. Sierakauskas padalino savo kariuomenę į 3 voras. Kairiąją vorą vedė Kalyška per Kupiškį, vidurinę vorą pats Sierakauskas per Skapiškį — Papilį ir dešiniąją vorą kun. Mackevičius per Ka-

majus ir Rokiškį. Visos trys voros turėjo susitikti ties Medeikių kaimu (Biržų aps. ir valsč.).

Žinia apie sukilėlių žygį greit pasiekė Vilnių. Vilniaus generalgubernatorius įsakė gen. Ganeckiui pulti sukilėlius. Ganeckio valdžioje buvo apie 7 kuopos pėstininkų, 1½ eskadrono raitininkų ir 2 kazokų šimtinės.

Gegužės 7 d. sukilėlių kairioji vora susidūrė su rusais. Laiku atėjus kairiajai vorai, kuriai vadovavo Sierakauskas, po 1½ val. aršių kautynių rusai buvo sumušti. Kautynėse buvo nukauti 65 ir 75 sužeisti rusų kareiviai.

Po šių kautynių buvo manyta pulti rusų rinktinės, tačiau Sierakauskas laukė Mackevičiaus, kuris buvo dar neatvykęs. Rusai pradėjo supti Sierakausko dalinius. Šis pasitraukė ties Gudiškiais į miško gilumą, apsisusto vienoje aikštelėje, kurią iš vienos pusės supo klampus upelis, o iš kitos tankus miškas. Čia Sierakauskas laukė priešų puolimo. Pradžioje, kol priešas kėlėsi per tą klampųjį upelį, jis turėjo daug nuostolių, bet persikėlus rusų padėtis pagerėjo. Kelias valandas ėjo žiauri kova; kovojo vyras prieš vyrą. Kautynių aikštė buvo nuklota lavonais. Pagaliau mūsiškiai pradėjo trauktis į miško gilumą. Tuo tarpu iškilus smarki audra su lietumi, ir rusai, negalėdami toliau giriose sukilėlių persekioti, grįžo su nuostoliais į Medeikius. Nuostoliai buvo tokie dideli, kad vieni ir kiti laikė save nugalėtais.

Šiose kautynėse buvo sužeistas ir pats Sierakauskas, tačiau jis nepasitraukė iš kautynių lauko. Paplūdes kraujuose jis gulėjo po medžiu ir dar davinėjo įsakymus. Mackevičius į šias kautynes pavėlavo.

Rusai pasitraukė iš šių kautynių su dideliais nuostoliais, tačiau sužinoję, kad sukilėliai sumušti irgi traukiasi, pasuko atgal ir vėl puolė persekioti

sukilėlius. Tuo laiku jau buvo atvykęs kun. Mackevičiaus būrys ir jis narsiai gynė vežimus, į kuriuos buvo sukrauti sužeistieji sukilėliai, o jų tarpe ir Sierakauskas. Juos pavyko išvežti iš kautynių lauko, tačiau naktį rusų kareiviai apsupo Kraštų dvarą, kuriame buvo sužeistieji, ir jie visi, drauge su savo vadu Sierakausku, pateko į priešų rankas. Toks liūdnas buvo Sierakausko žygių galas. Suimtuosius vadus rusai nužudė.

Šis pralaimėjimas pakirto sukilėlių jėgas, bet jie nenusiminė. Buvo organizuojami nauji sukilėlių būriai, ir rusai neturėjo ramybės ištisus 1863 metus ir dar 1864 metų pradžioje. Žymesnes jėgas rusai buvo sutelkę Žemaitijoje, ir žemaičių sukilėliai, rusų persekiojami, persikėlė dar į Suvalkiją, ir čia kartu su vietiniais būriais užpuldinėjo rusus. Suvalkijoje buvo pasižymėjęs Špoko būrys, be to, žymūs sukilimo veikėjai buvo M. Akelaitis, B. Radzišauskas ir kiti. Numalšinę sukilimą žemaičiuose, rusai savo jėgas perkėlė į Suvalkiją.

Sukilėlių jėgos kasdieną silpnėjo. Rusų sudarytos specialės žandarmerijos kuopos ir kariuomenės būriai gaudė sukilėlius ir likviduodavo būrį po būrio. Vilniaus generalgubernatorius Muravjovas, lietuvių pramintas koriku, žiauriausiu būdu baudė sukilėlius. Vilniaus prekyvietėje buvo pastatytos kartuvės, ir sukilėliai buvo kariami dienos metu. Pačių rusų apskaičiavimu Muravjovas buvo nubaudęs apie 10.000 žmonių. Vieni buvo nužudyti, kiti išsiųsti į katogą, tretį į Sibirą arba tolimuosius Rusijos kraštus. Ištisi kaimai virto tyrumomis, jų gyventojai išvaryti, o sodybos sudegintos.

Tačiau šioje sukilimo kovoje lietuviai užsigrūdinę stiprino savo tautinę sąmonę, kol toji kova buvo laimėta ir sukurta nepriklausoma Lietuva. A. V.

Sukilimo vadas kun. A. Mackevičius

Žuvus Sierakauskui, vyriausiu sukilimo vadu buvo paskirtas kun. A. Mackevičius, gimęs 1823 m. iš neturtingų ūkininkų apie Tytuvėnus. Baigęs Vilniuje gimnaziją, jis įstojo į Kijevo universitetą. Paveiktas 1848 m. Europos revoliucijos, Mackevičius pradėjo galvoti, kaip išvaduoti savo Tėvynę iš rusų jungo, kaip palengvinti sunkią valstiečių naštą. Reikalinga sukelti revoliuciją, bet kas tai galėtų padaryti — bajorai ar liaudis.

Kun. Mackevičius bajorais nepasitikėjo. Visa jo viltis buvo liaudyje. Bet kaip prieiti prie liaudies? Iš mažų dienų jis matė, kad žemaičiai valstiečiai maldingi ir ypatingai pasitiki kunigais. Todėl jis nutarė būti kunigu, įstojo į Varnių seminariją ir jau 1855 m. randame jį Krekenavoj vikaru. Visą savo kunigavimo laiką jis ruošė visuomenę sukilimui ir taupė tam reikalui pinigų. Mokėdamas gražiai žemaitiškai ir gražiai kalbėdamas, jis nepraleisdavo progos prabilti į žmones ar tai bažnyčioje ar kokioje nors sueigoje. Visa jo propaganda buvo nukreipta prieš rusų valdžią ir vietinius dvarininkus, kurie slėgė valstiečius baudžiavos jungu. Kiekviena proga jis skelbė liaudžiai, kad ji ruošūsi sutrupinti vergijos pančius. Žmonės ne kartą, jam kalbant, kėlė į dangų rankas ir žadėjo jam padėti. Toliau kun. Mackevičius pats pasakoja, „kad atėjus laikui sukilti, aš pasakiau kele-

tą pamokslų, atlaikiau mišias ir paskyriau sukilimo dieną. Man šaukiant, jaunuomenė paliko tėvus ir rinkosi su ginklu rankoje ginti tėvynę“.

Kun. Mackevičius greitai suorganizavo didelį būrį sukilėlių, su kuriuo skraidė po Žemaitiją iš apskrities į apskritį, pasirodydavo tai vienoje, tai kitoje vietoje, iš pasalų užpuldavo rusus ir vėl pranykdavo. Devynis mėnesius jis laikėsi prieš rusus. Jo vardas yra rusų minimas 14-koje kautynių.

1863 m. rusai jau baigė sukilimą malšinti ir daugelis būrių buvo rusų išgaudyti arba patys išsiskirstė. Vėlyvame rudenyje laikėsi dar vienas didelis būrys, kurio rusai jokiū būdu negalėjo sunaikinti. Tai buvo kun. Mackevičiaus būrys. Tapęs vyriausiu sukilimo vadu, kun. Mackevičius tvarkė ir kitus būrius, bet su savuoju būriu jis nesiskyrė. Visi jį mylėjo ir gerbė, o jo žodis buvo šventas. Pagaliau atsirado išdavikas vietinis lenkas dvarininkas Kareiva, kuris išdavė kun. Mackevičių rusams.

1863 m. gruodžio 17 d. kun. Mackevičius su dviem palydovais traukė miškais į Panemunę. Buvo gerokai šalta ir prisnigę. Rusai, vedami Kareivos ir dar vieno nežinomo žmogaus, sekė jų pėdomis. Nuvargę ir sušalę sukilėliai užėjo į vieną trobelę pasilsėti ir čia juos užklupo rusų kareiviai. Palydovai buvo suimti, o Mackevičiui pasisėkė pabėgti. Bet rusai, sutraukę

daug kariuomenės, apsupo visą apylinkę ir sekė Mackevičiaus pėdomis. Jis, norėdamas rusus paklaidinti, mėtė savo pėdas. Pagaliau visiškai nebetekęs jėgų, krito miške ant sniego ir apsidengė šakomis. Truputį pasilsėjęs jis rengė eiti toliau, bet staiga išgirdo besiartinančius rusų kareivius. Jie, pamatę jį, ėmė šaukti:

— Žmogus guli, žmogus guli!

Į tą vietą šoko vienas raitas karininkas, ir Mackevičius atsidūrė po arkliu. Kareiviai norėjo jį kardais sukapti, bet jis sušuko: „Aš kunigas Mackevičius!“ Kareiviai stabtelėjo. Juos sulaukė tas vardas. Mackevičius buvo suimtas.

Neapsakomas džiaugsmas apėmė rusus. Kapitonas Ozevskis, kuris pagavo Mackevičių, rusų buvo ant rankų nešiojamas. Apie jį rašė visi rusų laikraščiai. Muravjovas įsakė teisti kun. Mackevičių per 48 valandas. Tardomas ir kankinamas, jis neišdavė nė vieno savo bendradarbio, bet karžygiškai atsakinėjo: „*Aš myliu Lietuvą, jai aš atidaviau savo silpnas jėgas*“.

Kai rusai klausinėjo Mackevičių, koku būdu jis verbuodavęs sukilėlius ir ką jis jiems žadėdavęs, tai Mackevičius atsakė, kad jis tik vieną žadėdavęs — „*Tėvynės laisvę*“.

Mackevičius nenusiminė ir būdamas kalėjime. Jis jautėsi ne vergu, ne žemino savęs, bet vadino save sukilėlių vadu, generolu. Valdininkai, norėdami iš jo pasityčioti, atvedė į kalėjimą jo tėvą. Susigraudinęs tėvas prikašiojo sūnui, kodėl jis nuėjęs tokiais keliais. Sūnus drąsiai tėvui atsakė: „*Tėve, mano karalystė ne iš šio pasaulio. Aš niekuomet nesigailėsiu, kad stojau ginti savo tautos*“. Tėvas jo nesuprato. Toks buvo paskutinis tėvo ir sūnaus atsisveikinimas.

Muravjovo — koriko įsakymu gruodžio 28 d. 11 val. kun. Mackevičius buvo pakartas Kaune, aikštėje prie dabartinio Savanorių prospekto.

Gražus sutapimas — kun. Mackevičius buvo pirmas lietuvių tautos savanoris, miręs už Tėvynės laisvę toje vietoje, kuri pavadinta Savanoriu prospekto.

Kostas Kalinauskas

K. Kalinauskas buvo vidutinio bajoro sūnus, kilęs iš neturtingų bajorų Gardino apskrityje. Mokėsi Svisločiaus progimnazijoje ir 1855 m. įstojo į Maskvos universitetą, o po pusės metų persikėlė į Petrapilį ir ten studijavo visuomenės ir ūkio mokslus. Pažinęs savo krašto praeitį, Kalinauskas virto Lietuvos nepriklausomybės šalininku. Dėjosi jis su demokratinės visuomenės grupe, kuri gyvai svarstė baudžiamos panaikinimą ir sukilimo reikalą.

Kalinauskas buvo aiškus Lietuvos nepriklausomybės šalininkas ir jis nenorėjo, kad Lietuva dėtusi su lenkais.

Nemėgo jis ir bajorų, tačiau į sukilimą ragino jis bajorus, nes jų rankose buvo visi turtai, o be to, tas luomas turėjo daug prityrusių žmonių.

Raudonųjų vadas K. Kalinauskas buvo geras organizatorius, žmogus tvirtos valios, visiškai pasiaukojęs kovoti dėl tautos laisvės, dėl valstiečių būklės pagerinimo. Pradžioje Kalinauskas vadovauja visam

sukilimui, tačiau baltieji, nepatenkinti raudonųjų politika, paveržė sukilimo vadovavimą į savo rankas ir Kalinauskui pasiūlė vykti į Gardiną, organizuoti ten sukilimą. Kalinauskas, smerkdamas tarpusavio kovas ir intrigas, paklauso baltųjų vadovybės įsakymo, vyks ta į Gardino sritis ir ten ruošia revoliucinį judėjimą.

Centre baltiesiems nesisekė ir 1863 m. liepos mėnesį Kalinauskas gražinamas į Vilnių ir jis vėl perėmė į savo rankas sukilimo valdžią. Jis vėl vadovauja Lietuvos sukilimui, kovoja su Muravjovu ir visokiais išdavikais. Ypatingai sunki kova buvo su išdavikais, o jų visur buvo pilna.

Pradėjus sukilimui nesisekti, pirmieji išbėgiojo bajorai. Kalinauskas neapleido kovos lauko. Tiesa, jis daugiau rūpinosi organizaciniu darbu, vedė propagandą ir viską tvarkė.

Rusų valdžia laikė Kalinauską vadu viso revoliucinio judėjimo, jį vadino Lietuvos diktatorium. Kalinauskas sukinėjosi visoje Lietuvoje. Rusai žinojo jo veikimą, ištisus metus jį sekė ir gaudė, bet vis negalėdavo pagauti. Pagaliau, tik 1864 m. pradžioje Kalinauskas netikėtai užkluptas pateko į rusų rankas.

Jau būdamas suimtas, jis išleido kažkoku būdu paskutinį atsišaukimą, kuriame atsisveikina su savo mylimais valstiečiais:

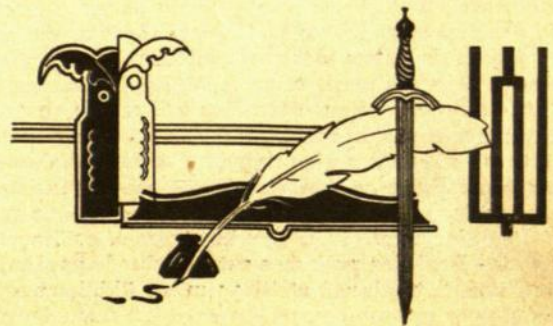
„*Broliai mano, muzikėliai brangieji! Iš po maskolijų kartuvių tenka man į jus rašyti, rasi, ir paskutinį kartą. Skaudu palikti gimtoji žemelė ir jus, brangūs mano tautiečiai. Krūtinė man plyšta, širdį skauda, bet negaila žūti už jūsų teisybę. Kovokite už žmogaus ir tautos teisę, už savo tikybę, už savo gimtąją žemelę, nes aš jums, žmonės, iš po kartuvių sakau, kad tik tuomet tegyvensite laimingai, kai ant jūsų sprando nebebus visai maskoliaus*“.

Jo žodžiai pilni savo tautos ir savo krašto, savo Tėvynės meilės.

1864 m. kovo mėn. teismas nutarė K. Kalinauską sušaudyti, bet Muravjovui — korikui to neužteko. Jis pakeitė teismo sprendimą ir įsakė Kalinauską pakarti. 1864 m. kovo 23 d. buvo giedras šaltas rytas. Kalinauskas Vilniuje ėjo drąsiai mirti į Lukiškių aikštę. Atsistojęs prie kartuvių, jis apžvelgė tolimą minią, kuri susirinko su juo atsisveikinti. Ir čia jis drąsus ir nenusiminęs. Kada jį pavadino bajoru, jis čia pat padarė pastabą: „pas mus nėra bajorų, visi lygūs“.

Rusų budeliai atėmė Kalinauskui gyvybę. Žuvo tikrasis Lietuvos sūnus, paaukojęs savo jėgas ir gyvybę dėl Tėvynės laisvės.

Z.

MŪSŲ VYRIAUSYBĖS DARBŲ GAIRĖS

Gruodžio 23 d. įvykusiame Seimo posėdyje ministras pirmininkas V. Mironas perskaitė vyriausybės deklaraciją. Toki deklaracija tai vyriausybės darbų gairės, apimančios visas svarbiausias valstybės veiklos sritis: vidaus ir užsienio politiką, krašto gynimo, švietimo, teisingumo, žemės ūkio, finansų ir susisiekimo reikalus.

Vidaus politika. Vyriausybė vidaus politikoje ir toliau laikysis tautiškos linkmės. Ji atsisako koalicinių bandymų, bet trokšta tautos konsolidacijos, t. y. tautos drausmės ir į valstybės darbą kviečia visus tautiečius be srovinių skirtumų. Savo darbe vyriausybė remiasi seimu, savivaldybėmis, tautiškomis organizacijomis ir visais geros valios piliečiais. Ši santykiavimą su tauta vyriausybė labai vertina ir rūpinasi jį gilinti bei tobulinti. Vyriausybė santykiavimą su tauta nori palaikyti ir per ūkio savivaldybes. Verslų srityje tautiniu požiūriu nėra darnumo, todėl kaimo jaunimo perteklių stengiamasi paruošti prekybai, pramonei ir amatams ir padėti jam šiuose versluose išsivystinti miestuose. Su bažnyčia vyriausybė kaip siekė taip ir sieks glaudaus bendradarbiavimo. Ji iš bažnyčios pusės tikisi susilaukti nuoširdaus valstybės reikalų supratimo ir jų rėmimo. Organizacijos šiais laikais įgyja ypatingos svarbos, todėl ypatingai vertinamos tos organizacijos, kurios pirmoje eilėje rūpinasi tautinės sąmonės ir kultūros kėlimu. Vyriausybė yra numačiusi visas organizacijas, kurios pačios norės, pavesti vienai vadovybei, kad ji suderintų jų veikimą, paskirstytų darbų sritis ir prižiūrėtų pasiūmtų uždavinių įvykdymą. Neatidėliodama vyriausybė pagrindinai pertvarkys valstybės tarnautojų atlyginimą ir eis prie jų teisinės padėties sutvarkymo. Artimiausiu laiku bus imamasi išspręsti darbo jėgos paskirstymo klausimą. Taip pat netrukus įstatymo keliu bus sutvarkytas trachomos ir džiiovos gydymas. Rūpindamasi lietuviška pramone ir jos darbininkais, vyriausybė sieks įgyvendinti socialinę taiką tarp darbininko, darbdavio ir pelno.

Užsienio politika. Lietuva, aiškiai suprasdama savo geografinę padėtį, turi pirmiausia pasitikėti savimi, savo tautos vieningu ir kietu nusistatymu išlikti gyva, laisva, nepriklausoma. Ji labai aiškiai supranta, kad svarbiausias jos užsienio politikos veiksnys yra ne kas kita, kaip vidujinis stiprėjimas, savo atsparumo ugdymas, atskiros piliečio išugdymas tvirta, sąmoninga, jokiems viliojimams ir suvedžiojimams nepasiduodančia asmenybe. Šiuo metu mūsų vidaus ir užsienio politika susilieja į vieną darnų junginį. Šitaip realiai savo krašto padėtį suprasdama, vyriausybė jau kuris laikas daro nuoširdžių ir energingų pastangų taip susitvarkyti su kaimynais, kad jiems nebūtų jokių abejojimų dėl mūsų laikyenos, o taip pat, kad nebūtų tokių reiškinį, kurie mūsų kaimynus erzintų ar užgautų. Šia kryptimi eidama, Lietuva drauge su Latvija ir Estija skelbia savo neutralumą. Vyriausybės pastangos, kurių ji ta pačia linkme padarė Lenkijos atžvilgiu, neliko be atgarsio. Pasirašyta Lietuvos - Lenkijos prekybos sutartis duoda pagrindo laukti, kad ji teigiamai atsilieps mūsų ūkiniame gyvenime, ypač mūsų vieninteliame uostui. Mūsų santykiuose su Vokietija labai svarbų vaidmenį turi Klai-

pėdos reikalai. Dėl tų reikalų iš Vokietijos pusės buvo reikšta mums eilė pageidavimų, kurių išpildymas, kaip buvo mums patikrinta, mūsų saugumo ne tik nesumažins, bet jį dar padidins. Tuos pageidavimus mes įvykdėme ir jau Klaipėdos krašto naujo seimelio rinkimai ėjo naujomis sąlygomis. Dabar rinkimai yra jau praėję ir yra pagrindo laukti, kad su jais baigsis daug kur dėl jų pasireiškęs nerimas. Vyriausybė tiki, kad naujasis seimelis drauge su kitais autonominiiais valdžios organais ištikimai bendradarbiaus su valstybe ir su jos vyriausybe ir kad tuo būdu bendras gyvenimas ir sugyvenimas įeis į normalias vėžes. Vyriausybė yra nusistačiusi pati išlyginti dalį klausimų, dėl kurių praeityje yra pasireiškęs nuomonių skirtumas. Dėl kitų klausimų ji yra pasiūliusi, kad abiejų pusių teisininkai draugiškai juos apsvarstytų ir pasistengtų surasti abiems pusėms priimtina ir visai valstybei naudingą sprendimą. Autonominis statusas turi likti ir lieka pagrindu santykių tarp centro vyriausybės ir autonominės valdžios. Dėl galimų ateityje kilti klausimų vyriausybė irgi yra nusistačiusi pirmiausia tartis ir susitarti tiesioginiai su autonomine valdžia. Be to, vyriausybė yra nusistačiusi atsižvelgti ir į Vokietijos pažiūras dėl autonominio statuso vykdymo. Tą savo nusistatymą vyriausybė yra pakartotinai pranešusi vokiečių vyriausybei ir pasiūliusi drauge su ja atiečiai nustatyti greitą kylančių klausimų svarstymo būdą. Taip pat Lietuvos vyriausybė yra pranešusi Vokietijos vyriausybei, kad jei tiems visiems klausimams aptarti ir sutvarkyti būtų naudingas mūsų vyriausybės nario apsilankymas Berlyne, tai toks vyriausybės narys yra pasiruošęs ten asmeniškai nuvykti. Šiomis pastangomis vyriausybė nori sudaryti tokią padėtį, kad tarp Lietuvos ir Vokietijos būtų pastovūs geros draugiškos kaimynystės santykiai.

Krašto gynimas. Pereidamas prie krašto gynimo reikalu, ministras pirmininkas pareiškė: — Garbinga mūsų kariuomenė, kuri stovėjo ir tebestovi mūsų laisvės ir nepriklausomybės sargyboje, užsitarnauja visos tautos pagarbos ir vyriausybės nuolatinio rūpesčio jos reikalais. Kariuomenė yra drausmingas, patriotiškas, vieningas junginys, turįs aiškų lietuvišką charakterį ir visas atsidadęs savo tiesioginiam uždaviniui — stovėti visos tautos laisvės ir nepriklausomybės sargyboje. Mums teks dėti visas pastangas, kad mūsų kariuomenės ginklavimas ir jos medžiaginis aprūpinimas nė kiek nesustotų. Jis turės būti tęsiamas tokiu tempu, koks yra reikalingas ir įmanomas, atsižvelgiant į tarptautinę padėtį ir į mūsų medžiaginius išteklius. Šią kryptimi reikės ieškoti priemonių, kad viso krašto ūkio struktūra, kur tik tas galima, būtų pritaikinta krašto gynimo reikalams. Tačiau kariuomenės atsparumas kautynių lauke priklauso ne tik nuo medžiaginio aprūpinimo, bet ir nuo dvasinių savybių. Tad vyriausybė visomis turimomis priemonėmis rems karo vadovybės pastangas ir toliau tobulinti kariuomenės mokymą ir patriotiškai moralini jos auklėjimą. Toliau tenka paliesti ir artimiausią kariuomenės taktinį aprūpinimą — šaulių Sąjungą. Jos uždavinys — stiprinti mūsų tautinį atsparumą ir padėti kariuomenei krašto gynimo darbe. Dėl to ji yra užsitarnavusi medžiaginės ir moralinės paramos, kurią

vyriausybė pagal reikalą jai teiks. Šiandien jau aišku, kad būsimasis karas paliestų ne tik kariuomenę, bet ir plačiąją visuomenę, todėl visiems turi vienodai rūpėti priešlėktuvinė ir priešcheminė gyventojų apsauga. Atsižvelgiant į gyvenamojo meto reikalavimus, vyriausybė šiame darbe dės reikalingų pastangų, kad ir pati visuomenė su savo organizacijomis šioje srityje eitų vyriausybei į talką. Vyriausybė mano, kad ir jaunuomenės karinis paruošimas bei visos tautos sukarinimas turi būti dar daugiau suintensyvinamas.

Švietimas. Šiame darbe bus tvirtai siekiama, kad mokyklos atliktų savo paskirtį — ne tik teiktų priaugančiai kartai mokslo žinių, bet išugdytų ją dorais, sveikais, drausmingais ir darbą mėgstančiais piliečiais, kurie mylėtų savo Tėvynę Lietuvą, pasiryžę ją ginti ir jai aukotis. Aišku, bus žiūrima, kad ir mokytojų ruošimas atitiktų šiai mokyklų paskirčiai. Mokyklose bus kreipiamas reikiamas dėmesys į liuanistikos dalykus. Vyriausybė kreips ypatingą dėmesį į aprūpinimą mokyklų tinkamais būstais. Be to, bus tęsiamas aukštesnio tipo pradžios mokyklų tinklo plėtimas. Amatų ir kitų specialių mokyklų srityje bus stengiamasi ne tik esamas tobulinti, bet ir steigti naujų, kurios paruoš kaimui ir miestui amatininkų ir kvalifikuotų darbininkų. Svarbiu savo uždaviniu vyriausybė laikys ieškojimą priemonių dvasinės kultūros darbams paskatinti bei tos srities veiklai medžiaginiai paremti.

Teisingumas. Vyriausybė rūpinsis pagreitinti įstatymų suvienodinimo darbus, visuose bendruosiuose teismuose įgyvendinti darbo statutus, kovos su nelegalia advokatūra, ruoš naują kalėjimų tvarkymo įstatymą, atsižvelgdama į tai, kad kalėjimai būtų ne tik grasos priemonė nusikaltusiems, bet tikri jų pataisos namai ir mokykla tolimesniam gyvenimui.

Žemės ūkis. Reikės plėsti ir tobulinti žemės ūkio sąlygas, didinti žalienu ir kaupiamųjų plotus, išvystyti žemės ūkio gaminius superkančių, perdirbančių ir parduodančių ūkiniu organizacijų veiklą ir įkurti naujas organizacijas linams bei smulkiosioms ūkio šakoms rūpinti. Be to, bus rūpinamasi sudaryti geresnių sąlygų žemės ūkio darbininkams, sudrausti susitarimų nepildymą bei nepateisinamą šių darbininkų kėlimąsi į miestus ir sustiprinti žemės ūkio darbų mechanizaciją. Bus rūpinamasi sukurti planingą ūkio statybą ir remti mūrinę statybą, bus sustiprintas žemės ūkio švietimas, veterinarinė pagalba ir kova su gyvulių ligomis, bus toliau vykdomas iškirštų miškų plotų želdymas, išvežama miško medžiaga numatoma kirsti ūkiniu būdu ir apdirbti savo krašto įmonėse. Taip pat bus labai greitinas nusaustų plotų su kultūrinimas ir likusieji kaimai bus išskirstyti viensėdžiais per ketverius metus.

Finansai. Ūkio gyvenime vyriausybė laikysis pastovios valiutos ir biudžeto pusiausvyros, dės pastangų, kurios išjudintų ūkinę kūrybą. Vyriausybė mano paruošti tam tikrą ūkio planą ir pagal jį vykdyti savo užsimojimus. Taip pat galvojama įsteigti atskirą žinovų organą, kuris vyriausybei būtų patarėju ūkio reikalais. Norima skatinti savoji pramonė, ypač toji, kuri daugiau gali suvartoti savo krašto žaliavų. Pramonės priežiūrai galvojama įsteigti atskirą įstaigą. Be to, pramonės ugdymui bus stengiamasi paruošti savų specialistų, kurie pakeistų svetimšalius. Prekybiniai santykiai bus plečiami su visais kraštais. Vy-

riausybė dės pastangų parūpinti ilgalaikio kredito ir yra nusistačiusi pertvarkyti draudimą, kad jis būtų visiems lengviau prieinamas.

Susisiekimas. Vyriausybė numato didinti keleivinių traukinių skaičių, gerinti ir lengvinti prekių pristatymą, suderinti visų susisiekimo priemonių veikimą. Ji svarstys Kazlų Rūdos — Šakių — Tauragės geležinkelio statybos klausimą. Taip pat numatoma įgyti naujų prekių ir keleivinių vagonų, automatrišų ir jų priekabų, įvairių tipų garvežimių ir lokomotivų. Naujų riedmenų statymui ir esamų remontui numatoma pastatyti naujas centrines geležinkelių dirbtuves. Vyriausybė nusistačiusi per grietinės nugriebimo punktus ir pienines išplėsti pašto tinklą kaime. Šia linkme bus sprendžiamas ir telefono pasikalbėjimo punktų išvystymas. Ateinančiais metais bus pastatyta nauja galinga Kauno radijo stotis. Vyriausybė susirūpinusi sudaryti sąlygas, kad kaime kuo daugiau išplistų radijo priimtuvai. Didelis dėmesys bus kreipiamas į plentų bei viešelių statybą, dedamos pastangos gerinti ir tobulinti vandens kelius, ypač Klaipėdos uostą, planingai, tiksliai ir taisyklingai naudoti krašto energijos išteklius, pradėti nuodugnios upių ir vandens jėgos tyrinėjimus galingoms elektros stotims statyti.

Padaręs šių vyriausybės numatomų darbų apžvalgą, ministras pirmininkas pridūrė, jog ji nėra pilna, nėra pakankamai smulki, tačiau duoda apyptilnį vyriausybės numatomos veiklos vaizdą. Šiai programai įvykdyti teks idėti daug trūso, daug padėti pastangų ir idėti kapitalo. Tai yra sunkus darbas. Bet vyriausybė tvirtai tiki, kad, Seimo padedama ir plačiosios visuomenės pritariama, ji pasiimtą darbą sėkmingai įvykdys.

Komisija 1938 m. karinėje spaudoje idėtiems straipsniams premijuoti

Karinėje spaudoje idėtiems 1938 m. straipsniams premijuoti skiriama komisija šios sudėties: pirmininkas div. generolas PUNDZEVIČIUS, nariai: gen. štabo pulkininkas KARVELIS, pulkininkas ŠARAUSKAS, gen. štabo pulkininkas leitenantas JANKAUSKAS, gen. štabo pulkininkas leitenantas SEPETYS ir int. majoras BARŠAUSKAS.

1. Straipsniai premijuojami ne vien karinio turinio, bet ir liečiantieji bendruosius Lietuvos reikalus; jie parenkami iš šių leidinių: „Mūsų Žinyno“, „Kardo“, „Kario“, „Kariūno“ ir „Trimito“. Iš kiekvieno leidinio parenkama ne daugiau kaip 2 straipsniai. Iš viso premijų ne daugiau kaip 8.

2. Premijuotų straipsnių autoriams skiriamos premijos nuo 300 iki 500 litų už straipsnį. Straipsnių autoriai bus surašyti ir pateikti kariuomenės vadui paskelbti jų pavardes kar. vado įsakyme ir apie tai bus pažymėta jų tarnybos lapuose ir atestacijose.

3. Premijuojamo straipsnio autorius turi būti tikrosios tarnybos arba atsargos karys ar šaulys.

Komisija premijuotinių straipsnių autorių sąrašą, nurodžiusi jų straipsnius ir kuriame leidinyje jie idėti, kariuomenės vadui pateiks iki 1939 metų vasario 1 d.

(Iš Kariuomenės Vado Įsakymo Nr. 29)

Oro transportai ir jų karinė reikšmė

Oro transportu vadiname pervežimą specialiais lėktuvais žmonių, pašto siuntinių ir kitų krovinių. Oro transportas visose valstybėse jau plačiai įleido šaknis į kultūrinį šių dienų gyvenimą. Nuo šių metų ir mes savo krašto viduje jau įvedėme oro susisiekimą. Tačiau ši kartą ne pasaulio kultūros raidą, pasikinkus lėktuvus susisiekimui, norėjau pavaizduoti, bet to susisiekimo karinę reikšmę ir galimumus kare.

Eilė didžiųjų valstybių jau seniai studijuoja ir dirba šioje linkmėje ir yra pasiekusios tam tikrų apčiuopiamų duomenų. Beveik visų valstybių kariniai statutai numato oro transporto panaudojimą kare. Mūsų sąlygomis, dėl stokos galingų lėktuvų, šis klausimas dar nebuvo gvildenamas. Tačiau, oro susisiekimui prasidėjus ir jam plintant, ir pas mus tas reikalas įgaus aiškesnę formą. Antra vertus, pravartu žinoti tuos pavojus iš priešų pusės, kurių akivaizdoje galime atsidurti karo metu.

Oro transportas kare gali būti panaudotas permetant oro desantus, gabenant ginklus, šaudmenis, maistą, sanitarijos ir kitas reikmenis, kurių skubiai prireiks turėti tam tikroje karo veiksmų vietoje.

Oro desantai. Oro desantu vadiname kariuomenės dalinį, kuris permetamas oro keliu jo panaudojimo vietovėn.

Oro desantai gauna tokius uždavinius:

- laikinais užimti anksčiau priešų ir išlaikyti tam tikrus taktiniai ar strateginiai svarbius gyvybinius punktus;
- užkimšti susidariusią kautynių santvarkoje spragą;
- moraliai sukrikdyti jau parblokšto ar besitraukiančio priešų užnugarį;
- veikti priešų šalies viduje: naikinti fabrikus, geležinkelių stotis, sandėlius, maisto išteklius, užpuolant štabus, negausias įgulas ir t.t.

Paprastčiausiai desantų pergabenimas atliekamas susodinus į lėktuvą tam tikrą dalinį ir išlaipinus jį toje vietoje, kurioje turės veikti ar greta jos.

Pavyzdžiui, reikia tam tikrą kariuomenės dalinį permesti 100 km atstumu eskadrile iš 12 lėktuvų, paruoštų kelionei 1.000 km ir 12 žmonių talpos kiekvienas. Jei kelias į vieną ir į kitą galą (200 km) su įkrovimu ir iškrovimu eskadrilei užtruks 1 val., tai per 5 valandas ($1.000 : 200 = 5$) eskadrilė pergabens 720 žm. ($12 \times 12 \times 5 = 720$).

Reikia pastebėti, kad yra ir galingesnių lėktuvų, galinčių pakelti iš karto visą būrį. Tačiau kuo sunkesnis lėktuvas, tuo daugiau reikalingas geresnių ir didesnių aerodromų, kurių ne visuomet esti. Jei dar prie to pridėti pavojų, į kurį statomi lėktuvai, tūpdami vietovėje, kur yra galimas priešų veikimas, pamatysime, kad nevisada galimas desanto išlaipinimas žemėje. Dažniausiai jį tenka išlaipinti ore ir leisti parašiotuoti žemėn.

Parašiotas ir parašiotininkas. Parašiotas tai nėra vien gelbėjimosi ar oro akrobatikos priemonė, bet tai yra tikra žodžio prasme transporto priemonė.

Desanto parašiotininkas paprastai gauna du parašiotu, kurių vienas yra kaip gelbėjimosi priemonė, pirmajam neišsiskleidus. Be to, jam duodama makštis, į kurią parašiotininkas susideda savo ginklus: šautuvą ar l. kulkosvaidį, šovinius, granatas ir kt. Makš-

tis yra pritvirtinama prie parašiotu pagrindo 6 m variniu kabeliu. Prieš 50 m nuo žemės parašiotininkas paleidžia prikautą makštį ir šis kroviny pasiekia žemę 6 m anksčiau už jį patį, tuo būdu palengvindamas jo kritimą ir apsaugodamas nuo susižeidimų.

Parašiotu išsiskleidimas yra dvejopas: automatinis (parašiotą atidaranti virvutė, pritvirtinta lėktuve) ir pačiam parašiotininkui atidarant. Šokant grupėmis — įmanomas tik antrasis būdas.

Parašiotininkas gali atidaryti parašiotą tik iš lėktuvo šokęs ir gali leisti kurį laiką laisvai kūniui kristi, ir tik po to išskleisti parašiotą. Po 10 sekundžių laisvo kritimo kūnas pasiekia greičio ribą (180—200 km per val., 40—50 m per sek.). Tuo momentu parašiotą išskleidus gaunasi pakenčiamai stiprus smūgis, jei parašiotininkas nėra per daug apkrautas. Tačiau leidus kristi daugiau — gaunasi pavojingas, net mirtinas smūgis. Parašiotui veikiant, kūnas leidžiasi 5—6 m/sek greičiu, žiūrint atmosferinių sąlygų.

Įvykiai, kad parašiotas neišsiskleistų, yra labai reti. Taisyklingai sulankstytas parašiotas visada išsiskleidžia. Parašiotininkas tam tikra dalimi rizikuoja susižeisti, tačiau išlavintas parašiotininkas ir nepatogiausiomis sąlygomis išvengia nemalonumų. Iš susižeidimų būdingiausi kaulų lūžimai nuo susitrenkimo. Paprastai laikoma, kad nepalankiausiomis sąlygomis 2% parašiotininkų, pasiekę žemę, įseina iš rikiuotės.

Parašiotuoti galima dienos ir nakties metu. Pavojingiausia parašiotininkams yra gyvenamosios vietos, miškai, vandens kliūtys, uolos, akmenynai, stulpai, basliai. Atskiri medžiai lauke nėra kliūtis. Parašiotuojant naktį, pamiškėje dengiantis mišku ar tarpukalnėje pasiekiamas netikėtumas.

Dalinio parašiotavimas. Oro desantui artėjant prie vietovės, kur jis parašiotuos, lėktuvai persigrupuoja ir paėmę 600—1.000 m aukštį, prisiartina vienas prie kito tiek, kad duotoje vietovėje iš karto vežamąjį dalinį sutelktų. Jei yra žinoma vėjo kryptis, lėktuvai ima kursą prieš vėją. Prieš perskrisdami parašiotavimo lauką, lėktuvai sumažina greitį. Po to seka skubi lėktuvų evakuacija.

Oro pėstininkų būrys (40 žm.) gali evakuoti lėktuvą per 12 sek. Tas pat dalinys nuparašiotavęs išsiskleidžia vietovėje 200 × 400 m keturkampio plote.

Per kiek laiko nuparašiotavusį būrį gali būrio vadas surinkti? Jei prileisime, kad parašiotuojama iš 1.000 m aukščio, tai reikia laiko:

lėktuvo evakuavimui	12 sek.
nuo lėktuvo iki žemės parašiotuojant ..	170 „
atsipalaiduoti nuo parašiotu ir susirišti su vadu	40 „

Viso

220 sek.

Trumpai, visam tam reikia $3\frac{1}{2}$ min., kad vadas turėtų savo rankose dalinį, pasiruošusį kautynėms.

Klausimas ar patogiau parašiotuoti iš aukščiau ar iš žemiau?

Parašiotuojant iš didelio aukščio, lėktuvai, tiesa, apsaugomi nuo priešlėktuvinių priešų priemonių žalos, tačiau parašiotuojas dalinys ilgiau užtruks ore. Galima parašiotavimą pagreitinti — kurį laiką krentant neišsiskleisti parašiotu ir vėliau atitinkamai mažinti parašiotu plotą, veikiant rankomis ir leisti 15

m/sek greičiu, tačiau vis tik parašiuotoją ilgai kabos ore, niekais versdami netikėtumo pradą, o kartais tai gali būti ir viso žygio nepasisekimo priežastimi.

Todėl parašiuoti iš mažesnio aukščio yra, be abejo, patogia, tuo labiau, kad negalima tvirtinti leidžiantis į vietovę laisvą nuo priešo. Todėl svarbu sudaryti ne tik netikėtumą, bet ir neleisti priešui sunaikinti dalinį ore. Tokiais atvejais tenka dalinį branginti daugiau už lėktuvą. Lėktuvams saugoti tenka siųsti naikintuvų.

Yra patirta, kad geriausiai parašiuotojantį dalinį šokdinti iš lėktuvų 100—200 m aukštyje nuo žemės.

Ar geriau transportuoti orines ekspedicijas dieną ar naktį? Į tai tenka atsakyti, kad dienos metu parašiuotavimo sąlygos patogesnės, tačiau prieš teritorijoje oro desantą geriausiai išlaipinti naktį.

Keblesnis dalykas su dalinio grįžimu, nes, norint dalinį pasiimti atgal, lėktuvai turi nutūpti. Bet ne visada sąlygos leis padaryti tai. Jei iš viso tokia operacija galima, tai lėktuvai gali grįžti švintant nurodytą valandą. Tačiau, jei lėktuvų grįžimas būtų ir negalimas, moraliu žvilgsniu geriau yra palikti viltį, kad, atlikus uždavinį, ekspedicija bus atsiimta.

Ginklų ir maisto parašiuotimas. Ginklai, šaudmens ir maistas, įvilkus juos į apsaugomas makštis,

taip pat gali būti nuleidžiami žemėn. Šiuo metu studijuojami būdai metalinėje makštyje nuleisti ir sunkius dalykus: kulkosvaidžius, šaudmenis, produktus. Bombos pavidalo makštis prikabinama prie lėktuvo apačios tokiu pat būdu kaip ir bombos. Taip improvizuota „bomba“ atkabinama nuo lėktuvo, o išsiskleidęs parašiuotas, buvęs prie bombos pritvirtintas, nuleidžia ją į paskirties vietą.

Italų kariuomenė savo ekspedicijoje į Etiopiją šį būdą sėkmingai pritaikė ne tik ginklų, šaudmenų ir maisto transportui, bet parašiuotindavo net ir gyvus raguočius. Kalbamoje ekspedicijoje buvo nuparašiuotinta 1.700 tonų įvairaus krovinio.

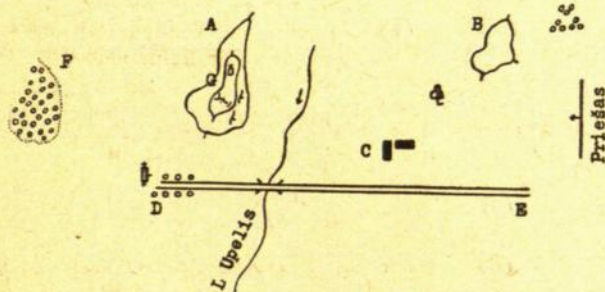
Išvadoje pažymėsime, kad oro transportas, ypač pritaikant parašiuotą, ateities kare suvaidins labai žymų vaidmenį, atidarydamas susisiekimą ir transporte naujų galimų raidą, ypatingą naudą atnešdamas didžių plotų valstybėms, jų metropolijose ir kolonijų karuose. Tačiau ir mažosios valstybės kare gali sėkmingai naudoti oro desantus, o taip pat ginklų, šaudmenų ir maisto transportą oro keliu.

Pasinaudota prancūzų žurnalo „La Revue d'Infanterie“ 1938 m. 550 nr. straipsniu: „Transport et parachutage d'une unité de l'infanterie de l'air“.
Kpt. V. Valys

Sunk. kulkosvaidžio skyrininko veiksmai pasitraukiant

Batalionas, prieš persekiojamas, traukiasi. Bataliono 1 šaulių kuopa, sustiprinta minosvaidžių pusbūriu, naktį atsipalaidavusi nuo priešo, pasitraukė ir užėmė poziciją aukštumos A rytiniame šlaite, bare: iš pietų — kelias D—E, iš šiaurės — aukšt. A ir aukšt. B šiauriniai šlaitai. Iš kuopos sauga išsiųsta į vnk. C ir aukštumą B, kuri, priešui spaudžiant, traukėsi keliu D—E. Kuopai uždavinys — padėti atsipalaiduoti besitraukiantiems bataliono daliniams ir priešą sulaukyti ligi 10 val.

Bataliono vado įsakytas, s. k. kuopos vadas, pradėdamas trauktis, paskyrė vieną s. k. 1 k. vado valdžion. Priskirtinis s. k. vežimėlyje su visa tarnyba yra šalia kelio, po medžiais pasislėpęs nuo priešo lėktuvų (žiūr. brėž. Nr. 1).

SUTARTINIAI ŽENKLAI:

- ☛ S. k. ugnivietėje ☛ S. k. vežimėlis ☛ krūmai
 ▲ š. kuopos vadas ☛ šauliai
 Br. 1.

S. k. skyrininkas, prisistatęs 1 k. vadui, gavo iš jo tokį įsakymą:

1. Priešas, stipriomis jėgomis persekiodamas, spaudžia besitraukiantį batalioną. Jis savo priekiniais daliniais po 1 val. gali pasiekti vienk. C ir aukšt. B. Jo aviacija veikli.
2. Kuopai iš aukšt. A padėti atsipalaiduoti besitraukiančiam batalionui ir priešą sulaukyti iki 10 val. Kuopai pradėti savarankiškai trauktis po 10 val. bataliono pasitraukimo keliu D—E.
3. S. k. skyrininkui pasirengti šaudyti kryptimi vnk. C ir aukšt. B.
4. Š. kuopos šovinių vežimas miškelio F pietiniame pakraštyje.
5. Aš būsiu keteros G šiauriniame šlaite. Įsakymą pakartoti! Vykdyti!

S. k. skyrininkas išsiaiškina neaiškumus ir įsakymą pakartoja. Jam kyla mintis, kad visus darbus reikia atlikti skubotai. Priešas už 1 val. gali pasiekti vnk. C ir aukšt. B. Jis turi surasti per šį laiką s. k. ugnivietę ir ginklų parengti šaudyti į taikinius. S. k. skyrininkas trumpai žvilgteri į vietovę ir randa s. k. ugnivietę aukštumos G pietiniame šlaite. Čia jis šaukia pas save sutartiniu ženklu s. k. ir jo tarnybą. Visus pareigūnus supažindina su aplinkybėmis, paaiškina apie priešą, savo kariuomenę ir duotą s. k. uždavinį. S. k. skyrininkas nurodo duotą s. k. šaudymo lauką nuo vnk. C iki aukšt. B. Šaudymo lauke suskirsto žyminius ir ligi jų nustato atstumus.

Žyminiai: 1) vienkiemis, 2) atskiras medis, 3) aukštuma.

Atstumai: 1) vienkiemis — 1200 m, 2) atskiras medis — 1300 m, 3) aukštuma 1400 m.

Skyrininkas, sprenddamas atstumus, neturi užmiršti pasinaudoti tolimačiu, jei kuriame nors dalinyje jis yra (minosvaidžių pusbūryje). Sekėjui 1 nr. paveda sekti visą šaudymo lauką. Taikytojui 2 nr.

ir jo padėjėjui, 3 nr., įsako parengti s. k. ugniavietę ir ją maskuoti. Parengtoje ugniavietėje s. k. tvirtai pastatomas ir šaudymui parengiamas. Dabar s. k. patikrinamas ir apsiribojama šaudyti „Pro“ savo kariuomenės tarpus. Atstumas nuo s. k. ligi savųjų 200 m. Tarpas, pro kurį turi šaudyti s. k., 80 m. Taikytojas nusitaiko per taikytuvą (taikmenėlį ir kryptuką) į dešiniojos grupės kairįjį šaulį. S. k. skyrininkas, žinodamas atstumą ligi savo kariuomenės, iš lentelės „Šaudymas pro savo kariuomenę“ 200 m atstumui randa saugumo ribą 6 dalmenis (žiūr. į lentelę šaudymas „Pro“ tarpus).

Atstumai iki savo kariuomenės m.	Saugumo dalmenis	Pastaba
50	12	1 saugumo dalmuo lygus 10 tūkstantainių
75	10	
100	8	
150	7	
200	6	
250	5	
300	4	
400	4	
500	4	

Tai atlikus, taikytojas uždeda žnyplinio riboklio žnyplę ant s. k. bėgio ir, atskaičiavęs 6 saugumo dalmenis, ją suveržia. Tokiu pat būdu apsiribojama ir iš kairės. Dabar taikytojas apsiribojęs drąsiai gali šaudyti pro tarpą, savųjų nekliudydamas. Visų atliekamų darbų metu prie s. k. skyrininkas įsako ryšininkui, 4 nr., palaikyti ryšį su š. kuopos vadu, kuris yra kitos G šiaur. šlaite. 5 nr. padeda įrengti dvi atsargines s. k. ugniavietes; jam gali padėti ir kiti nr. nr. Atsarginės ugniavietės reikalingos priešą klaidinti ir nuostoliams išvengti. 5 nr. turi gerai išžvalgyti slapstus susisiekimo kelius į atsargines ugniavietes. Jei vietovė leidžia, gali panaudoti ir s. k. vežimėlį pervežti ginklus iš vienos ugniavietės į kitą. Tada s. k. vežimėlis turi būti laikomas už artimiausios uždangos. 6 nr. turi surasti s. k. vandens. S. k. skyrininkas parodo vežimėlio vietą, kuri yra prie kelio, ir įsako 7 nr. su juo palaikyti ryšį. Skyrininkas neturi užmiršti pasiųsti 1 nr. išžvalgyti s. k. pasitraukimo kelią į miškelio E pietinį pakraštį, kur š. kuopos rinkimosi vieta. Išvykus sekėjui, 1 nr., jį pavaduoja 3 nr., kuris perima žiūroną iš 1 nr. ir seka visą šaudymo lauką, iki kol sugrįš 1 nr.

Pradėjus pratimą vykdyti, po 10,10 val. sauga, prieš spaudžiama, atsišaudydama traukiasi. Pastebėta keliolika prieš šaulių ir 1 lengv. kulk. artinantis į aukštumą B. S. k. skyrininkas, girdėdamas tokį gyvą kautynių triukšmą, pats su žiūronu seka priešą. Jis įsako taip pat ir taikytojui, 2 nr., sekti priešą su optiniu taikytuvu. Tuo laiku taikytojo padėjėjas, 3 nr., sudeda tvarkingai šovinių dėžes prie s. k. Artėdamas prieš 1. k. su šauliais užėmė ugniavietę krūmų pakrastyje. Skyrininkas, tai pastebėjęs, komanduoja:

— Krūmų pakrastyje prieš 1. k. ir šauliai, 15-ka, taikytis į 1. kulk.

Taikytojas, 2 nr., pakartojęs komandą ir nusitaisęs, praneša:

— Parengta!

S. k. skyrininkas komanduoja toliau:

— Sklaidant per 1. k., 100 šuvių — ugnis!

Taikytojas, 2 nr., šaudydamas skleistine ugnimi

prieš 1. kulk., turi sklaidyti gilumon 100 m ir šiek tiek platumon, po 3—5 m.

Kautynių lauke yra vyraujanti aukštuma B, kurią priešas stengsis kuo greičiausiai užimti. S. k. skyrininko pareiga neleisti priešui pasiekti ir užimti aukštumą B. S. k. turi būti tiksliai parengtas šaudyti automatiška-kaunamąja ugnimi į aukštumą B. Tad reikalinga iššaudyti į aukštumą B ir, jau žinant tikrą atstumą, taikiklį, laukti prieš pasirodymo. Priešui veržiantis į aukštumą B, šaudyti jį tikra naikinamąja ugnimi.

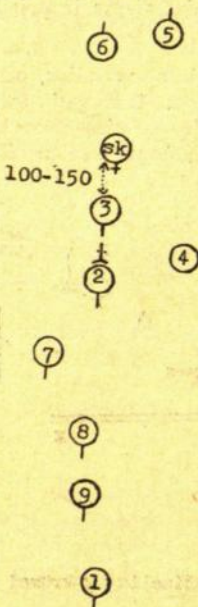
Aukštumoje B pasirodo prieš šaulių būrys. S. k. skyrininkas, visa tai pastebėjęs, komanduoja: „14,5 (žodžiais sakoma: keturiolika ir pusė), sklaidant nuo aukštumos B kairiojo krašto ligi dešiniojo krašto, 150 šuvių — ugnis!“ Jei šitos skirtos šovinių normos neužtektų sunaikinti priešui, tuojau reikalinga iš naujo komanduoti tam tikrą šovinių skaičių ir leisti naikinamąją ugnį.

Netrukus pasirodo 4—6 balionai ar aitvarai, vaizduoją prieš naikintuvus, kurie 400—500 m aukštumoje skrenda išilgai baro. Priešo lėktuvai nešaudo. Nors prieš lėktuvai pasirodo, bet s. k. skyrininkas apšaudo žemės taikinius, o ne prieš lėktuvus. Priešo pėstininkų puolimas su sunk. priemonėmis yra svarbesnis taikiny, negu prieš lėktuvai, nors yra pavojus, kad lėktuvai gali iš viršaus pastebėti ir pulti.

Prieš šauliai veržiasi pirmyn per aukštumą B. Sekėjas, 1 nr., pastebi prieš s. k. su tarnyba užimant ugniavietę aukštumoje B. Jis apie tai praneša skyrininkui. S. k. skyrininkas tuojau nustoja šaudęs prieš šaulius ir paleidžia smarkią ugnį į pastebėtą prieš s. k. Dabar skyrininkas siunčia ryšininką, 4 nr., pranešti minosvaidžių pusburio vadui, kad pastarasis atidengtų ugnį į prieš s. k. Kai skyrininkas pamato, kad minosvaidžiai apšaudo prieš s. k., tada jis nutraukia ugnį ir apšaudo artimiausiai slenkančius pėstininkus. Jei mūsų s. k. priešas apšaudo, tai skyrininkas turi su s. k. užimti atsarginę ugniavietę ir iš ten apšaudyti priešą. Priešui pasiekus ribą, upelį L, kuris nuo s. k. apie 500 m, šaulių kuopos vadas, palikęs kautynių saugą iš 3 l. k., įsako s. k. skyrininkui pradėti trauktis į miškelio F pietinį pakraštį. S. k. skyrininkas, įsakymą pakartojęs, tarnybai komanduoja:

„Keisti s. k. ugniavietę atgal slėniu į miškelio E pietinį pakraštį, 5 ir 6 nr. saugon — vykdyti!“

Šią komandą turi pakartoti visi numeriai ligi pat s. k. vežimėlio. Pirmutinis traukiasi ir skuba į skyrininko nurodytą ugniavietę 1 nr.; 5 ir 6 nr. nr. išbėga saugon ir užima ugniavietes. Dabar skyrininkas įsako s. k. nutraukti į uždaugą ir parengti nešti. S. k. traukiantis nešamas vamzdžiu į prieš pusę, kad, priešui smarkiai spaudžiant, būtų galima kuo greičiau atidengti ugnį.

Br. 2.

Drąsus ir iš nelaisvės ištrūksta

Psk. Kazys Jonaitis gimė 1899 m. kovo 3 d. Kau-
no aps. Zapyškio vl., Gaižėnų km. Kariuomenėn atvyko
savanoriu 1919 m. sausio 6 d. Vėliau tarnavo Ukmergės
bataliono (dabar 8 pėst. K. K. Vaidoto pulkas)
3 kuopoje.

Jonaitis atvyko į kariuomenę prisikalbinęs 10 Gai-
žėnų km. jaunuolių: Rusecką, Pečiulaitį, Misecką,
Švelnį ir kitus. Atvykęs į Kauno komendantūrą, iš
pradžią apsisotojo Apy-
gardos Teismo rūmuose
(Laisvės al.). Iš čia
vėliau juos paskirstė į
kelias dalis. Jonaitis
pateko į Ukmergės bata-
lioną. Atvykęs kariuo-
menėn, po dviejų savai-
čių buvo paskirtas į pus-
karininkių mokyklą. Bai-
gęs mokyklą, buvo pas-
skirtas Ukmergės bata-
liono 3 kuopos II būrio
būrininku.

Kuopa išvyksta į Sa-
lakų apylinkes. Prieš
Salakus apie 3—4 kilo-
metrus išsikasa apkasus.
Bolševikų buvo pilna vi-
sur. Vyrai prastovi ap-
kasuose apie 4 savaites. Atlieka žvalgybą po žvalgy-
bos. Dažniausiai toms žvalgyboms vadovauja būri-
ninkas K. Jonaitis. Čia jis per 4 savaites susiduria apie
15 kartų su priešų grupėmis ir dažniausiai laimi. Tik
vieną nepasisekimą Jonaitis mini, kada jį žvalgyboje
su trimis vyrais priešas buvo apsupęs ir norėjo paimti
į nelaisvę, bet, girdi, puolėm durtuvais ir prasimušėme
pro tirštas priešų grandines.

Ties Salakais prasidėjo karštos dienos. Bolševikai
pradėjo didelėmis bangomis pulti mūsiškius. Jie net
po kelis kartus per dieną puldavo.

8 pėst. pulko
psk. Kazys Jonaitis

Su s. k. atliekant perbėgimus ir stabtelėjus, pa-
reigūnas, nešęs s. k. už priekinių kojų, tuoju gula
iš dešinės pusės vietoje 3 nr., kitas — vietoje 2 nr.,
ir 4 nr., nešinas šovinius, pribėga arčiau ir, reikalui
esant, s. k. parengiamas šaudyti. Skyrininkas trau-
kiasi užpakaly s. k., atsilikęs apie 100—150 m, sau-
goje esantieji 5 nr. 6 nr. nr. dar toliau atsilikę. Kiti
numeriai traukiasi priešaky s. k.

S. k. nuėmus nuo ugniavietės, 4 nr. pareiga ap-
žiūrėti, kad joje nieko neliktų; likusius daiktus su-
rinkti ir nešti kartu. Traukiantis s. k. numeriai neša
pasikeisdami, taikytoją, 2 nr., kaip galima mažiau skir-
ti nešti. Skyrininkas taip pat turi patikrinti s. k.
ugniavietę, kad nepasiliktų jokių daiktų. 5 ir 6 nr. nr.,
pasinaudodami vietoje ir priešų ugnies pertraukomis,
traukiasi pakaitomis: kai vienas perbėga, kitas šaudo.

Būrininkas K. Jonaitis kalba apie vieną tokį prie-
šo puolimą. — Mes buvom apkasuose. Priešas pradėjo
pulti. Su mumis buvo kuopos vadas karininkas Leo-
nas. Priešo ginklai taip žeria į mus, kad, rodos, jau pa-
saulio pabaiga atėjo. Mūsų ginklai irgi netyli. Dviem
būriams vadovauja pats kuopos vadas, o vienam aš.
Pradeda veikti ir priešų artilerija. Sviedinys veja svie-
dinį. Matom, kad jų artilerija, mums būnant apkasuo-
se, vis tiek mus nušluos nuo žemės paviršiaus. Todėl
kuopos vadui leidus, aš su savo vyrais, kaip kurmiai
pilvais iššliaužiam iš apkasų. Vėžio žingsniu ardami
nosimis žemę, artėjame šiek tiek į dešinę priešų sparną.
Vargais negalais pritraukiam kulkosvaidį. Jis užgieda
sparnine ugnimi. Jų kulkosvaidžiai ir šautuvai aptyla.
Puolantieji prisiplaka prie žemės ir ją ardo kastuvėliais,
apsikasa. Tačiau priešų artilerija tiesiog audrą kelia.
Sviediniai sprogstą aplink. Vienas netoli manęs kritęs
sprogo. Apsižiūriu, apsičiupinėju ar nenunešė man
kokią kūno dalį. Bet, ačiū Dievui, sveikas kaip ridi-
kas. Pakeliu galvą ir savo vyrams sakau, kad velnias
bus. Atakuojam. Pasigirsta vienas po kito vyrų bal-
sai: „atakuojam, atakuojam, tamsta būrininke“. Mes,
kaip vienas, pakylam ir puolam durtuvais, stipriai
šaukdami valio. Visa tai priešą sujaudina. Jis, pani-
kos pagautas, pradeda bėgti. Mes keletą jų nukovėm
iš kulkosvaidžių. Priešas, netvarkingai pasitraukęs,
pametė keletą šautuvų ir gerokai šovinių išbarstė lau-
kuose. Mes irgi turėjome keletą nukautų ir sužeistų.

Po šių kautynių veiksmams Salako fronte truputį ap-
rimo. Pasitaikydavo pagauti tik po keletą atskirų prie-
šo žvalgų. Pagautiems duodavome rūkyti, gerai pa-
valgydindavome ir kai kuriuos nuginklavę paleisdavome.
Bolševikams mūsų vaisės patikdavo. Pakrikę jų kareiv-
viai pradėdavo pas mus dažnai ir svečius ateidinėti.

Tolimesni būrininko K. Jonaičio nuotyčiai. Kuopa
eina Daugpilio kryptim. Netoli Turmanto geležin-
kelio stoties pasirodo bolševikų šarvuotas traukinys,
kuris paleido smarkią ugnį į mūsų Ukmergės batalioną.
Mūsiškiai, susitkę su daug stipresniu ir geriau gink-

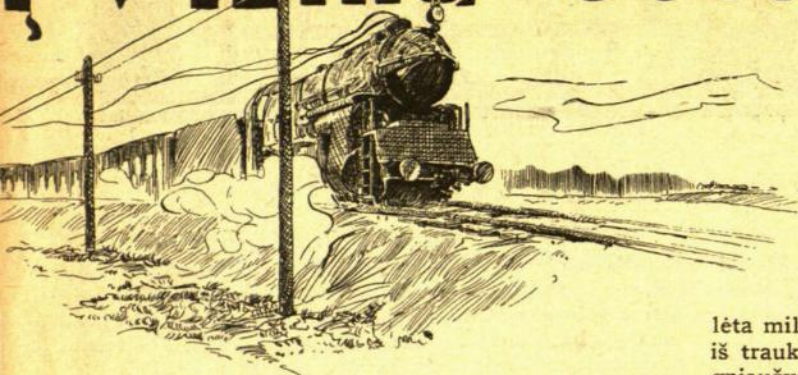
S. k. nuo priešų atsipalaidavus ir pasiekus tinkamą
uždangą, s. k. uždėdamas ant vežimėlio ir vežamas.

S. k. pasitraukimo tvarka (žiūr. brėž. Nr.2)

Išvada. S. k. skyrininkas turi būti pastabus ir
įgudęs greitai išrinkti, parengti ir užimti s. k. ugni-
vietę. Jis ir visi kiti pareigūnai turi gerai mokėti sa-
vo pareigas ir bendrai veikti. Skyrininkas, tik tinka-
mai suskirstęs darbą tarp paskirų pareigūnų, galės
pasiekti greitumą ir bendradarbiavimą, parengiant s.
k. kautynėms. Skyrininkas, nežiūrint greitumo ir
slaptumo, neturi užmiršti sutvarkyti ryši su pėsti-
ninkais ir sunk. priemonių daliniais. Jis turi mokėti
įvertinti svarbesnius taikinius ir juos apšaudyti. Jis
turi būti drąsus ir šalto proto, sprenddamas: pirma
šaudyti puolančius svarbesnius žemės taikinius, negu
atakuojančius priešų lėktuvus.

Kpt. Čerka

VILNIŲ SUGRIZUS

Traukinys, lyg milžiniškas kirminas, lėtai šliaužia Vilniun. Dunda didžiuliai ratai, plaka ilgesio kupina mano širdis. Tai gražiausia giesmė, kurią savo gyvenime esu girdėjęs.

„Leiskit į Tėvynę, leiskit pas savus“ — girdžiu dainuoja gretimame vagonė. Bet tremtinių daina jau man neišspaudžia ašarų, kai pirmiau: ji aidi ne kaip tremtinių — našlaičių, netekusių Tėvynės raudos, o tik kaip iškentėtų svetur vargų prisiminimas.

Vilniun artėjant, neramiai plaka širdis. Prisimena klaičius 1915 metų rugpiūčio mėnesio vaizdai. Aš vykstau į frontą. Vilniuje jau aiškiai girdėti patrankų gaudimas. Nakčia dangus žydi gaisrų pašvaistėmis. Į Vilnių atūžia baisi karo audra. Vilniaus man nelemta ginti: vykstau į pietvakarių frontą. Plačiu vieškeliu plaukia nesuskaitomos tremtinių minios. Klykia maži vaikai, rauda moterys. Visi kalba lietuviškai. Pakelės nusėtos vos sukaltais beržo kryželiais. Šiurpūs užrašai: — „Negerkite nevirinto vandens: cholera“. Šie užrašai iškljuoti ant pakelės medžių ir stulpų.

Pavakarė. — „Vilno“ — nutraukia liūdnas mano mintis vokiečiai, traukinio palydovas. — „Vilnius!“ plykstelia, lyg žaibas mano smegenyse. Skubu pasižiūrėti pro prekinio vagono durų plyšį. Vilnius kaip buvęs! Jis skęsta žaliuose pavasario nupintuose vainikuose. Skubu išlipti iš traukinio, bet rūstus ginkluoto vokiečio „halt“ mane sulauko. Netrukus paaiškėja, kad mus veš Gardinan atlikti karantiną. Didžiulis mano džiaugsmas virsta giliu liūdesiu. Kažin kas ma-

luotu priešu, išsiskleidžia į grandines ir pradeda pulti traukinį ir jo įgulą. Priešo traukinio įgula nukreipia visas jėgas prieš mūsų bataliono 1-mą kuopą. Pirmosios kuopos atskiri žmonės, vietoje eję pirmyn, pradeda trauktis. Pasitraukiančių atsiranda daugiau. Pasilieka tik psk. Jankūnas su kulkosvaidžiu, kuris šaudo ir šaudo. Traukinio įgulos atskiri žmonės pradeda supti mūsų kulkosvaidininką. Jis nesitraukia. Žeria į artėjančius prie jo bolševikus. Būrininkas Jonaitis, pamatęs, kad gali mūsų drąsų kulkosvaidininką psk. Jankūną su kulkosvaidžiu paimti į nelaisvę, su 10 vyrų užslenka šiek tiek priešui į šoną ir paleidžia ugnį. Priešas sumišo. Vėliau atskridę mūsų lėktuvai visai išgąsdino bolševikus. Jų traukinys pasitraukė, nusiveždamas keletą sužeistų ir nukautų. Mūsų kariuomenė užėmė Turmanto geležinkelio stotį.

1920 m. dalis, kurioje būrininkas K. Jonaitis tarnavo, buvo perkelta į lenkų frontą. Gibų apylinkėse būrininkui Jonaičiui teko dalyvauti keliose kautynėse su lenkais. Būdamas užtvaros viršininkas, atmušė ke-

ne laukia Gardine. Gal, kaip rusų kariuomenės karininkas, pakliūsiu belaisvių stovyklon.

O Vilnius čia pat... Juk čia viskas, ko su tokiu vargu siekiu, kas širdžiai brangu ir artima. — Ne! — manau sau, — gyvo jūs manęs iš čia neišvešite.

Traukiniui pajudėjus, metu laukan visą savo turėtą ir paskui jį puolu pats. Nedidelio mano turtelio ir būta: sky-

lėta milinė, batai ir sudėvėtų baltinių pora. Išpuolęs iš traukinio, voliojuos po žemę, abiem rankom pilvą gnaužydamas. Įpykęs vokiečių žandaras puola prie manęs. Aiškinu, kaip mokėdamas, daugiau ženklais, negu žodžiais, kad sergu... Nuduoti ligonį po ilgų bado mėnesių man nesunku: veidas pažaliavęs, akys įdubę. Greitai suminkštėjo kieto tvarkos dabotojo širdis. Parodau vokišką popiergalį, kuriuo buvau apsirūpinęs dar Minske, kad karantiną esu atlikęs. Sušvelnėjęs vokiečiai pasidaro mano globėjas. Jis klausia ar neturiu Vilniuje giminių. Nurodau sesers adresą. Po keliolikos minučių, nelauktos globos dėka, aš važiuotas atvykstu į sesers butą. Nesunku suprasti pasiilgusios sesers džiaugsmą, pamačius brolių, kuris, pagal gandus, žuvęs dar 1915 metais Gardino laukuose.

Rytojaus dieną nauji rūpesčiai: griežtai draudžiama laikyti asmenis ir gyventi be dokumentų. Reikia registruotis ir prašyti leidimo apsigyventi. Nei aš, nei sesutė nemokam vokiškai ne tik rašyti, bet ir kalbėti. Sesutė nuveda mane pas p. p. Smetonus. Ponia Smetonienė mus maloniai sutinka, parašo prašymą ir pati mane nuveda kur reikia. Porai valandų praslinkus, aš jau pilnateisis Vilniaus gyventojas. Kiek vėliau buvau pristatytas Valstybės Tarybos pirmininkui p. Antanui Smetonai. Iš jo kalbos supratau, kad mes, buvę rusų kariuomenės kariai, ypačiai karininkai, čia labai laukiami ir pageidaujami. Ūpas dar labiau pakilo.

Nejučiomis bėga dienos. Užmezgu daug naujų pažinčių. Pradedu dairytis po miestą. Į akis krinta apautuvas. Ne tik kaimo žmonės, bet inteligentai ir moksleiviai klumpėti. Matau ir visai naujovišką apautuvą: viršus audeklinis, bet padai mediniai. Pažįstami aiški-

letą priešų puolimų. Paskutinį kartą lenkų didelėms dalims puolant, pasisekė mūsiškius apsupti. Priešas, užėjęs mūsiškiams į užpakalį, nukovė mūsų kulkosvaidininką eilinių Liogį, kuris šaudė į lenkų pusę. Lenkai šiuo kartu iš užpakalio nukovė ir daugiau mūsiškių. Būrininkas K. Jonaitis ir kiti, nors atkakliai priešindamiesi, pateko į nelaisvę. Nurengę drabužius ir pusuogius atvarė, lenkai mūsiškius Augustave labai piktai tardė. Lenkai ruošėsi mūsų vyrus vežti toliau Lenkijos gilumon — Galicijon, bet būrininkui Jonaičiui pasisekė iš nelaisvės pabėgti. Jis, išbuvęs tris dienas pas lenkus, atbėgo į Kučiūnų dvarą netoli Seinų. Čia radęs savo kariuomenės dalį, vėl stojo į jos eiles, ir vėl drąsiai dalyvavo kautynėse.

1921 m. gegužės 6 d. būrininkas Kazys Jonaitis išėjo į atsargą. Apdovanotas Vyčio kryžiumi, savanorių kūrėjų ir Nepriklausomybės medaliais. Dabar gyvena Ringaudų km. Kauno aps., gražiai ir tvarkingai ūkininkaudamas.

Z. Grłts

na, kad nėra odos išdirbinių: gyvulius okupantai surekvizavę.

Okupacinė valdžia labai kieta. Uždrausta bet koki susirinkimai. Griežta spaudos cenzūra. Be atskiro leidimo draudžiama peržengti apskričių sienas. Mane stebino, kad sutiktiems žandarams ir kariams vilniečiai bambiai traukėsi iš kelio. O tie buvo šurkštūs ir išdidūs, gyventojai bailsūs ir kupini neapykantos.

Mums, „rusijokams“, kaip vietos gyventojai vadino grįžusius iš Rusijos lietuvius, tai atrodė labai keista. Savo krašte jaučiausi kaip tikras šeimininkas. Mažutis įvykis mane nepaprastai sukrėtė. Su broliu ir keliais draugais vaikščiojau Jurgio prospektu. Priešais, šaligatvio viduriu, ateina augalotas žandaras. Aš ramiai einu dešiniąją šaligatvio pusę. Staiga žandaras piktai stveria už dar nesugijusio sužeisto peties ir stumia nuo šaligatvio. Suvirpėjęs ne tiek iš skausmo, kiek iš pykčio, sugniaužiu kumštį. Bet brolis ir draugai mane sulaiko: reikia nusilenkti jėgai.

Vilnius lyg apmiręs. Nėra įprasto judėjimo ir linksmumo. Mano, kaip ir visų karių akys, nukreiptos į Tautos Tarybą. Bet Taryba, nors ir labai didelis morališkas autoritetas, dar bejėgė. Ji nėra ir nenori būti okupacinės valdžios valios vykdytoja, tad visa jos veikla paralyžuota. Pradedu pažinti vieną po kito žymesnius visuomenės vadus. Arčiau pažinau Dr. Basanavičių ir kun. Tumą. Daktaras Basanavičius susimąstęs, mažai kalbąs. Kunigas Tumas, nors jau ir žilstančiais plaukais, jaunuoliškai judrus, karštas, nepaprastai nuoširdus ir kalbus. Kai kada abu šie šviesios atminties vyrai užeidavo pas mus. Giliai smigo širdin karinė drąsa viešai tarti kun. Tumo žodžiai: „Nepaisykim nieko! Kovokime su ereliais, visvien koki jie bebūtų, — balti ar juodi!“

Slėpdamiesi nuo žandarų, pradedame rinktis gražiose Vilniaus apylinkėse. Paneriais skamba lietuviškos ir tik lietuviškos dainos. Kitokių anais laikais man neteko nugirsti. Dainos, žaidimai. Protarpiais karštos kalbos politinėmis temomis. Kalbų turinys vienas: atstatyti Nepriklausomą Lietuvą. Nebijome šnipų: mes gerai kits kitą pažįstam. Mes viena lietuviška šeima, mes Lietuvos širdy — Vilniuje.

Tariamės dėl Lietuvos ateities. Bemaž visiems aišku, kad be ginkluotos jėgos savo valstybės nesukursime, kad Lietuvos Nepriklausomybę teks ginti, bet yra ir tokių, kurie mano, kad kelią į laisvę nuties mums diplomatai, kad ginklu nieko nelaimėsime.

— „O aš jums, vyrai, sakau: jei mes žūsime nelygioje kovoje, tai bent sudarysime istorinį faktą, kad buvo Lietuvos kariuomenė ir ji žuvo iki paskutinio vyro, gindama šalies laisvę!“ — ugingai atkerta kariuomenės steigimo priešui jaunas, dabar jau nepamenu kuris karininkas.

Sutinkame, kad kariuomenę steigti reikia, bet kaip? — Steigti iš buvusių karių miliciją okupacinė valdžia neleidžia, o apie kariuomenę nė girdėti nenori. Už ginklų laikymą be leidimo gresia mirties bausmė.

O vienok drąsūs vyrai iš Rusijos jau pasrivežė pora karinių revolverių ir kardą. Kariuomenei apginkluoti to dar permaža, bet pradžia jau yra.

Laikas bėga. Tarybos įgaliotas asmuo mane skiria grįžtančių iš Rusijos inteligentų bendrabučio vedėju. Kasdien sulaukiu naujų svečių. Grįžtančiųjų veidai išblyškę, bet akys žėri džiaugsmu. Uoliai cenzuruojami laikraščiai skelbia nuolatinius vokiečių kariuomenės laimėjimus, bet Vilniuje patylomis kal-

bama, kad jau vokiečiams pradėję nesisekti. Birželio mėnesį Taryba slapta pradeda registruoti karininkus — būsimąjį kariuomenės branduolį. Atsargesnieji vengia registracijos: jų manymu, vokiečiams pasitraukus, komunistai pagal surastus sąrašus sužinosią karininkų pavardes ir užsiregistravusius išžudysią. Mes galvoje me kitap: jeigu vokiečiai pasitrauks, naujų okupantų neįsileisim. Mes nelauksime, kol mus, lyg avinus, išpiais. Jau jeigu žūti, tad žūsime garbingai su ginklu rankoje. Niekam iš mūsų į galvą neatėjo, kad Lietuva galėtų kurtis, leidus kam nors kitam užimti Vilnių.

Skubu registruotis. Išregistravusių sąrašas neilgas — viso 22 pavardės. Išregistravę gerai man žinomi karininkai: Juozapavičius, Pečiulionis, Zubrys ir kiti. Išregistravusių karininkų sąrašė pastebiu ir vieną kareivį — tai Stasys Butkus.

Nors valdžios vadžios dar labai įtemptos, bet jau juntamas naujų vėjų dvelkimas. Taip būna žiemai baigiantis. Dar baltuoja sniegas, pučia žvarbūs vėjai, bet giedrai dienelei išaušus, jauti kaitrius saulutės spindulius. Ir mes visi pajutome artėjantį Lietuvos laisvės pavasarį.

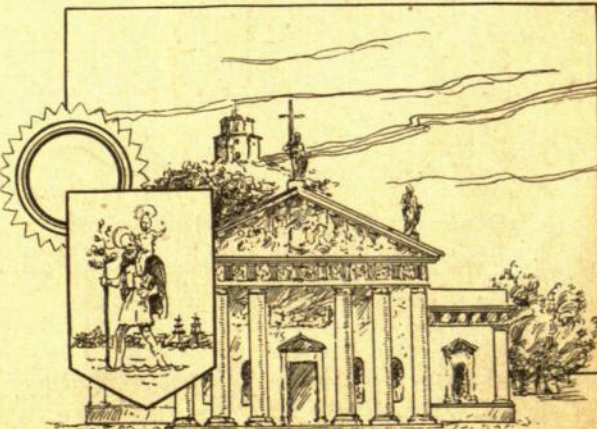
Kupinas jaunos energijos,* sužavėtas gražiomis apylinkėmis ir didingos praeities paminklais, Vilniuje išmėginu savo plunksną. Vienas pirmųjų eilėraščių buvo „Tremtinio atminimai Vilniui sugrįžus“. Netukus po išspausdintais eilėraščiais išskaitau p. Stašūno man duotą slapyvardę: Liudas Sakalinis. Kiek patyriau džiaugsmo, kai mane pagyrė ir paskatino dirbti tokie žymūs plunksnos darbininkai, kaip Tumas-Vaižgantas ir Liudas Gira.

Liepos, rugpiučio mėnesiais Vilniuje buvo daug lietuvių inteligentų. Pasigirsta balsų, raginančių važiuoti į kaimus. Reikia kelti tautinį susipratimą, kad reikiant sukiltų visa Lietuva.

Kariuomenės steigimo reikalas pribrendęs. Elisonas siūlo slapta organizuoti karius, penkiukų pagrindu. Elisono sumanymui pritaria ir Tarybos pirmininkas. Karininkai skuba provincijon. Senoji Gedimino pilis siūnčia į kaimus pirmuosius savo šauklius. Aš vykstau į Panevėžio apskritį, pasižadėdamas pašaukus grįžti.

Balsą iš Vilniaus: „Tėvynė pavojuje! Vyrai, prie ginklo!“ — aš išgirdau jau pro naujų okupantų durtyvų sieną. Išgirdo tą balsą ir tūkstančiai kitų. Vilniaus balso paklauses, aš ant Lietuvos laisvės aukuro sudėjau sveikatą, daug kitų vyrų paguldė savo galvas.

Dim. kpt. L. Žukauskas

Buvau parvažiaavęs Kalėdų atostogų. Sniego kau-gės aplinkui stūksojo, verdamos akį savo žvilgėjimu. Negalėjau iškęsti nečiupęs šautuvo. Paspaudžiau, anot tėvo, „smerti“ po pažastimi ir nuklampoju į mišką.

Buvo ką tik pasnigę, o saulutė gėdingai žvalgėsi pro debesų plyšius. Svajojau apie lapę. O gal kartais ir vilką nutrenksiu, kurių čia gan apščiai pasitaiko. O kuris medžiotojas nesvajoja? Kuris nenorėtų sugriebti gerą laimikį?

Bet šį kartą man nebuvo lemta nei lapės, nei vilko, tik du pasipynę po kojomis kiškiai įlindo į medžioklės krepšį. Mano pramogą sugadino pakilęs vėjas. Kol saulė švietė, tai ir vėjas buvo niekai, bet kai visai apsiniaukė, o dar pradėjo snigti, tuomet pasidarė visai kaip pragare. Už penkių metrų nieko negalėjau matyti. Pasukau į namus, bet vieton pareiti namo — Dievas žino kur išėjau. Atsidūriau visai nepažįstamoj pamiškėj. Lauke audra siuto dar labiau, vos galėjau pastovėti ant kojų.

Išgirdęs lojant šunį, pasukau į balso pusę ir neuėjęs nė dešimt žingsnių — pamačiau pakrypusią trobelę. Nudžiugęs tuo radiniu, pasibeldžiau ir įėjau vidun. Daug maloniau po stogu, negu tokioj vydragoj.

Visa trobelė sudarė vieną kamarėlį. Prie pečiaus, kuris užėmė ketvirtadalį kambario, sėdėjo seniukas. Jo šviesiai mėlynos akys žiūrėjo į mane, bet nerodė jokios nuostabos. Šalia jo sėdėjo jauna mergina ir verpė.

— Tegul bus pagarbintas... — pasveikinau.

— Per amžius, — atsakė seniukas.

Man pasirodė pažįstamas senelio veidas, o tas balsas nebe pirmą kartą girdimas.

— Audra užvijo mane pas tamstą pastogės ieškoti, — prabilau. — Be to, rodos, ir iš kelio iškrypau.

— Prašom pasėdėti, pailsėti, — atsakė senis. — Onut, duok svečiui atsisėsti.

Mergina pašokusi nuvalė suolą prie suklypusio staliuko ir susigėdusi pakišo rankas po prijuoste.

— Prašom, — pasakė tyliau balsu.

Atsisėdau, bet man vis neišėjo iš galvos senio veidas. Jis sėdėjo įsmeigęs akis į langelį, bet atrodė, kad nieko nemato. Staiga švystelėjo mano galvoje: „Juk tai Kernius, Pykuolių dvaro kerdžius“. Prisiminiau, kai prieš dešimt metų vasaros atostogų metuėjau per dvaro lauką ir pamačiau jį sėdintį prie Bernelio piliakalnio, ant akmens. Jo kaimenė išsėjos plačioje lankoje. Tuomet atsisėdau šalia jo ir užkalbinau. Įsikalbėjom, ir jis man papasakojo istoriją, kuri dabar su visomis smulkmenomis stojosi prieš akis.

Senais laikais ant Bernelio piliakalnio stovėjo pilis, apsupta neperžengiamais miškais, neišbrendamom pelkėm. Joje gyveno Valdeika, tos pilies ir apylinkės kunigaikštis.

Stiprus buvo vyras. Vienu kumščio smūgiu užmušdavo stumbrą, plikomis rankomis ėjo galynių su žilomis meškėmis. Nebuvo apylinkėj nė vieno vyro, kuris būtų jį įveikęs.

Vieną kartą susilažino, kad atneš į pilies kiemą akmenį, kuris gulėjo per tretąjį šimtą žingsnių nuo pilies ir buvo gerų aštuonių arklų svorio. Apkabinęs savo plieninam rankom ir užsivertęs ant pečių, nešė jis tą akmenį, net jam kojos lindo į kietą žemę. Pusiaukely jis pasidėjo tą akmenį, kad pailsėtų. Atsisėdo ant jo ir atspūtė. Jo atsidusimas, sako, buvęs panašus į vėjo šniokštimą.

Staiga miško pakrašty pasirodė šarvuoti gudų raiteliai ir puolę Valdeiką ir jo bendrus. Valdeika užsidarė į pilį. Gudai kaip amalas apgulė Valdeikos pilį, bet paimti jos neįstengė, nes jis pats su savo bajorais gynė pilies sienas.

... Nešė jis tą akmenį, net jam kojos lindo į žemę...

Krito gudai kaip musės, bet pamažu tirpo ir Valdeikos kariai, jauni ir žilaūsiai didvyriai. Tris dienas ir tris naktis kirtosi Valdeika su savo bajorais be pilsio, be miego ir pamatė, kad nebeatsigins, nes be jo dar buvo likę tik trys bajorai, trys galinčiai — broliai Visginai. Nuliūdo Valdeika, kad reikės atiduoti gimtinę priešui, pagailo jam tos brangios žemės, tų tiviluojančių miškų. Jei jis žus, kas begins Lietuvos šventuosius miškus — romoves.

— Ant arklių, bajorai! — suriko jis savo griausmingu balsu, kurį išgirdę nutildavo plėšrūs miškų žvėrys ir išsislapstydavo kaukai. — Ant arklių! Parodykim jiems, ką moka lietuviai!

Kaip arai išpuolė iš pilies keturi milžinai. Lig kurapkos, vanago užpultos, išlakstė išsigandę gudai. Kapojo savo milžiniškais kardais gudų sprandus, o šie apstėsti aklos baimės nė gintis nebandė. Atrodė, kad jau kova laimėta, kad gudai išvyti. Staiga išsoko iš krūmų gudas Goluba, kurį Valdeika buvo atėmęs iš kryžiuočių verguvs, priglaudęs ir mylėjęs kaip sūnų, kuris savo jėga buvo panašus į kunigaikštį. Jis paleido ietį į kunigaikštį, o ta lyg žaibas nuskrido ir įsmigo į Valdeikos krūtinę...

— Išdavike! — sušuko Valdeika pabaldamas. — Už suvalgytą mano viešnagėje duoną tu tuo atsimoki!

Jis mirštamai sužeistas dar puolė Golubą ir savo milžinišku kardu jį išilgai perkirto...

Gudai buvo išvyti, bet ir pilis neteko savo valdovo. Ant brolių Visginų rankų mirė jis, pavedęs savo pilį ir mantą vyresniajam Visginui.

Nuo to karto, kai stoja Naujieji Metai, Valdeika išeina iš piliakalnio ir atsisėdęs ant to akmens dūsauja. Jo akys liūdnam žiūrėdavusios į šiaurės kraštą, o rankos spausdavusios milžiniško kardo rankeną.

Taip tęsėsi amžius. Kai bermontininkai užpuolė mūsų šalį ir kai partizanai pradėjo priešintis jų savavaliavimui, jie padarė savo susijimų vieta piliakalnį. Tuomet per Naujuosius Metus pasirodė jiems Valdeika. Paėmęs gulintį šautuvą, o išsigandę partizanai nežinoję ką veikti. Ilgai žiūrėjęs į jį, o paskui atsidusęs ir pabučiavęs.

— Jį laikys silpnos rankos, bet laikančiojo širdis bus kieta kaip plienas, — prabilo Valdeika. — O kai jis savo širdį paaukos Tėvynai, tuomet neliks nė vieno prieš, — tai pasakęs jis pranyko.

Dabar tik partizanai suprato, kas buvo juos aplankęs ir baimė dingo kaip nebuvusi. O ko gi bijotis, jei Valdeika palaimino jų ginklus.

Kitą dieną prisidėjo prie partizanų vienas gimnazistas Bernelis Pranas. Jis teturėjo tik šešiolika metų, bet jo akys žėrėjo drąsos ugnimi. Jam kaip tik ir teko tas palaimintas šautuvas.

Daug galvų paguldė partizanai kovose su užpuolikais, daug raudono kraujo sugėrė buvusi Valdeikos žemė, bet daug ir prakeikimų krito ant priešų galvų ir tie prakeikimai juos sunaikino.

Vieną pavakarį gulėjo Bernelis Pranas ant piliakalnio šalia savo bendrų. Jo rankos spaudė šaltą šautuvo plieną, o akys išmigusios į priešą sekė jo judesius.

Partizanai laukė priešų puolimo. Jiems buvo įsakyta neatiduoti piliakalnio, kol ateis kariuomenė.

Ir gynė partizanai piliakalnį taip, kaip Valdeika kad gynė jį nuo gudų. Vienas paskui kitą mirė partizanai, savo krauju apšlakstydami šventą piliakalnio

žemę. Šalia Bernelio tarškėjo kulkosvaidis, nešdamas mirtį puolikams, bet staiga jis nutilo. Kulkosvaidininkas sukniubo kliudytas. Tuomet prišoko prie jo Bernelis. Ir vėl kvatojo kulkosvaidis, vėl sėjo kulkomis. Pagaliau, paskutiniam kulkosvaidžio šūviui nutilus, Bernelis pagavo savo šautuvą ir šaudė visai arti pribėgusių priešų. Mirties pranašai švilpė apie jį, bet jis nieko nebojo.

Staiga išgirdo griausmingą valio ir pamatė puolančius žaliuosius kareivius. Jo lūpose pražydo šypseną ir jis, pripaudęs ranką prie peršautos krūtinės, sukniubo prie palaiminto šautuvo...

Priešas buvo sumuštas ir išvytas, o Bernelis gulėjo ant piliakalnio po pilku kryžiumi laisvoje žemėje.

Nuo to karto žmonės pradėjo vadinti piliakalnį Bernelio piliakalniu.

Ir dabar, Naujiems Metams prasidedant, ant Bernelio piliakalnio pasirodo Valdeika, o šalia jo Bernelis Pranas. Valdeika nebedūsauja, bet linksmai žiūri į šiaurę, tik kai atsisuka į pietus, tuomet iš jo akių pasipila kibirkštys ir suspaudęs rankoje kalaviją pagrūmoja.

Buvau paskendęs atsiminimuose, klajojau žiloje praeity ir nei Kernius, nei mergina mano susimastymo nepertraukė. Žiūrėjau į Kernių, kuris savo šviesiai mėlynų akių žvilgsnį buvo įrėmęs į langelį, kuris žvelgė į pietus ir dūsavo. Gal būt, kad jis, kaip ir Valdeika, išdūsavo laisvę tiems, kurie dar jos neturi.

— Seneli, ar tamsta manęs nepažįsti? — paklausiau jo.

Jis lėtai pasuko galvą į mane ir jo akys vėl man pasirodė tokios keistos, nematančios.

— Senelis nemato, — atsakė man mergina, o jos žydriose akyse pamačiau ašarą...

— Taip, vaikeli, nematau, bet aš jį pažįstu, — atsakė Kernius. — Ten prie piliakalnio mudu buvom susitikę...

— Taip, seneli, — atsakiau susigraudinęs.

— Taip, mudu riša žiloji praeitis, — pagalvoju. Audra aprimo, o po baltus laukus vėl čjužinėjo auksiniai saulės spinduliai. Pagailo man Kerniaus, kad jis nebegali matyti tų saulės spindulių, kad negali pasidžiaugti nei žiemos baltumu, nei vasaros žalumu.

Palikau jiems abu kiškius ir atsiseikinęs išėjau. Palydėjo mane pro duris mergelė, o jos akyse mačiau plūduriuojant padėką.

— Laimingai! — pasakė ji.

— Su Dievu! — išgirdau senio Kerniaus balsą.

Nuėjau per raibuliuojančius laukus, širdy nešdamasis džiaugsmą, o kartu ir nerimą. J. Švėgžda

...ir suspaudęs rankoj kalaviją pagrūmojo...

„KARYS“ ir 1939 m. kas savaitę gražiausiai papuoš jūsų seklyčios stalą

Lekia vėjas pievom — didelis ir greitas,
Ir belapės šakos lenkiasi žemai.
Kaime prie langelio šypsosi mergaitė
Ir galvoja — gera būti mylimai.

Rašė josios Petras. Rašė ir žadėjo:
— Naujiems Metams būsiu vėl aš pat tave!
Tai todėl negirdi ji suokimo vėjo,
Sirpsta rausvi skruostai, sirpsta jaunatve.

Tolimame mieste Petras jos gyvena.
Petras — šaunus vyras. Petras jos — karys.
Ir širdy jai džiaugsmas tyliai suplazdena,
Ant tamsių blakstienų leidžias ilgesys.

Ilgesys ateina. Ilgesys praeina.
Tiktai nepraeina išdidumas jos.
Ta mintis skambesnė už skambiausią dainą:
Josios Petras saugo laisvę Lietuvos.

Kietos jojo rankos ir narsi krūtinė.
Taip, tėvelių šalį jis apgint mokės.
Jį juk didžiam darbui pašaukė Tėvynė,
Jai gi išdidumas gula ant širdies.

Tiesa, buvo liūdna, kai jisai važiavo:
— Mieste gal pamirši, Petrai, tu mane?
Tyliai tik pamoję, atsišliejus klevo,
Sunkiai atsiduso pilna krūtine.

Bet mėnuo praėjo. Gavo Petras laišką.
Rašė esąs linksmas, tiktai ilgis jos.
— Dabar mano kelias tiesus, lygus, aiškus:
— Dirbti — nepavargti labai Lietuvos!
— Dirbti, kad Tėvynėj vis aušra žydėtų,
— Spausti rankoj ginklą, kad būtų saugu.
— Kad tavuos darželiuos rūtos vis klestėtų,
— Ir kad tavo dainos plauktų vis dangum.

Jo liepsningi žodžiai ją džiaugsmu nugirdė,
Ach, tai jie sukėlė išdidumą jos.
Ir mintis svajinga jai užvaldė širdį:
Josios Petras saugo laisvę Lietuvos.
O čia dienos lekia. Praėjo Kalėdos.
Šiandien gavo laišką — Petras tuoj bus čia.
Lūpos tyliai šypsniu iškilmingai rėdos,
Ir veidai pablyškę rausta nejučia.

Ir galvoja: — Greitai Petrą pamatysiu,
Kaip jisai atrodo kario aprangoj?
Ir didvyrio vaizdas stoja jai akyse,
Drąsios mintys kyla širdyje jaunoj.

Lekia vėjas pievom — didelis ir greitas,
Perlipa per kalnus, griovius ir miškus.
Kaime prie langelio mąsto sau mergaitė,
Kad smagu mylėti karį Lietuvos!

J. PALIONIS

Iš Linkaičių priešlėktuvinės apsaugos šaulių kuopos P. PAULAUSKO gauta 67 „Kario“ prenumeratos.
Ryšių bataliono psk. ŽINKOS — 77 pren.

1 art. pulko vrs. LAPŠIO — 10 pren. (papildomai).

6 pėst. pulko j. psk. A. TAMOŠAIČIO — 40 pren.

2 ulonų pulko j. psk. SINKEVIČIAUS — 37 pren.
Auto rinktinės j. psk. JANKEVIČIAUS — 4 pren. (papildomai).

Pavenčio cukraus fabriko — 21 pren.

Ryšių bataliono psk. ŽIBO — 33 pren.

9 pėst. pulko psk. ŽEMAIČIO — 15 pren.

3 pėst. pulko j. psk. Merčaičio — 6 pren. (papildomai).

Kar. sanit. sandėlio san. psk. B. KLIUNKOS — 12 pren.

8 pėst. pulko psk. J. KARNUŠEVIČIAUS — 100 pren.

1 gusarų pulko psks. PRANCKEVIČIAUS — 91 pren.

9 pėst. pulko psk. PRIŠMANTO — 74 pren.

4 pėst. pulko psk. ŠAUČIŪNO — 18 pren.

3 pėst. pulko j. psk. DREKČIORIAUS — 29 pren.

7 pėst. pulko psk. PALSKIO — 63 pren.

5 pėst. pulko vrs. GRANICKO — 17 pren.

5 pėst. pulko psk. RAMONO — 50 pren.

1 ir 2 rait. bat. j. psk. KONTAUTO — 46 pren.

3 dragūnų pulko ltn. GUDELEVIČIAUS — 25 pren.

Siaulių V. B. Gimnazijos karinio parengimo kuopos vado IVANAUSKO — 120 pren.

4 art. pulko j. psk. MOZŪRAIČIO — 22 pren.

Karo aviacijos j. ltn. — LEKŠO — 13 pren.

7 pėst. pulko j. ltn. TAMOŠIŪNO — 99 pren.

2 inžinerijos bataliono psk. GRICIŪNO — 10 pren. (papildomai).

2 inžinerijos bataliono vrs. MYKOLO KIZIO — 38 pren.

7 pėst. pulko psk. ATKOČAIČIO — 77 pren.

3 pėst. pulko j. psk. J. VERPETINSKO — 18 pren.

Biržų I L. R. P. A. Smetonos vald. gimnazijos Va klasės JONO PETRULIO — 9 pren.

1 pėst. pulko platintojų papildomai: ltn. JACKŪNO — 5 pren., j. ltn. RAČINSKO — 1 pren., vrs. BANJULIO — 8 pren., vrs. STUNDŽIOS — 16 pren., vrs. KLIČIAUS — 29 pren., psk. TITENIO — 7 pren., psk. MUDĖNO — 1 pren., psk. ŽALTAUSKO — 10 pren., j. psk. MAŽUKĖLIO — 5 pren., j. psk. GALVYDŽIO — 4 pren.

9 pėst. pulko vrs. A. KANKEVIČIAUS — 40 pren.

4 art. pulko vrs. ŠVILPOS — 34 pren.

7 pėst. pulko ltn. J. KAZAKEVIČIAUS — 24 pren.

Šarvuočių rinktinės psk. A. BALSIO — 8 pren. (papildomai).

8 pėst. pulko psk. GULBINSKO — 30 pren.

9 pėst. pulko psk. Alb. DZEMIONO — 61 pren.

Panevėžio V. B. Gimnazijos J. JANUŠKEVIČIAUS — 83 pren.

6 pėst. pulko j. psk. GRUINIO — 68 pren.

Ats. psk. A. NYKŠTAIČIO — 10 pren.

Jėzuitų gimnazijos J. REPŠIO — 15 pren.

POLITIKOS APŽVALGA

KANCLERIO HITLERIO PAREIŠKIMAI DĖL KLAIPĖDOS. Gruodžio 22 d. Havaso pareiškimu, rašytame atsakyme anglų liberalų atstovui Manderiui Chamberlainui pareiškė: „Hitleris mane painformavo ne Münchene, bet Berchtesgadene, kad jis yra laimingas palikti Klaipėdos teritoriją jos dabartinėje padėtyje, kol Lietuvos vyriausybė gerbs statutą.“

Stefani agentūra taip pat pranešė, apie Chamberlaino atsakymą, kad Berchtesgadene kancleris Hitleris Chamberlainui pasakė patvirtinąs Klaipėdos teritorijos sutvarkymą, jei tik Lietuvos vyriausybė ir toliau laikysis statuto.

PASIRĄŠYTAS PREKYBOS SUSITARIMAS SU LENKIJĄ. Gruodžio 22 d. Kaune buvo pasirašytas Lietuvos ir Lenkijos prekybinis susitarimas. Prekybos derybos tęsėsi apie mėnesį laiko. Prekybos susitarimas paremtas didžiausio palankumo principu. Eksportuojamų ir importuojamų prekių vertė prašoka 14 milijonų litų. Mokėjimas už importuotas prekes bus daromas laisva valiuta. Prekyba tarp abiejų kraštų kas šešeri mėnesiai turi būti išlyginta per abiejų kraštų mainų išlyginimo kontrolę.

Šiuo susitarimu Lenkija iš Lietuvos pirks: odos (žaliavą ir apdirbtas), celuliozę, linų sėmenis ir kt. Taip pat pirks ir bituko plytų gatvėms grįsti. Bituką jau užsako Varšuvos ir Vilniaus miestai. Lietuva iš Lenkijos daugiausia pirks geležies ir įvairių jos dirbtuvių, tekstilės ir chemikalų.

Be to, susitarimu nustatoma savitarpio tranzito sistema ir Lenkijos prekių transportas vandeniu ir geležinkeliu Klaipėdos uosto link. Tai labai pagyvins susisiekimą mūsų vandens keliais ir geležinkeliais.

Šį Lietuvos Lenkijos prekybinį susitarimą pasirašė: iš Lietuvos pusės — užsienių reikalų ministras Urbšys ir mūsų delegacijos pirmininkas dir. Norkaitis. Iš Lenkijos pusės — Lenkijos pasiuntinys Kaune Charwatas ir Lenkijos delegacijos pirmininkas Wszelakis. Susitarimas įsigalios po mėnesio po jo pasirašymo, t. y. sausio 21 d.

„CZAS“ APIE DANCIGĄ IR KLAIPĖDĄ. Prieš pat Kaldas lenkų konservatorių laikraštis „Czas“, apžvelgdamas tarptautinę padėtį, pasisako prieš nerimą keliančias žinias, kurios vakarų spaudoje yra pasirodžiusios Klaipėdos reikalu. Laikraščio manymu, reikas pasitenkintišias paprašydamas, kad Lietuvos vyriausybė Klaipėdos atžvilgiu pakeistų savo politiką. Pasak laikraščio, vokiečių politikos vykdyme visiškai nesama intereso Klaipėdą turėti vokiečių miestu, bet lietuvių uostu, kuris jeigu būtų atskirtas nuo savo užnugario — būtų pasmerktas mirti. Baigdamas lenkų laikraštis pažymi, kad šiuo metu nei Klaipėda, nei Dancigas nėra pavojaus židiniai Rytų Europoje.

„TEMPS“ IR „VOELKISCHER BEOBACHTER“ APIE MŪSŲ VYRIAUSYBĖS DEKLARACIJĄ. Didžiosios Europos spaudos organas: prancūzų „Temps“ ir vokiečių „Voelkischer Beobachter“ savo plačiuose straipsniuose duoda Lietuvos vyriausybės deklaracijos santrauką, ypač kas liečia mūsų užsienių politikos reikalus.

VILNIUJE NUTARTA STEIGTI NAUJĄ LIETUVIŲ MOKSLINIO POBŪDŽIO DRAUGIJĄ. Visai neseniai organizuoti Vilniaus lietuvių visuomenė buvo susirinkusi posėdžio ir nutarė steigti naują mokslinio pobūdžio draugiją. Išrinkta 5 žmonių komisija draugijos įstatams suredaguoti. Naujai steigiamosios draugijos įstatai, manoma, dar šiais metais bus įteikti Vilniaus vaivadais.

VILNIAUS LIETUVIŲ SPAUDOS ATSTOVAI PAS VILNIAUS MIESTO TEATRO DIREKTORIŲ. Gruodžio 19 d. Vilniaus miesto teatro direktorius Dr. Pobog-Kielanowski pasikvietė Vilniaus lietuvių spaudos atstovus pasitarti. Pasitarime dalyvavo: „Aido“ A. Pangonis, „Vilniaus žodžio“ J. Cicenās ir St. Šulija, vienkartinio leidinio red. A. Burokas ir „Lietuviškojo Baro“ inž. M. Kraužlys.

Teatro direktorius Vilniaus lietuvių spaudos atstovams pareiškė, kad NORIMA UŽMEGSTI GLAUDŽIUS RYŠIUS. Be to, teatras mano žiemos sezono pastatyti porą lietuvių dramines kūrybos veikalų. Pasiūlyta surengti lietuvių dainai, muzikai ir tautiškiems žaidimams paskirtą vakarą koncertą. Vilniaus miesto teatras sausio mėn. gale mano išleisti specialų mėnesinio žurnalo „Comœdia“ nr. Lietuvos kultūrai pažinti.

AMERIKOS VALSTYBIŲ SOLIDARUMO DEKLARACIJA. Po ilgesnių pasitarimų ir diskusijų Limoje buvo pasiektas kompromisas Amerikos valstybių solidarumo klausimu. Per gruodžio 24 d. konferencijos visumos posėdį buvo priimta deklaracija, kuri susideda iš penkių straipsnių. Deklaracija Amerikos valstybių vyriausybės patvirtina Amerikos žemyno solidarumą ir bendradarbiavimą, kuriuo turi būti apsaugoti to solidarumo principai. Tie principai turi būti palaikomi ir ginami nuo bet kokių brovimosi iš svetur. Jei grėstų pavojus bet kurios Amerikos valstybės taikai, saugumui ir teritorijos neliečiamybei, tuomet visos Amerikos valstybės paskelbs savo bendrą susidomėjimą ir vykdys savo solidarumą konsultatyvinės procedūros būdu. Tokiu atveju atskiros vyriausybės veiks nepriklausomai, pagal savo individualinius galimumus, kaip suvereninės valstybės.

Havaso pranešimu, Vašingtono diplomatinuose sluoksniuose pabrėžiama, kad solidarumo deklaracija, už kurią pasisakė 21 valstybė, yra manifestacija, kuri neišvengiamai padarys įspūdį kai kurioms ne Amerikos valstybėms, linksioms užpludinti.

ITALIJA REIKALAUJA IŠ PRANCŪZIJOS KOLONIJŲ KOMPENSACIJŲ. Havaso pranešimu, italų vyriausybės prancūzų vyriausybei pranešė nelaikanti galiojančios prancūzų italų 1935 m. sutarties. Ta sutartimi Italija gavo savo sienos pataisymą tarp Libijos ir vakarinės Afrikos ir taip pat tarp atogrąžų Afrikos ir Eritrėjos prie Somalijos pajūrio. Pareiškdamą negaliojantį šį susitarimą, Italija reikalauja „Kolonijų kompensacijų“, numatytų Londono sutartyje.

ISPANIJOJE IR PRANCŪZIJOJE SUSEKTO DIDLĖS ŠNIPŲ GAUJOS. Pas anglų San Sebastiano vicekonsulą suradus svarbius ispanų nacionalistų dokumentus, paaiškėję, kad nacionalistų Ispanijoje visą laiką dirbusi plati šnipų organizacija, kuri išgaudavo nacionalistų karinius planus ir juos perduodavo vyriausybininkams. Sąryšyje su tuo visoje nac. Ispanijoje prasidėjo platus areštai. Suimtųjų skaičius, esą, jau pasiekęs 1000 žmonių.

Prancūzų laikraščiai rašo apie Šveicarijos teisingumo įstaigų jau prieš 6 mėn. pradėtą kažkokios užsienių šnipų gaujos medžioklę. Tie šnipai šveicarijoje rinkę žinias apie įvairius Prancūzijos sustiprinimus ir spėjama, kad tas žinias teikė Italijai. Taip pat buvo renkamos žinios ir apie Šveicarijos tautinės apsaugos sistemą.

JAPONIJOS KONFLIKTAS SU SSSR. Japonų žiniomis, gruodžio 20 d. per pasitarimus tarp japonų ambasadoriaus Maskvoje Jogo ir Litvinovo nebuvo pasiekta jokių konkrečių rezultatų. Japonų sluoksniuose manoma, kad daugiau nėra ko laukti, kad būsianti sudaryta laikina žvejybos sutartis. Šia proga japonų užsienių reikalų ministerijos atstovas yra pareiškęs, kad Japonija kiekvienu atveju ginsianti savo teises.

Gruodžio 22 d. japonų laikraštis „Kokumin Šimbun“ praneša, kad Japonijos vyriausybė esanti nusistačiusi atšaukti savo ambasadorių Maskvoje, jei Sovietų Sąjungos vyriausybė iki gruodžio 24 d. neduosianti patenkinamo atsakymo ryšium su japonų rusų derybomis žvejybos sutarčiai sudaryti.

Gruodžio 26 d. Japonijos kariuomenės atstovas griežtai paneigė užsienių spaudoje paskleistus gandus, kad Japonija i Sovietų Sąjungos pasienį pasiuntusi 45.000 kariuomenės. Tai buvęs tik normalus kariuomenės dalių pakeitimas. Atstovas pažymėjo, kad Japonijos ir Sovietų Sąjungos pasienyje paskutinio metu yra visiškai ramu.

UKRAINIEČIAI NERIMSTA. Havaso žiniomis, lenkų seimo pirmininkui atmetus ukrainiečių autonomijos projekto pasiūlymą, ukrainiečių tautinės partijos vadovybė buvo nutarusi gruodžio 26 d. susaukti Lvove visuotinę partijos susirinkimą, kuriame būtų apsvaistytas padėtis ir nusistatyta, kaip laikytis toliau.

DIDYSIS ISPANIJOS NACIONALISTŲ PUOLIMAS. Paskutinėmis dienomis nacionalistai pradėjo pulti 100 km frontu. Vyriausybinių vyriausybės mano išsikelti iš Barcelonos. Esą, tik per keturias dienas nacionalistai užėmė 100 km, numušė 32 priešo lėktuvus ir paėmė 6.721 vyriausybinių kūrėjų nelaisvę.

VILNIAUS KRAŠTO SAVIVALDYBĖS RINKIMUOSE 14 seniūnijų išrinkta: 149 tarybininkai lietuviai, 15 lenkų ir 4 žydai.

VENGRŲ ŽANDARAI ŠAUDĖ IŠ SLOVAKŲ MINIĄ. Gruodžio 25 d. Vengrijos valdomojoje srityje. Suranuose, įvyko incidentas. Po pamaldų slovakams užgiedojus himną, vengrų žandaras pradėjo mušti žmones, o vėliau pradėjo šaudyti į minią. Užmušta viena 17 m. mergina, o šeši žmonės sužeisti.

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

Mažasis partizanas

Šiaurys vėjas daužosi, blaškosi po langais. Dangus apsiklojęs tamsiais debesimis, kurie, lyg susikalbėję, slenka į vieną pusę. Mokyklos kieme, plačiai išskėtę nuogas savo šakas, liūdnai linguoja beržai.

Garsus mokykloje skambučio garsas nutraukė mokinių triukšmą. Duryse pasirodė plačių pečių mokytojas.

— Šią pamoką skiriu pasikalbėjimui apie mūsų Tėvynę Lietuvą, jos praeitį ir apie ištikimus jos sūnus, — įėjęs pasakė mokytojas. — Dar prie progos papasakosiu jums, mieli vaikučiai, apie vieną berniuką ir drąsų jo žygį.

Vaikučiai iš džiaugsmo patrynė delnus, o gale sėdįs Vladukas gerokai kumšterėjo iš papratimo šalia sėdinčiam draugui.

— Tai buvo prieš 20 metų. Mūsų Tėvynė tada buvo persekiojama įvairiausių priešų. Lietuvos sūnūs, išgirdę Tėvynės skundą, ėjo iš visų pusių jos ginti. Daug jaunų vyrų, gal būt ir iš jūsų tėvelių, ėjo gimtosios žemės ginti.

Jau praėjo 20 metų, bet vienas įvykis dar ir šandie stovi gyvas prieš akis.

Buvo apsiniaukusi, ūkanota rudens diena. Miglotas oras purkštė žemę smulkučiais lietaus lašeliais. Netikėtai puolę priešą, išvijome jį iš vieno kaimo. Mūsų partizanų būrys, kuris susidėjo iš dvidešimts aštuonių žmonių, liko beveik nepaliestas priešo ugnies. Kaimo gyventojai su dideliu džiaugsmu mus priėmė ir kiek išgalėdami vaišino. Visi nusprendėme ilgesniam laikui likti šitame kaimelyje. Tačiau turėjome būti atsargūs, nes priešas, gavęs daugiau paramos, galėjo mus pulti. Vadas išsiuntė žvalgus, kurie žiūrėtų ir sektų priešo veiksmus.

Buvo pietų laikas. Pasiprašiau vado leidimo pabendrauti su maloniais kaimo gyventojais. Vadas leido. Išėjau dairydamasis į priešų pusę. Staiga prieš mane lyg išdygo nedidelis mėlynų ir drąsių akių berniukas.

- Pone, aš turiu... — nedrąsiai pradėjo jis.
 — Iš kur tu? — paklausiau.
 — Aš, aš iš to namo, — atsakė, pirštu rodydamas.

Daina Tėvynei

*Iš balto drobių rašto,
Iš melsvo lauko lino,
Graži esi, brangioji,
Lygių laukų Tėvyne!*

*Išarsim juodą dirvą,
Laukus mes išakėsime,
Su širdimi jaunųjų
Tave jaunai mylėsime.*

*Linguoja baltas beržas
Kas vakaras prie kelio.
Graži esi, Tėvyne,
Tu pasakoj senelio.*

*Tave mes išrašysim
Kviečiais, rugiais žaliaisiais.
Tau svirs prie kelio kryžiai,
Dėgs rytmečio pašvaistės.*

*Tau margą drobę ausim,
Iš melsvo lauko lino.
Žydėk širdy jaunųjų,
Baltų laukų Tėvyne!*

Paulius Drevinis

- Nebijok, — padrąsinau. — Sakyk ko nori?
 — Aš turiu... ginklų.
 — Ginklų!

Ir džiaugsmo banga užliejo man krūtinę, kad vos nešūktelėjau. Taip buvau džiaugsmo ir nustebimo apakintas, kad nepastebėjau, kaip atsidūriau prie vienos palėpės. Žiūrėjau akis išplėtęs. Tuo tarpu berniukas vikriai užlipo ant suardytos krūvos malkų, ištraukė 3 šautuvus ir 4 granatas.

- Iš kur gavai? — nustebintas klausiu.
 — Pačiupau iš lenkų, — drąsiai atkerta berniukš-tis.

Kaip turėjau jam atsidėkoti? Pakėliau jį ir prispaudžiau prie krūtinės. Paskui sukabinęs šautuvus ir granatas nuvedžiau pas vadą. Prieš vadą jis išsi-tempė, lyg tikras karys. Paaiškinau visą dalyką.

— Tu esi drąsus vyras ir geras lietuvis, — spaudė vadas berniuko galvutę. — Ko už šitą žygį norėtum?

— Aš noriu būti partizanas, — tvirtai atsakė jis. — Ir dar norėčiau, kad mano mamytė apie tai nežinotų.

Grįžę žvalgai pranešė, kad priešas rengiasi mus pulti. Nebuvo ko delsti, nes kiekviena minutė buvo brangi. Prie mūsų būrio prisidėjo dar keturi žmonės.

Mokytojas baigė pasakoti. Vaikai pasiryžo pasukti drąsaus berniuko pavyzdį..

D. K-ka

Karių pamoka

Kiekvienas, kam rūpi mūsų krašto ekonominis stiprėjimas ir pažanga, 1939 m. prenumuoja ir skaito dvisavaitinį kooperacijos žurnalą

„TALKA“

„TALKOS“ prenumerata: metams Lt 8,—; kooperatininkams, išsirašantiems per kooperatyvus, ir moksleiviams Lt 5,—.

„TALKOS“ adresas:

Kaunas, Duonelalčio 2 b

MARIJAMPOLĖS R. J. V. BERN. GIMNAZIJA. XII. 19. mjr. Bruzgys gimnazijos salėje skaitė V—VIII klasių mokiniams paskaitą „Karinis jaunuomenės auklėjimas svetur“. Plačiai paminėjo ir išnagrino karinį auklėjimą Italijoje ir Lietuvai kaimyninėse valstybėse, Lenkijoje bei Vokietijoje. Į paskaitą, nors buvo gana šalta, atsilankė nemažai mokinių bei mokytojų. Paskaita užtruko apie pusantros valandos.

Marijampolietis

CLEVELANDE ĮSISTEIGĖ SKAUTŲ VYČIŲ BŪRELIS. Po mūsų skautų apsilankymo Jungtinėse Amerikos Valstybėse pradėjo įvairiose vietose organizuotis lietuvių skautų būreliai. Neseniai toks būrelis susiorganizavo Clevelande, Ohio valstijoje (USA), ir pasivadino Kudirkos skautų vyčių vardu. Jo tikslas paruošti lietuviams skautams vadų. Būreliui vadovauja Amerikos lietuvis, Lietuvoje kurį laiką mokėsis skautas vytis vyr. sklt. J. Jurgelis. Rėmėjų pirmininku laikinai yra „Dirvos“ redaktorius p. K. S. Karpus.

LIETUVOS SKAUTAI VYČIAI IR VADAI KVIEČIAMĪ Į ŠKOTIJĄ. Ateinančių metų liepos mėn. vidury Škotijoje ruošiamą III-čioji pasaulinė skautų vyčių stovykla. Ta pačia proga Edinburge bus X tarptautinė skautų vadų konferencija. Į šiuos abu suvažiavimus pakviesti ir Lietuvos skautai vyčiai bei skautų vadai.

LIETUVOS SKAUTŲ SVEIKINIMAS UŽSIENIO SKAUTAMS. Kalėdų ir Naujųjų Metų proga Lietuvos skautų brolijos užsienių skyrius 52 pasaulio skautų organizacijoms ir eilei užsienio skautų vadų pasiuntė gražiai atspausdintą skautiškos nuotaikos sveikinimą.

DAR NEVĖLU

„Kario“ platinimo darbas gimnazijose ligi Kalėdų atostogų ėjo visu sėkmingumu. Ištiesi būriai naujų moksleivių ėjo į Tėvynės meilės ir didvyriškumo auklėjimo mokyklą. Tačiau dar liko nesusėjęs „Kario“ užsiprenumeruoti. Jų tarpe daugelis tokių, kurie neturi pakankamai pinigų. Šiems pastariesiems, kaip daug kur ir daroma, siūlome susimesti po kelius centus ir bendrai prenumeruoti „Kari“. Galima klasei po keletą ar keliolika centų susimesti ir turėti laikraštį, kuris kas savaitę lankys Jūsų klase. Atostogų metu apie tai pagalvokime, o grįžę į mokyklos suolą susitarkime.

SAVANORIŲ KURĖJŲ REIKALAI SEIME

Gruodžio 20 d. Seime pradėtas svarstyti Lietuvos valstybės ordinu, medalių ir kitų pasižymėjimo ženklų įstatymo pakeitimo projektas, liečias mūsų Nepriklausomybės kovų dalyvių — savanorių ir partizanų. Mat, Seimo peticijų komisija nuolat gauna daug nusiskundimų iš asmenų, kurie 1918—1920 m. tarnavo kariuomenėje ir dalyvavo kovose, tat norėtų būti pripažinti savanoriais kūrėjais, bet veikiantis įstatymas neleidžia jų tokiomis pripažinti. Šį įstatymo projektą svarstyti pasiūlė patys seimo nariai, kurie labai dažnai peticijų komisijoje susiduria su pirmųjų mūsų kovų dalyvių nusiskundimais dėl nepripažinimo savanoriais.

Įstatymo projektą referavo Seime peticijų komisijos narys J. Viliušis. Siūlomuoju įstatymo pakeitimu visų pirma siekiama to, kad savanorio vardą ir medalį gautų tie asmenys,

kurie praleido nustatytą prašymui paduoti galutinąjį terminą — 1936. II. 16 d. Toliau projekte numatytas atitaisyti seniai pribrendęs dalykas, būtent, pripažinti savanoriais kūrėjais tuos iš okupuotųjų Lietuvos sričių atvykusius ir į mūsų kariuomenę įstojusius asmenis, kurie jon įstojo iki pirmojo jų nuolatinės gyvenamosios vietos atdavimo iš okupantų, nes kas rizikavo pro priešo durtvų sieną pareiti laisvojo Lietuvos ir stoti į jos gynėjų eiles, tas tuo pačiu parodė savo pasiaukojimą Tėvynei, kaip ir kiti savanoriai.

Minėtame projekte siūloma pripažinti savanoriais buv. svetimų valstybių karininkus, karo valdininkus ir puskarininkus, kurie apdovanoti Vyčio Kryžiaus ordinu ar Vyčio Kryžiumi, nors jie 1919. I. 15 ir būtų mobilizacijos paliesti, jei tik stojo į kariuomenę ligi 1919. III. 5 d., t. y. iki pirmojo naujokų šaukimo. Mat, tie asmenys mokė pirmuosius laisvos Lietuvos karius, juos vedė į kaitynės, tat lygiai užsitarnavo būti garbingų savanorių tarpe.

Įstatymo projektas neužmiršta ir partizanų. Dabartinis įstatymas pripažįsta savanoriais tik Joniškėlio, Maziškių ir Sedos būriuose nustatytą laiką išstarnavusius partizanus. Įstatymo pakeitimo projektas siekia, kad visi 1919 m. prie atskirų kariuomenės dalių ar kituose partizanų būriuose buvę partizanai galėtų būti pripažinti savanoriais kūrėjais, nes ir kitų būrių partizanai, kaip pav., Perlojos, vienodai rizikavo savo gyvybe ir narsiai kovėsi su priešu. Veikiantis įstatymas nustato, kad asmuo, kuris du ar tris kartus tarnavo kariuomenėje, tai imama dėmesin tik pirmą kartą jo išstarnautas kariuomenėje laikas. Pakeitime gi numatyta, kad tokių du ar tris kartus tarnavusių kariuomenėje asmenų ar 1918—1919 m. partizanų būriuose išstarnautas laikas imamas dėmesin visose tose tarnybose, kurios atitinka savanorių sąlygas.

Dėl šio projekto pasisakė Seimo nariai ats. b. gen. Čaplikas, A. Gilvydis ir J. Indrišiūnas. Suprantama, kad šį projektą priėmus padidėtų pripažintų savanorių skaičius, o tai pareikalautų naujų didesnių išlaidų. Tačiau dėl valstybės gerovės negali likti nuskriausti atskiri asmenys, nes valstybė lygiai rūpinasi visais savo piliečiais. Todėl projektas pripažintas svarstiniu ir perduotas komisijai, į kurią išrinkti J. Viliušis (komisijos pirmininkas), A. Merkys, Iz. Aleksas, ats. b. gen. Čaplikas ir P. Barkauskas. Po Naujų Metų gal išgirsime jau ir apie tolimesnį jo likimą. J. Sl.

KLAUDŲ ATITAIŠYMAS

Straipsnio „Šviesosvaidžiai“ (Prožektoriai) atitaišymas „Kario“ Nr. 50, psl. 1446, 3 cil. iš viršaus parašyta: „... suglaustam lėktuvui išlaikyti...“ turi būti: „... suglaustam lėktuvui...“

Energijos centrinės aprašyme, 4 cil. iš viršaus parašyta: „... aliumininio veleno...“ turi būti: „... plieninio veleno...“

J. R

„Karys“ tebūnie mūsų namų ir mokyklos draugu

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

VYTAUTO DIDŽIOJO AUKŠTOJI KARO MOKYKLA. Vytauto Didžiojo Karininkų Kursai nuo gruodžio 10 d. vadinami Vytauto Didžiojo Aukštąja Karo Mokykla. Vytauto Didžiojo Karininkų Kursų viršininkas ir tų kursų inspektorius, lektorai ir kiti pareigūnai lieka Vytauto Didžiojo Aukštosios Karo Mokyklos pareigūnais atitinkamose vietose.

NAUJAS KARO MOKYKLOS VIRŠININKAS. Iki šiol buvęs mūsų karo ataše SSSR plk. Skučas paskirtas Karo Mokyklos viršininku.

RYŠININKŲ UNIFORMA. Įsakyme Kariuomenei Nr. 90 skelbiama, kad pėstininkų divizijų štabų ir 3 pėst. pulko ryšių kuopų kariai dėvi inžinerijos kariuomenei nustatytą uniformą.

KARININKAI PAKĖITĖ SAVO PAVARDES. Įsak. Kar. Nr. 93 skelbiama, kad šie karininkai pakeitė (atlietuvino) savo pavardes: Zarasų ap. komendantas plk. lt. Ignas Podgaiskis į „Pašilys“, ryšių bataliono mjr. Augustas Šulcas į „Šilius“, 2 ulonų pulko kpt. Juozas Jonavičius į „Jonaitis“ ir šarvuotųjų rinktinės lt. Adomas Tumavičius į „Tumas“.

TERITORINIAI DRAGŪNAI. Įsakyme Kariuomenei Nr. 89 skelbiama, kad dragūnams, esantiems lygtinėse atostogose, duotų valdinių kumelių atsivesti kumeliukai yra dragūnų nuosavybė.

KARIUOMENĖS VADAS KŪCIUOSE. Šiais metais į 2 p. D. L. K. Algirdo pulką atsilankė Kariuomenės Vadas b. gen. St. Raštikis, pulko vado ir kapeliono lydimas. Aplankė kai kurias kuopas ir pasveikino karius švenčių proga. Kariai buvo labai patenkinti, kad mylimas Kariuomenės Vadas neužmiršta ir aplanko kareivinių Kūčių stalą.

Psk. A. Burba

550 METŲ KRIKŠČIONYBĖS ĮVEDIMO LIETUVON SUKAKTIES MINĖJIMAS KĖDAINIŲ ĮGULOJE. Gruodžio 26 d. art. pulko kino salėje, pėst. pulko švietimo vadovo iniciatyva, buvo krikščionybės Lietuvon įvedimo 550 metų sukakties minėjimas. Minėjimas buvo pradėtas Popiežiaus ir Tautos himnais, kuriuos atliko vietos pėst. pulko orkestras. Po to įdomią ir turiningą paskaitą apie pirmuosius krikščionybės daigus Lietuvoje paskaitė pėst. pulko kapelionas kun. Tarvydis. Pasibaigus minėjimui paskaitai, pėst. pulko dūdų orkestras atliko gana sudėtingą, bet įdomų koncertą iš šių muzikos kūrinių: 1) „Krucifiks“, „Ave Maria“ (pritariant karių chorui), „Pasaulio valdytojas“ ir „Nebaigtoji simfonija“.

Į šį minėjimą, nežiūrint daugelio išvykusiųjų atostogoms, prisirinko pilnutėlė salė karių bei civ. tarnautojų, kurie visi šio minėjimo programa bei jos atlikimu buvo labai patenkinti.

St. N.

KARIUOMENĖS BIBLIOTEKOJE PAKĖISTAS TVARKARAŠTIS

Nuo 1939 m. sausio 1 d. Kariuomenės Biblioteka (Gedimino g. 15, tel. 23121 — prašyti 87) lankytojams bus atidaryta kiekvieną dieną 8—12 ir 18—20 val. (šeštadieniais tik iš ryto nuo 8 iki 12 val). Sekmadieniais ir šventadieniais biblioteka uždaryta. Vien tik bibliotekos skaitykloje galima bus naudotis žurnalais ir laikraščiais (naujesniais numeriais), enciklopedijomis, žodynais ir informacinio turinio knygomis,

Dragūnai viršilos: J. Balčiūnas, Ed. Juknevičius ir A. Našeckas, šaudymo rungtyne iš pistoletų laimėję pirmąsias vietas

o taip pat ir brangiais ir retais atlasais ir kitais leidiniais. Visose Kariuomenės Bibliotekos būstinėse draudžiama rūkyti. Biblioteka gali naudotis visi tikrosios tarnybos karininkai ir Kaune gyveną atsargos karininkai, Atsargos Karininkų Sąjungos ir „Ramovės“ korporacijos nariai, pristatę savo organizacijos laiduojamąjį raštą.

KARO POLICIJOS MOKYKLA. Šiomis dienomis Kauno kom-ros karo policijos mokyklos liktinis puskarininkis Aleksas Žalalis išvyko į atsargą. Kariuomenėje psk. Žalalis iš tarnavo 5 metus. Mokomąją kuopą baigė karo policijos mokykloje, 1935 m. baigė auto rinktinės mokomąją kuopą ir įgijo karo šoferio vardą. Karo policijos mokykloje ėjo žandaro ir ūkvedžio pareigas.

Per jam suruoštas išleistuves psk. ramovėje pasižadėjo niekada nenutraukti ryšių su kariuomene, stoti į šaulių eiles, uoliai platinti „Karį“ ir pats likti amžinu jo skaitytoju. Pažymėtina, kad psk. A. Žalalis, tarnaudamas kariuomenėje, kas metai išrašydavo į kaimą pažįstamiems keliolika „Kario“ prenumeratų. Prieš kariuomenę, būdamas 17—18 m. amžiaus, įkūrė Skudutiškio šaulių būrį ir kai kurį laiką buvo jo vadu.

Z. Veliuonikis

Psk. Al. Kavaliauskas

Psk. Al. Žalalis

ISLEIDOME Į ATSARGĄ PAVYZDINGĄ PUSKARININKĮ IR GERĄ ŠAULĮ. Gruodžio 19 d. iš 3 pėst. V. D. pulko liktinių puskarininkų šeimos išėjo į atsargą psk. Aleksas Kavaliauskas, gim. 1912 m. lapkričio 22 d. Biržų aps., Pabiržės vl., Gulbinų km. Minimas karys kariuomenės eilėse be pertraukos išbuvo beveik penkeris metus: karinę prievolę pašauktas atliko 1934—35 m. 5 pėst. pulke, kuriame yra baigęs pažymiu „gerai“ mokomąją kuopą ir greitai įgijęs j. puskarininkio laipsnį. Baigiantis privalomosios tarnybos laikui, panoro jis pratęsti kario gyvenimą ir jam dar daugiau atsidėti. Kadangi 5 pėst. pulke tuo laiku laisvų psk. etatų nebuvo, bet turėdamas labai geras viršininkų atestacijas, 1935 m. lapkričio 1 d. buvo priimtas liktinio j. puskarininkio tarnybai į naujai formuojamą 3 pėst. V. D. pulką ir kaip žvalus bei sumanus karys buvo paskirtas to pat pulko mokomosios kuopos būrininku. Tas pareigas jis sąžiningai ėjo iki pat paleidimo atsargon dienoms. Netrukus už pavyzdingą pareigų ėjimą buvo pakeltas į puskarininkio laipsnį.

Nešiodamas savyje kilnias liktinio savybes: drausmingumą, sąžiningumą, nuoširdumą ir, be to, būdamas padorus ir blaivas, visų viršininkų ir savo kolegų ir valdinių tarpe buvo aukštai vertinamas bei gerbiamas. Ypačiai jis pulke pasižymėjo, „aip geras ir pavyzdingas šaulys, nes šioje šakoje uoliai tobulindamasis, už taiklų iš šautuvų ir lengv. kulkosvaizdžių šaulymą kariuomenės prizinio šaudymo rungtyne laimėjo: 1936 m. — ženkl. „Geram šauliui“, o 1938 m. — prizą — laikrodį su grandinėle ir ženklelį „Geram šauliui“. Taip pat tuo laiku stengėsi kuo daugiau pagilinti savo žinias, kaip savivietos, taip ir karinėje srityje, pav., yra baigęs: 1936 m. — Priešlėkt. apsaug. rinktinėje chemijos puskarininkų-degazu-

tojų kursas ir 1938 m. — I pėst. divizijos likt. rikiuotės puskarininkių 5 mėn. kursų II-ją laidą pažymiu „gerai“.

Išeidamas, jam pačiam prašant, į atsargą, psk. Kavaliuskas ryžtingai teigia, kad lemiamai valandai išmušus jis pirmuoju grįš atgal į kariuomenės eiles. St. Narijauskas

ZOKNIŲ ĮGULA. Gruodžio 18 d. Zoknių igulos puskarininkiai pasikvietė draugiškoms šachmatų rungtynėms Šiaulių miesto sporto klubą, kuris kultivuoja ir šachmatus „Lietūki“. Buvo žaista septyniomis lentomis. Zokniškiai buvo šios sudėties: 1. j. psk. Žukaitis prieš Matulį — 2 t. j. psk. Žukaitis naudai. 2. psk. Lapinskas — Krasauskas — 2 t. psk. Lapinsko naudai. 3. psk. Stankevičius V1. — Šalkauskas — lygiomis. 4. psk. Juozėnas — Vinča 1½ t. prieš ½ psk. Juozėno naudai. 5. psk. Paltarokas — Paliulis pasekmė 2 t. psk. Paltaroko naudai. 6. psk. Paplauskas — Garmanas — lygiomis. 7. j. psk. Stankevičius — Jampilcas — 2 t. j. psk. Stankevičiaus naudai. Bendri rezultatai 11½ (1½):2½ (1) zokniečių naudai. Rungtynes pravedė lietūkietis Šalkauskis.

Po Naujų Metų numatoma bendrai visoje Šiaulių iguloje praveisti šachmatų turnyrą ir nustatyti, kurios kariuomenės dalies likt. puskarininkiai šachmatininkai tvirčiausi. P.

BAIGĖSI „KARIŪNO“ KONKURSAS P. L. P. KARO MOKYKLOJE. Paskelbtasis konkursas parašyti straipsniams „Lietuvos karininko tipas“ jau pasibaigė ir „Kariūno“ 6 Nr. paskelbti rezultatai. Jury komisija, kurią sudarė „Kario“ redaktorius kpt. S. Urbanavičius, „Kariūno“ redaktorius ats. j. ltn. K. Zupka ir j. ltn. Vyt. Tamulaitis, susipažinę su rašiniais, nusprendė įvertinti 1) Sakalo, 2) vieną be parašo vokelio viršų ir 3) Mikaus straipsnius. Atplėšus vokelius, paaiškėjo ir tikrieji autoriai: I premija — j. ltn. Balys Sidlauskas, II premija — asp. Motiejus Ruseckas, III premija — kar. gr. A. Pamataitis. Laimėtojams bus įteiktos atitinkamos piniginės ir knygomis dovanos. „Kariūno“ 6 nr. išspausdintas tikrai įdomus pirmąją premiją laimėjęs j. ltn. B. Šidlauskas straipsnis, o kiti bus išspausdinti vėliau. J. Zonys

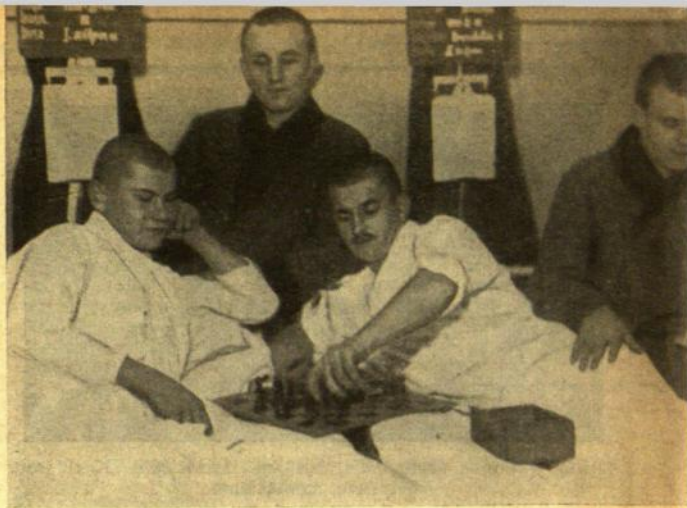
3 art. pulko kariai, išsirašę „Kari“ 1939 m. sau bei namiškiams

I PĖST. D. L. K. GEDIMINO PULKO mokomoji kuopa gruodžio 18 d. išleido naują laidą. Šią laidą pirmisiais baigė 9 kuopos eil. Alfonsas Jankauskas — pirmuoju, 7 kuopos eil. Vytautas Einoris — antruoju ir 2 kulk. kuopos eil. Albinas Pusvaškis trečiuoju. Pulko vadas visiems baigusiems palinkėjo geros sekmės naujose pareigose, įteikė pirmajam ir antrajam laikrodžius ir visiems baigusiems baigimo pažymėjimus.

Ta pačia proga pulko vadas įteikė mokomos kuopos psk. Juozui Kaseliui už gerą šaudymą iš šautuvų 1938 m. — nikelinį laikrodį, o kitiems — ženklelius „Geram šauliui“. Ženklelius gavo šie mokomos kuopos kariai: vrs. Stasys Gipas, psk. Juozas Kaselis, psk. Karolis Čiukšys, eiliniai Mykolas Lučiūnas, Povilas Rusakevičius, Fricas Tolišius — už gerą šaudymą iš šautuvų; eiliniai Domas Kaulinis ir Jonas Rudokas — už gerą šaudymą iš lengvųjų kulksvaizdžių Juškoniškis

DR. SALIO PASKAITA PUSKARININKIAMS. Gruodžio 19 d. V. D. Universiteto docentas Dr. Salys skaitė karo aviacijos puskarininkiams paskaitą „Lietuvių kalba ir mes“. Paskaitoje apibūdino kalbos ir tautos santykius; papasakojo apie lietuvių kalbos atsiradimą, jos plėtimąsi ir tobulėjimą; vaizdžiai nurodė taisyklingos gimtosios kalbos svarbumą kariniame gyvenime, pateikdamas, kaip pavyzdžius, keletą kariuomenėje vartojamų keistųjų terminų.

Paskaita kariai gvyai domėjosi. Už suteiktas mintis apie gimtąjį žodį prelegentui padėjo puskarininkių ramovės valdybos pirmininkas mjr. Vaičius puskarininkių ir aviacijos komendantu vardu. Numatoma ir daugiau karo aviacijos puskarininkiams kultūrinių paskaitų. S-s

Karių ligonių pramoga

SEREDŽIAUS ĮGULA. Gruodžio 21 d. Seredžiaus iguloje likt. psk. skaitykloje buvo visuotinis susirinkimas. Senos valdybos buvo pranešta apie 1938 metų nuveiktus darbus.

Išrinkta nauja valdyba. Nutarta pasigaminti igulos likt. psk. vinjetę, įvedus į ramovę elektrą, įsigyti radijo imtuvą ir šeimyniškai sutikti Naujus Metus prie bendro stalo. Išrašyta 1939 metais periodinės spaudos. San. psk. Grigoras

KLAIDOS ATITAIŠYMAS. „Kario“ 51 nr. korespondencijoje iš 2 p. D. L. K. Algirdo pulko gyvenimo įsibrovė korektūros klaida. Atspausdinta vrs. Saldauskas Kazys, o turi būti: vrs. Sadlauskas Kazys. Psk. A. Burba

KALĖDŲ KARIUOMENĖS RADIOJŲ PUSVALANDIS. Kalėdų pirmosios dienos pusvalandyje kapelionas kun. Cesaitis tarė išpūdingą religinį žodį kariaus su šūkiu „Duona, taika ir laisvė“. Po kalbos buvo kalėdinis radijo vaizdelis: „Kalėdos kareivinėse ir namuose“. Šiame vaizdelyje buvo parodyta lietuvių ūkininko Juodžio geraširdiškumas, nes pakelyje sutinka neturtingos kaimynės sūnų kareivį Girdenį, paleista atostogų, ir didžiausioje sniego audroje parveža į namus kartu su savo sūnumi studentu. Jų atšalę ryšiai vėl suvirtėja, kartu vyksta į bažnyčią ir grįžę vaišinosi prie Kalėdų stalo. Kareivis Petras papasakoja kokios Kalėdos būna kareivinėse. Antrąjį vaizdelio dalyje — Kalėdos kareivinėje prie eglutės. Ir štai kareivinėje gaunama sveikinimo telegrama iš kareivio Girdenio ir jo kaimynų. Sveikinimas džiaugsmingai sutinkamas. Toliau skaitomas Liudo Girso eilėraštis „Kalėdos“. Vaizdelyje parodyta, kad ir kareivinėse džiaugsmingai švenčiama Kristaus gimimo šventė. A. br.

GRAŽI AUKA ŠAULIAMS IR KARIAMS. Butkiemiū savišalpos šelpimosi draugija nutarė paaukoti Ginklų Fondui 1000 litų. Nutarimas jau įvykdytas ir pinigai įnešti Ginklų Fondo ein. s-ton per Kaišiadorių Liet. Banko skyrių. Už auką bus perkami ginklai šauliams ir kariams. Ginklų įteikimą Kruonio valsčius rengs iškilmingai.

Kruoniškiai parodo kitiems pavyzdį, ką reiškia vienybėje galybė: 1000 litų sudėjo Ginklų Fondui vos po 30 centų aukodami. Jonas Marma

POLICININKAI DOMISI KARINE SPAUDA. Kad „Karys“ įdomus ir mielas, žinome jį paskaitę. Kad jis visų mėgiamas, matome iš to, kad jo tiražas kasmet auga. „Kari“ skaito ne vien kariai. Jį skaito ir valdininkai, tarnautojai, mokytojai, mokiniai, ūkininkai, darbininkai, žodžiu, visi, kam tik rūpi Tėvynė ir jos laisvės saugumas. „Kario“ gali neskaityti tik tie, kurie nebrangina laisvės, kurie nežino arba maža težino kokia kaina toji laisvė nupirkta. Kam rūpi Tėvynė, tas su „Kariu“ lieka neišskiriami draugai.

Šiomis dienomis ir priverčiamao darbo įstaigos tarnautojai — policininkai išsirašė, antraip sakant, pratešė „Kario“ prenumeratą iš 1938 m. į 1939 metus. Tai rodo, kad policija karine spauda domisi. Z. Gavelis

ŠIAULIAI. Šiaulių miesto 34 šaulių būrys sudarytas vien tik iš kalėjimo tarnautojų, kuriamė nėmaža yra ir savanorių-kūrėjų. Būrio tarybos nusistatyta kitais metais daugiau kreipti dėmesio į tinkamą šaulių parengimą kariniams pratimams. Be to, nutarta 1939 metams iš būrio kasos lėšų išrašyti keletą laikraščių, tarp jų ir „Kari“.

Šaulys A. Savukas

4. PP 4 kuopos karių dalis, 1939 m. išsirašiusių „Karį“ sau bei savo namiškiams

SPORTAS

CJSO PABALTIJO TAURĖS NUGALĖTOJAS. Gruodžio 21 d. Kaune, K. K. Rūmų salėje, buvo finalinės Pabaltijo taurės krepšinio rungtynės tarp CJSO ir Estijos ASK. Žiūrovų prisirinko pilna salė — apie 1200, bet toli gražu ne visi norintieji matyti šiais rungtynės galėjo patekti į salę, nes Kauno sporto entuziastų dabartinė K. K. Rūmų salė nebegali sutalpinti. Patekusieji į salę šiomis rungtynėmis buvo patenkinti. Pirmiausia, kad Lietuvos atstovas CJSO apgynė Pabaltijo taurę ir meisterio vardą, nugalėdamas Estijos ASK 26:18 (12:8). Be to, ir pačios rungtynės buvo aukštos klasės, pilnos įvairumų ir išplėtė didelės spartos kovą. CJSO antrą kartą iš eilės laimėjo taurę ir Pabaltijo meisterio vardą.

RINKTINĖ NUGALĖJO ASK 37:27 (15:15). Gruodžio 22 d. Kaune, K. K. Rūmų salėje, buvusiose krepšinio rungtynėse tarp vyrų Kauno rinktinės ir Estijos ASK pasibaigė rinktinės laimėjimu 37:27 (15:15).

NAUJAS ŠAULIŲ SPORTO KLUBAS. Gruodžio 20 d. Kaune, Rotušės salėje, buvo Kauno pilies, Miesto savivaldybės tarnautojų, šaulių kuopos sporto klubo steigiamasis susirinkimas, kurį atidarė kuopos vadas ats. j. ltn. Pečkaitis. Jis savo atidaromoje kalboje iškėlė klubo steigimo reikalą ir nupasakojo jo veikimo artimiausius planus. Susirinkimo dalyviai klubo steigimui pritarė ir įsirašė nariais. Po to buvo išrinkta klubo taryba ir revizijos komisija. Prie klubo veiks įvairių sporto šakų daliniai.

KAS NAUJA LIETUVOJE

SPAUDOS AKTAS NEPRIKLUSOMYBĖS SUKAKČIAI PAMINĖTI. Gruodžio 22 d. Kaune Karininkų Ramovės rūmuose buvo Lietuvos Žurnalistų S-gos suruoštas dvidešimties metų nepriklausomybės sukakčiai paminėti spaudos aktas. Dalyvavo min. pirm. Vl. Mironas, švietimo min. prof. Tonkūnas, mūsų visų trijų didžiųjų dienraščių ir kitų laikraščių redaktoriai, daug kitų aukštųjų asmenų ir svečių.

Buvo apžvelgti dideli mūsų spaudos nuveikti darbai per visą nepriklausomąjį dvidešimtmetį, išklaudyta sveikinimų ir linkėjimų lietuviškajai spaudai. Krašto apsaugos ministro b. gen. K. Musteikio ir kariuomenės vado b. gen. S. Raštikio vardu sveikino Spaudos ir švietimo Skyriaus virš. plk. Šarauškas. Pabaigai buvo koncertas.

ATVAŽIAVO VILNIEČIŲ CHORAS. Vilniaus lietuvių „Varpo“ choras atvažiavo į Lietuvą ir jau koncertavo valst. radiofone. Netrukus koncertuos V. Teatre ir k. Chorui pagerbti „Metropolij“ buvo suruoštos vaišės, kuriose, be pačių choristų, dalyvavo mūsų kultūrininkų ir žurnalistų.

PAKEISTI VIZŲ MOKESČIAI KLAIPĖDOS KRAŠTO GYVENTOJAMS. Ministrų taryba nutarė, kad už duodamas Klaipėdos krašto gyventojams gubernatoriaus vizas išvykti į užsienį bus imama 10 lt. Švenčių proga dėl to naujų vizų buvo piršta didelis skaičius.

KALĖDŲ PROGA NETURTINGIEMS SUŠELPTI išdalinta labai daug dovanų. Iš viso sušelpa apie 2000 beturčių.

BAIGĖSI „MAISTO“ BYLA. Ilgai užsitęsusių „Maisto“ bylų pastaromis dienomis sprendė Apeliaciniai Rūmai ir nubaudė: A. Prancūlį — 3 m. sunk. d. k., A. Kubilių, Petrą ir Konstanciją Lapėnus po vienerius metus paprastojo kalėjimo. Kubilius sąlyginai nuo bausmės atleistas, jei per vienerius metus nenusikals. Kitiems įskaityta jau prieš teismą atsėdėta dalis laiko. Be to, iš nuteistųjų priteista ir pinigais atsilyginti „Maistui“ iš viso 35.000 su viršum litų.

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBEI 20 METŲ. Gruodžio 22 d. Kauno miesto savivaldybė minėjo 20 metų sukaktį. Minėjime dalyvavo min. pirm. Vl. Mironas, šviet. min. J. Tonkūnas, visi buvę burmistrai, dabartinis — A. Merkys ir k. Per tą laiką savivaldybė yra nudirbusi ir didelių darbų: pastatyti milijonų vertės — savivaldybės rūmai P. Vileišio aikštėj, garažas, ugniagesių namai, už 150.000 lt. darbininkams pigių butų kolonija, už 3,7 milijonus 11 pradžios mokyklų su 87 komplektais ir t. t. Naujai gatvių statybai kasmet, neskaitant paskolos kreditų, išleidžiama 400.000 ir senų remontui — 60.000 lt. Savivaldybė iš viso išlaiko 42 mokyklas su 253 komplektais ir 11.243 mokiniais. Pravesto vandentiekio tinklas siekia 75 km, o kanalizacija — 62 km. Socialinės globos reikalams per metus išleidžiama po 2 mil. litų, o sveikatos reikalams — apie 1 mil. lt. Dar lieka nepamintotos eilės smulkesnių darbų.

DIDELI PRIEGLAUDOS RŪMAI KAUNE. Gruodžio 19 d. buvo pašventinti ir atidaryti didžiausi Lietuvoje prieglaudos rūmai, kuriuos pastatė šv. Vincento šv. Paulo D-jos Priskikėimo bažnyčios skyrius. Pašventino vysk. Matulionis. Iškilimėse dalyvavo vidaus reikalų ministras plk. S. Leonas, žemės ūkio ministras J. Skaisgiris, burm. A. Merkys, prezidentūros kanceliarijos virš. Dr. Bielskus ir daug kitų aukštųjų svečių.

GYVĖJA DURPIŲ GAMYBA LIETUVOJE. Mažėjant ir brangstant miškui, vis daugiau rūpinamasi kitomis kuro priemonėmis. Dėl to ir durpių gamyba žymiai padidėjo. Ši-met jų pagaminta už 4.000.000 lt., iš viso 180.000 tonų. Durpės gaminamos keliolikoje vietovių. Daugiausia pagamina Kauno ir Šiaulių savivaldybės ir A. Pabedinskas — daugiau kaip po 10.000 tonų.

KARINĖS ŽINIOS

NAUJIEJI GRANATSV Aidžiai ir GRANATOS. Kaip teigiama prancūzų žurnalas „Reviu d'artillerija“, Čekoslovakijos kariuomenė savo apginklavime turi naujas puolamųjų kautynių granatas „M-34“ tipo — kiaušininės formos. Jų svoris 600 gramų.

Pėstininkai granatsvaidininkai treniruojami, kad granatą galėtų nusviesti 35—40 metrų toly nuo 1 iki 5 metrų diametru. Naujoji granata ginamosiose kautynėse priimta kaip smogiama ginklas. Ji mėtoma tik iš už uždangų, nes skvelsdros siekia 100 metrų nuo granatos sprogmio vietos.

Čekoslovakų „Jačenko“ ir „Škodos“ dirbtuvės gamina ir specialias granatas: chemines (pripildomos ašarojančiomis ir nuodinančiomis medžiagomis), uždegamąsias, dūmines ir kt. Kai kurios granatos vartotinos prieš šarvuočius. Firma „Škoda“ išleidžia naujos konstrukcijos granatsvaidžius. Jie lyginami su „Stokso“ moryromis, tik mažesnio kalibro. Tokio granatsvaidžio kalibras 50 mm. Naujoji granatsvaidžio folišauda — 500 metrai.

GARBĖS KARININKAI. Gruodžio 1 d. Lenkijoje paskelbtas respublikos prezidento dekretas, kuriuo įvedami garbės karininkų laipsniai. Pagal dekretą respublikos prezidentas, kuris tuo pat metu yra ir vyriausias ginkluotųjų pajėgų viršininkas, gali suteikti garbės karininko laipsnius Lenkijos ir svetimų valstybių piliečiams už ypatingus nuopelnus taikos ir karo metu, kurie būtų ypač reikšmingi kariuomenei, krašto apsaugai arba karo veiksmams. Pakelti asmens vadinami tikru karininko laipsniu (generolas, pulkininkas, majoras ir t. t.) su priedu „garbės“ (w stopniu honorowym). Jie turi teisę dėvėti karininko uniformą ir nešioti ginklą. Išduodami diplomai su nuopelnu aprašymu. Dekretas veikia nuo 1938. XII. 1 d., pasirašytas XI, 23 d.

ARKLIŲ SKAIČIUS PASAULYJE. Žurnale „Der Schweizer Kavallerist“ paskelbta visa pasaulio šalių arklių statistika. Europa turi jų 38.800.000, Amerika — 37.900.000, Azija (be Kinų) — 5.600.000, Australija — 2.000.000 ir Afrika — 1.900.000, viso apie 86.000.000 arklių.

Atskiroms valstybėms tenka: Sovietų Respublikų Sąjungai — 15.800.000, Ž. Amerikos J. Valstybėms — 11.600.000, Argentinai — 9.800.000, Brazilijai — 6.800.000, Lenkijai — 3.700.000, Vokietijai — 3.400.000, Kanadai — 2.900.000, Prancūzijai — 2.800.000, Britų Indijai — 2.300.000, Rumunijai — 2.000.000, Meksikai 1.800.000, Japonijai 1.500.000, Jugoslavijai — 1.400.000 arklių. Kitose valstybėse arklių skaičius mažesnis negu vienas milijonas.

Lietuvoje yra apie 550.000 arklių.

SOVIETŲ LAIVYNAS ATEITYJE. Lenkų žurnalas „Przeład Morski“ skelbia rusų emigrantų karinės spaudos išvedžiojimus dėl Sovietų karo laivyno statybos plano. Rusų emigrantų žiniomis 1940 metų rudenį Sovietai turės:

a) Baltijos jūros laivyne — 2 antrednautus (didelius šarvuotus) po 35.000 t talpos (trečias bus dar statomas), 2 atjaunintus šarvuotus po 23.000 t, 4 kreiserius po 8.000 t, vieną minų statytoją, vieną lėktuvnešį, 2 aviacijos transportus, 30 kontrtorpedininkus ir torpedininkus, 50 motorinių katerių, 50 povandeninių laivų;

b) Šiaurės jūros laivyne 2 senesnius šarvuotus, 1 minų statytoją, 16 kontrtorpedininkus, 8 motorinius katerius, 30 povandeninius laivus ir 1 aviacijos transportą;

c) Juodosios jūros laivyne — vieną šarvuotą 23.000 t talpos, 2 kreiserius po 7.000 t, 12 kontrtorpedininkų ir torpedininkų, 8 motorinius katerius, 30 povandeninius laivus ir 1 aviacijos transportą;

d) Tolimųjų Rytų laivyne — 4 šarvuotus kreiserius (apie 10.000 t talpos), 2 lėktuvnešius, 1 aviacijos transportą, 2 minų statytojus, 16 kontrtorpedininkų ir torpedininkų, 50 motorinius katerius, 60 povandeninius laivus. Be to, upių flotilijoje — 12 kanonerinių laivų ir 75 ginkluotus garlaivius ir katerius;

e) Kaspijos jūros laivyne — 4 torpedininkus, 12 kanonerinių laivų, keletą povandeninių laivų ir 1 aviacijos transportą.

NAUJIEJI LEIDINIAI

MUSŲ ŽINYNAS, karo mokslo, karinio rengimo ir auklėjimo žurnalas, 11—12 (lapkričio-gruodžio) nr.

Šis dvigubas žurnalo nr. yra skiriamas mūsų kariuomenės dvidešimtmečiui paminėti. Savo didumai ir puikia išorine išvaizda žurnalas daro tikrai imponuojantį įspūdį. Nemažiau įdomus, įvairus ir prasmingas yra šio Musų Žinyno nr. turinys.

Pačioje pradžioje trijuose atskiruose kredo papiero lapuose įdėta: Respublikos Prezidento sveikinimas lapkričio 23-sios proga, Respublikos Prezidento Antano Smetonos ir kariuomenės vado b. gen. St. Raštikio atvaizdai. Toliau turinyje eina: Respublikos Prezidento kalba, pasakyta Karo Muziejuje per iškilmingą Vyčio Kryžiaus kavalerių posėdį XI. 23 d.; b. gen. Raštikis — „Du dešimtmečiu baigus“; mjr. Ališauskas — „Vyčio Kryžiaus šventė“; gen. št. plk. ltn. Reklaitis — „Vado asmenybės reikšmė“; gen. št. mjr. Bulvičius — „Mažųjų valstybių karinis saugumas“; K. Škirpa — „Kariuomenės kūrimo pirmos pastangos ir pirmos klūptys“; plk. ltn. J. Sližys — „Mūsų kūrimosi pirmosios dienos“; ats. plk. ltn. A. Merkys — „Svetimšaliai karininkai mūsų kariuomenėje 1919—1920 m.“; b. gen. Musteikis — „Savanorio atsiminimai“; adm. mjr. dpl. teis. V. Liubinas — „Mūsų ginklai 1919—1920 m.“; ats. gen. gyd. Vaičiūša — „Kaip kūrėsi Krašto Apsaugos Ministerijos Sanitarijos skyrius“; vet. plk. Šikeris — „Karo veterinarijos kūrimosi pradžia Lietuvoje“; gen. št. plk. Jankauskas — „Mūsų karo aviacijos pirmasis dvidešimtmetis“; mjr. P. Jakštas — „Lietuvos karinė spauda 1918—1938 m.“; ats. mjr. P. Ruseckas — „Literatūros skyriaus veikla iki 1920. V. 15“; Karo istorijos dalis — „Mūsų karo istorijos reikalai“; mjr. inž. Vitkus — „Pionierių dvidešimtmečio pažanga“; gen. št. mjr. Jonaitis — „Latvijos nepriklausomybės 20 m. sukakties proga“; plk. ltn. Katinskas — „Karių ir jų šeimų aprūpinimas pensijomis bei pašalpomis“; mjr. Vaičiūs — „Kariuomenės butai 1918—1920 m.“; plk. ltn. Kaunas — „2 pėst. pulko pacificierių mokykla“; plk. ltn. Vegelis — „1919 m. Biržų — Pasvalio — Jonišio apylinkėje“; ats. mjr. P. Ruseckas — „Pakeliui į Lietuvos kariuomenę“. Pabaigoje — mokslinė apžvalga, karinė kronika, kritika ir bibliografija.

Kaip matome, jau vien šio didžiulio Musų Žinyno nr. turinys rodo žurnalo straipsnių įdomumą ir naudingumą ne tik karininkams, bet ir kiekvienam pažangesniam mūsų kariuomenės kariui. Be visų kitų, nepaprastai aktualus ir naudingas, teigiama nuteikiantis ir mūsų plačiąją visuomenę — gen. št. mjr. Bulvičiaus straipsnis „Mažųjų valstybių karinis saugumas“.

Atrodo, kad šiuo Musų Žinyno nr. mūsų kariuomenės sukaktis paminėta labai rimtai, gan plačiai, gražiai ir turiningai. I. M. K.

KARIO KALENDORIUS (kišeninis) 1939 m. Kariuom. Štabas, Spaudos ir Švietimo Skyrius.

Jau prieš dvejatį savaitį išėjo iš spaudos nemažas, turiningas kišeninis Kario Kalendorius, kurį Spaudos ir Švietimo Skyrius išleidžia kiekvienais metais.

Kalendorių gražiai papuošia atskirai kreidiniame popieriuje atspausi Respublikos Prezidento Antano Smetonos, krašto apsaugos ministro b. gen. Musteikio, kariuomenės vado b. gen. St. Raštikio, ir kariuomenės štabo viršininko b. gen. Cerniaus atvaizdai.

Be kalendariumo ir kitų įvairių kalendorinių žinių, randame šiuos stambiusius, turiningus atnaujintus ir visai naujus Kario kalendoriaus skyrius:

Praeities metai ir dienos, Lietuva skaičių šviesoje, Konstitucinė valstybės santvarka, Krašto apsaugos įstatymai: Kariuomenės vadovybės įstatymas, Karinės priverolės įstatymas, Karinės tarnybos įstatymas, Šaulių Sąjungos įstatymas, Karių ir K. A. M. tarnautojų aprūpinimas, Susisiekimai, Karių ir jų šeimų pensijos ir pašalpos, Kaimynų kariuomenės: Estija, Latvija, Lenkija, Sovietų Rusija (SSSR), Vokietija, Pasaulio valstybės; Lietuvi budėk, Mokykimės saugotis nuo lėktuvų ir nuo dujų: Priešlėktuvinė apsauga, Lėktuvų ženklai, Priešcheminė apsauga; Sveikatos reikalai: Gydymas kariuomenėje, Bendri sveikatos patarimai, Sveikata žygyje, Pirmoji pagalba kautynėse, Naminė vaistinė. Sportas: Kariuomenės fizinis lavinimas, Sporto rekordai, Žirginis sportas, Šaudymo sportas. Organizacijos: Lietuvos Karininkų Ramovė, Dalių karininkų ramovės, Likitinių puskarininkų ramovės, Bibliotekos kariuomenėje, Karo Invalidams šelpti komitetas, Lietuvos Karo Invalidų Sąjunga, Lietuvos Laisvės Kovų Invalidų S-ga, K. Birutės Karininkų Šeimų Moterų Draugija, Ekonominė Karių Bendrovė, Žuvusiųjų ir Mirusiųjų Karių Kapams Tvarkyti Komisija, Atsargos Karininkų Sąjunga, Sąjunga Ginkluotoms Krašto Pajėgoms Remti, V. D. Universiteto Studentų Atsargos Karininkų Korp. Ramovė, Kariuomenės Pirmųjų Sąjunga, Liet. Kariuom. Kūrėjų Savanorių Sąjunga, Liet. Aero Klubas — LAK, Karininkų Medžiotojų Draugija, Lietuvių Skautų Sąjunga, Kariuomenės ugniagesiai. Keliaukime po savąjį kraštą. Įvairios žinios: Kariuomenės mokyklos, Karininkų uniformos lentelė, Radijo stotys, Morzės abėcėlė, Matai, Pašto, telegrafo, telefono ir radijo tarifai, Sutartiniai ženklai, Priedėliai: Žemėlapių sutartiniai ženklai, Lietuvos žemėlapis.

Kalendorius turi 354 psl. Kaina: kariams, šauliams ir moksleiviams 1 litas; kitiems — 1 lt. 60 ct.

KARIŪNAS, P. L. P. Karo Mokyklos kariūnų ir aspirantų iliustruotas žurnalas, Nr. 6, 1938 m. lapkričio-gruodžio mėn. Turinyje: 1. Kun. St. Būdavas — Jis gimė, kad mes pakiltumėn. 2. Alfonsas Keliuotis — Sugrįžimas į tėviškę (eilės). 3. 4 kartą prezidentu. 5. Eug. Matusėvičius — Tėvui savanoriui (eilės). 6. Ats. j. ltn. Ulvydas — Anuomet ir nūnai. 7. Pr. Kozulis — Rudens miglos. 8. Ats. j. ltn. K. Zupka — Mūsų viršininkas — Krašto Apsaugos Ministras. 9. Ats. j. ltn. K. Zupka — Mano atsisveikinamasis laiškas. 10. Mjr. K. Ališauskas — Netikėtumas. 11. K. Angas — Pasikalbėjimas su dirigentu. 12. J. ltn. B. Šidlauskas — Lietuvos karininko tipas. 13. L. Paskūnas — Triskart aplink rajoną. 14. Asp. Senauskas — Drašiai tolyn. 15. Mūsų pulkas (eilės). 16. Ltn. Velykis — Priskirtinis sunk. kulk. būrys puolant. 17. Po bendradarbiavimo vėliava. 18. Mokyklos gyvenimas. 19. Kūno kultūra. 20. Nauji raštai. 21. Šypsniš iš po šalmo.

Labai įdomus j. ltn. B. Šidlausko rašinys — Lietuvos karininko tipas. Jį autorius charakterizuoja šiomis išvadomis: turi tvirtą būdą ir atsparią valią, turi aiškų supratimą, kad karininko profesija nėra kelias į malonumus ir meiliskus nuotykius, bet siekiąs visom išgalėm mokslo, giliai moralus, mo kąs tvarkingai elgtis savo ekonominiame gyvenime, paprastas, nesikelias puikybėn dėl savo garbingų pareigų, bet neleidžias savęs žeminti. Dar daug kitų įdomių straipsnių šiame numeryje, kurie skaitytini ne tik kariūnui, bet ir kiekvienam inteligentui, o tuo labiau kariui.

Šis „Kariūno“ numeris kartu paskutinysis ats. j. ltn. K. Zupkos redaguotas, todėl šiame numery redaktorius atsisveikina su savo bendradarbiais ir skaitytojais.

Dabar „Kariūną“ redaguos P. L. P. Karo Mokyklos karininkas rašytojas j. ltn. Vytautas Tamulaitis.

„Kariūnas“ — tikras nuotaikingojo Karo Mokyklos gyvenimo atvaizdas ir įdomus ne tik kiekvienam kariui, bet ir inteligentui, o tuo labiau moksleiviui. Jis eina reguliariai kas 2 mėnesiai ir metams kainuoja moksleiviams tik 4 litai, o kitiems — 5 lt. Jo adresas: P. L. P. Karo Mokykla. A. Paneemunė. J. Zonys

Irvis Gedainis. „KAS ESI, LIETUVI?“ Išleido „Rytas“. Klaipėda 1938 m. 166 psl. Kaina Lt. 1,50.

Šios knygos autorius, Irvis Gedainis, tai yra mūsų žinomas rašytojas žurnalistas ir buv. diplomatas Jurkūnas-Šeinius. Būdamas susirūpinęs tautos garbe ir stiprybe, parašė šią tikrai vertingą knygą, kuri padės lietuviui geriau pažinti save, savo kraštą ir ypačią jo praeitį.

Knyga, be įžangos, turi aštuonių skyrių, kuriuose skaitytoji originalia forma pateikiama žinių apie Lietuvos kraštą, jo geologinę praeitį, Lietuvos krašto vaizdo kitimą, lietuvių rasinę kilmę, gimines, būdą, senovės tikybą, Lietuvos istoriją ir jos raidos veiksmus. Gana įdomus, nors ir trumpas, skyrelis, pavadintas „Ką tu kitiems davei“. O lietuviui kitoms tautoms esą davę nemaža: Vokiečiams davė, arba tiksliau sakant, jie iš mūsų atėmė kilnius, ryžtingus prūsus, kurie vėliau susimaišę su tikraisiais vokiečiais, pasidarė vokiečių tautos žiedu, sukūrę galingą Prūsiją, kuri surinko į didžiulę valstybę išblaškytą vokiečių tautą, davė jiems tvarkos ir drausmės pavyzdžių. Lenkams lietuviai atidavę geruoju beveik viską: Jogailą, pastačiusį ant kojų Lenkijos valstybę. Juo ne be reikalo lenkai taip didžiuojasi, nes gi gediniečių dinastijai pasibaigus, jos paskutiniam nariui Zigmantui Augustui 1572 m. mirus, ėmė smukti ir Lenkijos valstybė. Lietuvių bajorija davė lenkam garsias atžalas — Radvilus, Pacus, Katkevičius, Oginskius, Sapiegas. Davė lietuviui lenkam ir didžiulį poetą, praeities ir laisvės dainių Adomą Mickevičių. Pagaliau šių dienų Lenkijos kūrėjas maršalas Juozas Pilsudskis irgi buvo lietuvių kilmės. Rusams iš mums teko mažiau: iš Gedimino dukterų ir Vytauto dukters Sofijos išaugo galinga Maskvos kunigaikščių dinastija, surinkusi visas rusų žemes. Be to, vėlesniais laikais lietuviui davė rusams poetą Jurgį Baltrušaitį. Lietuvai tik vokiečiai esą kiek atsilyginę, duodami Georgą Zauerveiną, sukūrusį gilaus grožio himną „Lietuviais esame mes gimę, lietuviams turime ir būt!“

Toliau autorius aprašo Lietuvos atgijimą, jo veikėjus, spaudą, draugijas, šių dienų Lietuvos laimėjimus (žemės ūky, statyboj, pramonėj, prekyboj, susisiekime, švietime ir kitose srityse). Lietuvos likimas esąs mūsų pačių rankose, svarbu tik, kad lietuvis nepamirštų savęs, savo krašto, kalbos. Bet, teigia autorius, lietuviui seksis, nes jis dabar yra savo namų šeimininkas, o ne svetimas bernas, myli savo žemę, yra kilnios giminės, kietos valios, geros rankos ir atsargus. „Kas sau padeda, tam ir Dievas padeda“, — gražia patarlie autorius užbaigia knygą.

Viršelių visi keturi puslapiai užimti žemėlapiams, kuriuose parodoma lietuvių kiltys XIII amžiaus pradžioj, Lietuvos valstybės augimas Mindaugo, Gedimino, Algirdo ir Vytauto laikais, Lietuvių gyvenamosios sritys Mažosjoj Lietuvoj (XVIII—XIX amž.) ir pagaliau šių dienų Lietuvos teritorija.

Aplamai, knyga parašyta didele savo tautos ir krašto meile, gyvai, vaizdžiai, todėl skaitytina kiekvienam kariui ir jaunimui.

K. Vinva. MUSELE, GREIČIAU... „Spaudos Fondas“. Kaunas 1938 m. 272 psl. Kaina Lt. 3.—

Jei palyginsime prieškarinius ir dabartinius Lietuvos miestus, tai visiems pirmiausia kris į akį lietuvių įsigalėjimas miestuose ir vis didėjantis miestų lietuviškumo atspalvis. Susidaro savoji lietuviškoji miesčionija, kuri ne tik dirba ir valgo, bet mėgsta ir pramogų, o jaunesnieji pasiskaityti ką nors, kas nervus sudirgina. Knygų atžvilgiu miesčionys turi savus reikalavimus: jiems reikia lengvo turinio, nuotykingų aprašymų, o jei jau paliečiamas gyvenimas, tai kad būtų aprašyta taip, kaip „iš tikrųjų“ buvo.

Jei tokios knygos reikalaujamos, tai išdriksiu nervų miesčionims jos ir turi būti siūlomos. Jei tik atsiranda leidėjų, tai mėgstančių rašyti ir savo rašytosiškus gabumus išbandyti irgi niekada netruks.

K. Vinva rašyti moka, rašo lengvai, ypač kad ir pati tema visai šabloniška. Gyvena šeima. Keltys vyras apskrus, greitai ir keturių aukštų namus pasistato. Juose įsikurdindamas

surengia puošnų balių, kuriame dalyvauja ir viceministeris — kaip gi be jo miesčionis apseis. Vėliau viceministeris revanšuojasi. Pas jį Keltienė susipažįsta su amerikiečiu Jonaičiu ir joje pradeda bręsti kažkokie nauji jausmai. Juo labiau, kad ir sugyvenimas su vyru yra, anot josios, kiek savotiškas. Vyras ją gerai aprenčia, nuperka papuošalų, o ji už tai savo vyrui kartais suteikia malonių keleto minučių smagių ir jautrių pergyvenimų (kaip patinui, anot Vinvos). Vyras mėgsta pakortuoti, prie bufeto užkasti ir išsigerti, taigi tik po visko sužino, kad tarp jo žmonos ir Jonaičio buvo artimesnių santykių.

Išvados aiškios. Keltys savo žmoną pavaro, namus paroduoda ir kaime nusiperka ūkį. Mat, miesčionyje kyla „kilniūs“ jausmai: žemė — visų mūsų maitintoja ir jis nenorįs, kad jo dukštė nueitų miesto papročių slidžiais keliais, taigi nusprendęs ją gelbėti.

O Keltienė išvažiuoja į Ameriką pas savąjį Jonaitį, kuris ją rengs, kaip kad anksčiau Keltys, o ji už tai Jonaičiui atlyginsianti tuo pačiu, kaip kad anksčiau Kelčiui.

Tai ir visas turinys.

Išvestieji asmenys labai paviršutiniški, nelabai mėgsta galvoti, jų gyvenimas paprastas — išsėdėti įstaigose, kiek valdininkui jose reikia sėdėti, kad kiekvieno pirmo nustatytą algą gautų. Tokius asmenis begigu aprašinėti, nes jų vidaus gyvenimas nesudėtingas. Tiek pat nesudėtingas, kaip tų miesčionių skaitytojų, kuriems ir ši knyga skiriama.

O vis dėlto nors ir nauji rašytojai atsiranda, vargu ar vertėtų jiems pavėjuoti tų reikalavimų eiti. Ir miesčionius būtų sveikiau, jei perskaitytoji knyga ir jų dvasią praturtintų, naujų minčių sukeltų. Tačiau tatau yra autorių ir leidėjų dalykas; čia tik patį veikalą galima pažymėti.

V. S-tis

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Eil. B. B. Sveiko mintyse nėra jokio linksmumo ir juoko, todėl „Kuprinės pabiroms“ netinka.

V. R. Eilėraštis per daug pamoksliškas. Piešiniai juoko nekeliama, išskyrus tą, kur skolininkas nori slėptis. Šį gal ir įdėsim.

P. B. „Savižudys“ — ne karinės dvasios. Karys — drąsus, o ne bailys.

Jonui Ramonui. Už honorarą išrašytas Tamstai „Karys“ visiems 1939 metams.

K. Raitelaičiui. Už „Kario“ Nr. 50 honorarą Tamstai „Karys“ išrašytas iki 1939 m. birželio 1 d.

J. Šablinskui. Už honorarą Tamstai išrašytas „Karys“ iki 1939. IV. 1.

V. Seiliui. Už honorarą Tamstai išrašytas „Karys“ visiems 1939 m.

Vyt. Gurkliui. Už honorarą Tamstai išrašytas „Karys“ visiems 1939 metams.

V. K. Labunaičiui. Aprašymas apie ats. psk. St. Tomkevičių dar neįdėtas.

Ats. psk. T. St-ilui. Pasiteiravus paaikškėjo, kad savo klausimu Tamsta turite kreiptis į karo laivą. Ten Tamstai atsakys į visus rūpimus klausimus.

J. B-žiui. 1. Lietuvos piliečiai, kurie dėl tarnybos buvusioje rusų kariuomenėje yra nustoje ne mažiau kaip 25% darbingumo, yra laikomi rusų kariuomenės invalidais ir turi teisę gauti mėnesinę pensiją. Mėnesinės pensijos dydis buv. kareivių — nuo 30 Lt iki 100 Lt, žūrint nustoto darbingumo %. Prašymą pensijai gauti rusų kariuomenės invalidai paduoda Krašto Apsaugos Ministro vardu per K. A. M. Pensijų Skyrių.

Prie prašymo pensijai gauti reikia pridėti: a) karinės tarnybos dokumentus, kuriais įrodoma, kad prašytojas nustojo sveikatos ir darbingumo dėl tarnybos rusų kariuomenėje ligi 1918 m. vasario 16 d.; b) policijos pilietybės liudijimą, kuriame turi būti nurodyta prašytojo vidaus paso numeris; c) policijos liudijimą, kad jie nėra nustoje teisės pensijai gauti (Baudž. St. 28 str.).

Nesant pakankamai įrodymų karinės tarnybos dokumentų (p. a.), juos gali atstoti dviejų liudininkų parodymais sudarytas vietos policijos vado ir savivaldybės atstovo akivaizdoje aktas, nurodytas Karo invalidų pensijų įst. vykdyti taisyklėse (V. Ž. Nr. 507, eil. 3522). Prašymas, aktas ir liudijimai pensijų reikalui žyminiu mokesčiu neapmokami.

2. Rusų kariuomenės invalidais rūpinasi Karo Invalidams Šelpti Komitetas (Kaunas, Duonelaičio g. Nr. 37a) ir Karo Invalidų Sąjunga (Kaunas, Daukanto g. Nr. 12).

IŠ SENŲJŲ METŲ AMBULATORIJOS „DIDVYRIŲ“ GYVENIMO...

— Eina daug kas, paliuosuoja, tai kodėl man nenucit. —
Ir, štai, naujas simuliantas spaudžia koją, spaudžia greit.

Karštį čia visi matuoja.
O kodėl — matuos ir jis.
Žiūri: dieną paliuosuoja
Kitą — dvi, dar kitą — tris.

Daktaras išklauso kuprą,
taip išklausė ir anuos.
Bet kas tai? Jo knygoj — „sveikas“.
Na, dabar ir jam tris duos.

NUSISTEBĖJIMAS

Maža sesutė, susidomėjusi atostogų grįžusio brolio durtuvu ir ištraukusi jį iš makšties, klausia motinos:

— Mama, ką Jonas pias, kad tokį peilį atsivežė?

JAU ĮPRATO

Visa šeimyna susėdo apie Kūčių stalą, tik eil. Pranas vis dar tebestovi ir kažką mąsto. Tada vyresnysis brolis jam ir sako:

— Nieko nebus, broli, čia komandos „sėsk ir valgyk“ nesulauksi.

NESUPRASTAS ŠALTIS

Mergaitė, nebesulaukdama cilinio Bužos, kuris ją pirmiau taip dažnai aplankydavo, tarp kitko laiškė priekaištauja „Tur būt, atšalai, kad nebeateini?..“ Eilinis Buža j tai atsakė: „Ne aš, bet oras labai atšalo“.

ATSAKYMAS BE ABEJONIŲ

Veterinorius:
— Kieno svoris labiausiai krinta?
Jaunas kareivis:
— Šautuvo.
— Kaip tai šautuvo?
— Taigi, ši kartą nė panešt negalima, o paskui — kaip plunksnelė.

ŠAUTUVAS KALTAS

Instruktorius: „Ronkus, kairįjį petį paduok pirmyn!“ — „Kad, tamsta instruktoriau, šautuvus atgal stumia“, — pasiaiškino jiai.

AMBULATORIJOJ

— O kas pačiam? — klausia gydytojas nutukusį j. kareivį.
— Tamsta gydytojau, jau kelinta diena nebeturiu apetito.
— Tai ką gi bedaryt, reikės įrašyt vienai dienai atleidimą nuo... maisto.

DIENĄ IR NAKTĮ

— Kada jūsų dukტė galvoja išteketi?
— Dieną ir naktį!

PRIEZODŽIAI IŠ VISO KRAŠTO

Ukmergė
Vis tebeagalvoja, kaip ukmergiškiai, kad jų kareivinės gražiausi namai mieste.
Mėgina, kaip gediminėnai šventosios ledą.

Atostogaujantis sūnus kareivis tėvui:
— Mačiau svirne yra labai daug dulkių — matyt, skyrininkas neužaina..

Panevėžys

Laukia, kaip pėstininkai, kad miestas lig Pajuostės išaugtų.

Šiauliai

Priėmė mitybon, kaip pėstininkai artilerininkus.

Atskyrė, kaip šaltis Guberniją nuo miesto.

Ūžia, kaip puskarininkių ramovė.

Tauragė

Rekošetuoja, kaip jauni kareiviai į miestą.

Kėdainiai

Giriasi, kaip kėdainiškiai parku.

Alytus

Išsiskleidė, kaip ulonai po pušynus.

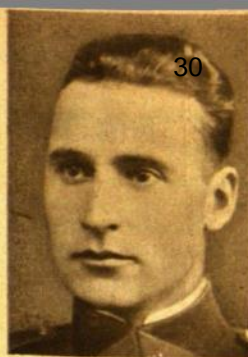
Oro rikiuotėje visi lygūs, o ant žemės...

Vrš. J. Mažeika

Psk. A. Markevičius

Psk. J. Giržadas

J. psk. A. Patašius

J. psk. Pr. Lipskis

Dar turime visą eilę mūsų mielųjų talkininkų

„Karys“ — geriausias mūsų draugas,
Psk. Lukoševičiaus nuotr.
 Kalėdų senis pas karius *Iz. Girčio nuotr.*

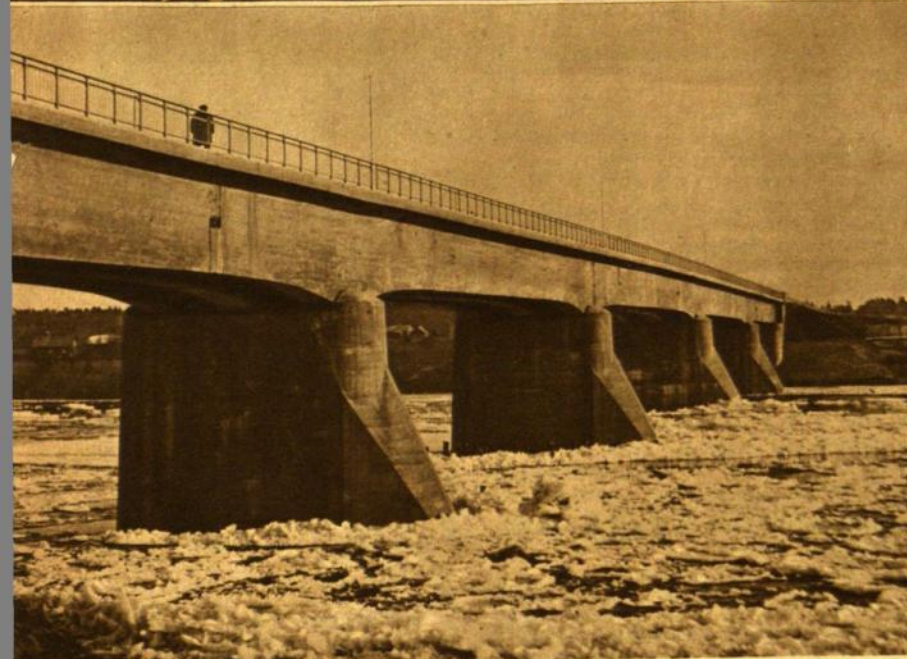

Kalėdos kareivinėse

(Trumpos nuotrupos iš švenčių
 dienoraščio)

ŠEŠTADIENIS — KŪČIOS. Iš ryto didžiausias darbas ir pasiruošimas šventėms. Dauguma buvo paleista atostogų, o kurie buvome likę — pradėjome švaros darbus. Vieną langus valome, kiti „braižybą“ praktikuojame, o treči kitus švaros darbus atliekame. Pietūs pavalgę pradėjome save švarinti. Lovas perklojom, švarius baltinius apsilvokome, kelnes išsilyginom ir gerai nusi-
 teikę skubinamės puošti eglutę. Nėra eglutės. Mat, mūsų kuopininkas labai brangina mišką tai sako: yra šakų ir iš jų padarykite eglutę. Na, ką padarysi, reik pradėti. Padarėme iš šakų gražią eglutę, papuošėm savo darbo blizgučiais. Mat, tas pats kuopininkas sako: nereikia be reikalo į užsienį litą išleisti. Prižišome žvakučių, o tuo tarpu pasirodė maistinininkas, kurs su kuopininku pradėjo kloti Kūčių stalą. Prinešė pyrago,

Naujasis tiltas per Nemuną ties
 Prienais *Grušnio nuotr.*

silkų, šližikų, kompoto ir kėgdumynų. Taip pat neužmiršo ir kapelionas, nes atsiuntė plotkų.

Lygiai 18 val. atėjo kuopos vadas su karininkais. Jis buvo labai patenkintas, kad mes ne-Kirtome jaunos eglutės, bet ją patys padirbome iš atsargiai nukirstų šakų. Kuopos vadas pranešė, kad šį vakarą mus aplankys mūsų mylimas kariuomenės vadas. Mūsų nuotaika pakilo, nes visi džiaugėsi, kad pamatys prie Kūčių stalo savo vadovybę. 18 val. 30 min. atvyksta kariuomenės vadas, pulko vadas ir kapelionas. Pašventinūs Kūčių stalą, kariuomenės vadas pasveikina Kalėdų šventėnis ir prašo nenusiminti, kad šias Kalėdas tenka praleisti ne savo namiškių tarpe, bet karinėje šeimoje. Sušukę Ginkluotų Pajėgų Vadui ir kariuomenės vadui valio, pradėjome valgyti kūčias. Kiek paėmėme, vadai išeina ir greit baigiamės kūčias. Susirinkę prie eglutės dar ilgai šnekučiavomės.

SEKMADIENIS — PIRMOJI KALĖDŲ DIENA. Ankstyvas ir šaltas rytmetis. Rajone išsirikiuojame ir su orkestru žygiuojame į bažnyčią išklausyti Bernelio mišių. Grįžę valgome pusryčius. Pietų metu kuopininkas išskaito sargybų įrašus. Kadangi didelis procentas buvo išleista atostogų, tai visiems likusiems reikėjo išeiti tarnybon. Iš karto buvo nelabai maloni staigmena, bet vėliau, pagalvojus visai kitaip pasirodė, nes tokioji didelė ir garbingoje Kristaus gimimo šventėje esi tokiose garbingose pareigose. Pakilusia nuotaika išėjom į skirstymą. Gražu Kalėdų naktį stovėti poste, sekti dangaus žvaigždžių mirgėjimą ir saugoti sandėlius. Psk. A. Burba

Vokiečių gaubica ugnivietėje

Mirtis Tėvynės priešui,

M. Truso nuotr.

Tvirtovė prancūzų Sudane

KARUS